ΑΡΜΑΝΔΟΣ
Τζιοζεφέν
1931-2011

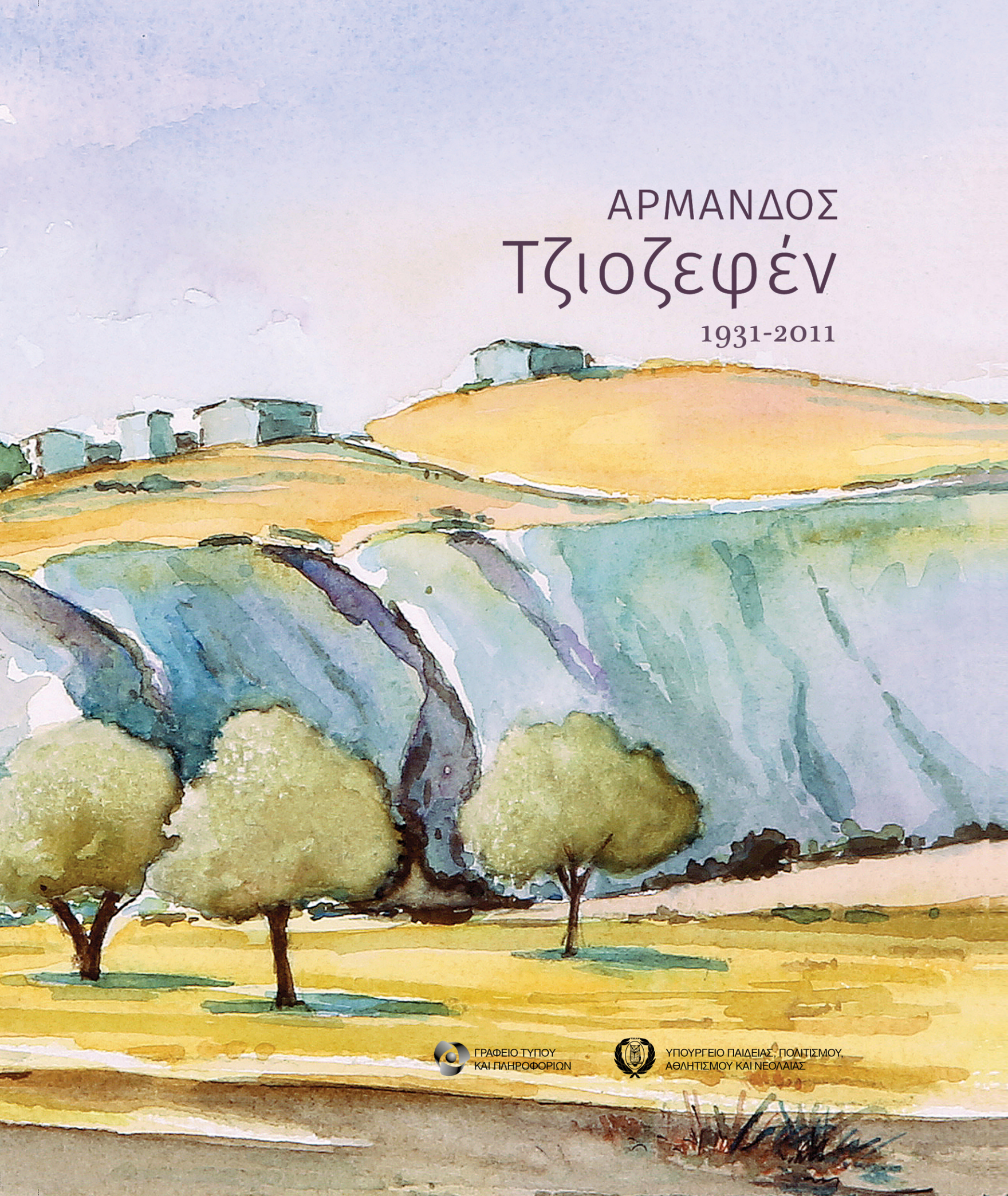

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ,
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Αρμάνδος
Τζιοζεφέν

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Βουκολικό
υδατογραφία,
35 X 25 εκ.

Αρμάνδος Τζιοζεφέν

ο μουσικός, ο εικαστικός, ο αερομοντελιστής

1931-2011

Γενικός Υπεύθυνος Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας:
Δρ Κυπριανός Δ. Λούης, Διευθυντής Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης,
Γενικός Συντονιστής για Θέματα Θρησκευτικών Ομάδων

Συντονισμός:
Δρ Αντωνία Λοΐζου, Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης (ΕΜΕ) Φιλολογικών Μαθημάτων,
Δρ Πόπη Θεοφάνους, Λειτουργός Γραφείου Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

Επιμέλεια έκδοσης:
Δρ Αντωνία Λοΐζου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Δρ Πόπη Θεοφάνους, Λειτουργός Γραφείου Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
Σάννυ Παπαδημητρίου Τόφα, Λειτουργός Τύπου και Πληροφοριών, Κλάδος Εκδόσεων

Επιμέλεια κειμένων:
Σάννυ Παπαδημητρίου Τόφα, Λειτουργός Τύπου και Πληροφοριών, Κλάδος Εκδόσεων
Δρ Γιάννης Λάμπρου, Λειτουργός Εκπαιδευτικού Προγραμματισμού, Γραφείο Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
Δρ Πόπη Θεοφάνους, Λειτουργός Γραφείου Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

Συντονισμός εκδοτικής διαδικασίας:
Σάννυ Παπαδημητρίου Τόφα, Λειτουργός Τύπου και Πληροφοριών, Κλάδος Εκδόσεων

Φωτογράφιση:
Χάρης Ζεβλάρης, Άντρια Ξενοφώντος
Καθηγητές Φωτογραφικής Τέχνης Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

Γραφιστικός σχεδιασμός: Αλεξία Νησιφόρου

Ευχαριστίες: Δήμο Έγκωμης, Κρατική Πινακοθήκη, Παγκύπριον Γυμνάσιον
(Αρχείο Παγκυπρίου Γυμνασίου), Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Κύπρου (Ε.ΚΑ.ΤΕ.)

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην κα Πάολα Τζιοζεφέν για την παραχώρηση των δικαιωμάτων δημοσίευσης φωτογραφιών, παρτιτούρων και πινάκων από την οικογενειακή συλλογή.

Εκδότης: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
ΓΤΠ 248/2021-800
ISBN 978-9963-50-547-0
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Εκτύπωση: Κώνος Λτδ

© 2021 Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται αυστηρά η πώληση ή οποιαδήποτε άλλη εμπορική εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους της παρούσας έκδοσης. Το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας και το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών δεν υιοθετούν κατ' ανάγκην τις απόψεις των συγγραφέων του βιβλίου. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση αποσπασμάτων με την προϋπόθεση αναφοράς στην πηγή. Οι εκδόσεις του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών διατίθενται δωρεάν.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Περιεχόμενα

Χαιρετισμοί
Χαιρετισμός της Αντιπροσώπου της Θρησκευτικής Ομάδας
των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων 9
Χαιρετισμός του Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης και Γενικού
Συντονιστή για Θέματα Θρησκευτικών Ομάδων 11
Χαιρετισμός της Αναπληρώτριας Διευθύντριας
του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών 13
Χαιρετισμός της Πάολας Τζιοζεφέν 15

Αρμάνδος Τζιοζεφέν: 1931-2011
Δρ Αντωνία Λοΐζου: Σύντομο βιογραφικό σημείωμα 19
Τάκης Χατζηδημητρίου: Ο φίλος και συμμαθητής μου
Αρμάνδος Τζιοζεφέν 24

Ο Αρμάνδος ως μουσικός δημιουργός
Χρύσανθος Χαραλάμπους: Το χειρόγραφον κάλλος 33
Μιχάλης Χατζημιχαήλ: Τα κυπριακά τραγούδια του Αρμάνδου Τζιοζεφέν 35
Αθηνά Βιολάρη: Η γνωριμία μου με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν 39
Στίχοι και παρτιτούρες των τραγουδιών του Αρμάνδου Τζιοζεφέν 42

Ο Αρμάνδος ως εικαστικός
Δρ Αντωνία Λοΐζου: Το εικαστικό έργο του Αρμάνδου Τζιοζεφέν 69
Χαμπής Τσαγγάρης: Ομιλία στα εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής
του Αρμάνδου Τζιοζεφέν 83
Ελαιογραφία 85
Υδατογραφία και πενάκι 97
Γυμνά 105
Υδατογραφία 113
Οξυγραφία 121
Λινογραφία 127
Εκθέσεις 134
Προσκλήσεις σε ατομικές εκθέσεις 135

Ο Αρμάνδος ως αερομοντελιστής
Λουκής Λουκαΐδης:
Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ένας πρωτοπόρος αερομοντελιστής 139

Είπαν και έγραψαν
Κώστας Σερέζης: Το περίγραμμα μιας γνωριμίας 153
Ανδρέας Κάραγιαν: Ο πολυτάλαντος Αρμάνδος Τζιοζεφέν 162
Κύπρος Κυπριανού: Οι αναμνήσεις μου με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν 163
Δημοσιεύματα 167

**Εκδήλωση «Τραγούδι, ζωγραφική και αερομοντελισμός -
μια γιορτή για τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν», Σπίτι των Λατίνων** 179

Χαιρετισμοί

Αόρατος
στο Κάβο Γκρέκο
υδατογραφία,
33 Χ 26 εκ.

Αγαπητοί/ές αναγνώστες/στριες,

Με ιδιαίτερη χαρά χαιρετίζω την έκδοση του Υπουργείου Παιδείας Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας για το μέλος της λατινικής κοινότητας και ταλαντούχο καλλιτέχνη Αρμάνδο Τζιοζεφέν.

Ευρύτερα γνωστός ως μουσικός και συνθέτης παραδοσιακών κυπριακών τραγουδιών, ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν υπήρξε, επίσης, βραβευμένος ζωγράφος, χαράκτης και πρωτοπόρος στον αερομοντελισμό στην Κύπρο.

Εκφράζω τις θερμές ευχαριστίες μου στον Δρα Κυπριανό Λούη, Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης και Γενικό Συντονιστή για τις Θρησκευτικές Ομάδες, καθώς και στην ομάδα του στο Υπουργείο Παιδείας Πολιτισμού Αθλητισμού και Νεολαίας, που έχουν υλοποιήσει την πρότασή μου για τη δημιουργία έκδοσης αφιερωμένης στο σημαντικό έργο του Αρμάνδου Τζιοζεφέν.

Μέσω της ανάδειξης των αξιόλογων έργων των μελών της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων προβάλλεται η συνεχής και διαχρονική συμβολή των Λατίνων στην κυπριακή πολιτιστική κληρονομιά.

Αγαπητοί/ές αναγνώστες/στριες,

Με αυτή την έκδοση ξεκινάτε ένα ευχάριστο ταξίδι στον κόσμο της καλλιτεχνικής προσφοράς του Αρμάνδου Τζιοζεφέν.

Αντωνέλλα Μαντοβάνη
Αντιπρόσωπος της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Μαλούντα
υδατογραφία με πενάκι,
36 X 21 εκ.

Είναι με ιδιαίτερη χαρά που προλογίζω την παρούσα έκδοση με τίτλο «Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ο μουσικός, ο εικαστικός, ο αερομοντελιστής», η οποία είναι αφιερωμένη στη ζωή και το έργο μιας εξέχουσας προσωπικότητας της κοινότητας των Λατίνων της Κύπρου, του Αρμάνδου Τζιοζεφέν.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, έχοντας υπογράψει τη Σύμβαση- Πλαίσιο για τις Εθνικές Μειονότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες, έχει αναλάβει έμπρακτα τη συμβατική υποχρέωση για προστασία, στήριξη και ενδυνάμωση των θρησκευτικών ομάδων της Κύπρου. Στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής, το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, στέκεται αρωγός σε κάθε προσπάθεια που προβάλλει, προωθεί και καλλιεργεί συστηματικά τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των Λατίνων, μιας κληρονομιάς που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου στο σύνολό της.

Στο λεύκωμα αυτό αποτυπώνεται επιτυχώς η προσωπικότητα του Αρμάνδου Τζιοζεφέν και επιβεβαιώνεται ακόμα μια φορά η μεγάλη παράδοση της λατινικής κοινότητας στις τέχνες και τον πολιτισμό, καθώς και η προσφορά των μελών της στην πολιτιστική και κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο της Κύπρου. Μετά την παράθεση ενός σύντομου βιογραφικού, το λεύκωμα ξετυλίγει τις διάφορες πτυχές της προσωπικότητας του ξεχωριστού και πολυτάλαντου αυτού ανθρώπου. Παρουσιάζει δείγματα από το μουσικό έργο του, καταγράφει την εξελικτική πορεία του ως εικαστικού και, τέλος, περιγράφει τη δράση του ως πρωτοπόρου αερομοντελιστή. Ξεχωριστή νότα προσδίδουν στο λεύκωμα οι αφηγήσεις φίλων και συνεργατών του, οι οποίες αποτυπώνουν στο χαρτί τον χαρακτήρα του, αναδεικνύουν τα πολλά ταλέντα του και τις αρετές του, οι οποίες μας ταξιδεύουν νοσταλγικά σε μια Κύπρο άλλης εποχής.

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην Αναπληρώτρια Διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών κα Ελέγκω Φραγκουλίδου. Ευελπιστώ πως η έκδοση αυτή θα είναι η απαρχή μιας δημιουργικής συνεργασίας, η οποία θα δίνει ορατότητα και φωνή σε εξέχοντα μέλη των θρησκευτικών ομάδων της Κύπρου, συμβάλλοντας στη διατήρηση της ιδιαίτερής τους ταυτότητας και φυσιογνωμίας και αναδεικνύοντας τη συμβολή τους στην κυπριακή κοινωνία. Στη δημιουργία του λευκώματος τεράστια ήταν η συμβολή της κόρης του Αρμάνδου Τζιοζεφέν, Πάολας, η οποία μεταξύ άλλων παραχώρησε πολύτιμο φωτογραφικό υλικό από τη ζωή του πατέρα της. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στη Δρα Αντωνία Λοΐζου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων, η οποία ανέλαβε τον συντονισμό όλων όσοι συνεισέφεραν στην έκδοση και στήριξε με ζήλο την πραγματοποίησή της. Θερμές ευχαριστίες οφείλω στη Λειτουργό του Γραφείου μου Δρα Πόπη Θεοφάνους και στη Λειτουργό του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών κα Σάννυ Παπαδημητρίου Τόφα για την επιμέλεια της έκδοσης. Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την Αντιπρόσωπο της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, κα Αντωνέλλα Μαντοβάνη, για την αγαστή συνεργασία και για την πρωτοβουλία για την πραγματοποίηση αυτής της αφιερωματικής έκδοσης.

Δρ Κυπριανός Δ. Λούης
Διευθυντής Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης
και Γενικός Συντονιστής για Θέματα
Θρησκευτικών Ομάδων

Ανώγι στην Ευρύχου
υδατογραφία,
Συλλογή Δήμου
Έγκωμης

Μετροφυλλώντας την ανά χείρας έκδοση του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών για τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν, ο αναγνώστης εύκολα θα διαπιστώσει ότι αυτή δεν περιορίζεται σε μια ακαδημαϊκή παρουσίαση της προσφοράς του αξέχαστου συμπατριώτη μας καλλιτέχνη, αλλά φιλοδοξεί να δώσει μια ζωντανή μαρτυρία για τη ζωή ενός προικισμένου ανθρώπου, ο οποίος διέπρεψε τόσο στη μουσική δημιουργία όσο και στη ζωγραφική. Μέσα σε μια δύσκολη περίοδο της σύγχρονης ιστορίας του τόπου μας, ο Τζιοζεφέν εξέφρασε με την τέχνη του το κοινό όραμα του λαού μας για ελευθερία και ευημερία. Για τον σκοπό αυτό δεν αρκέστηκε στο έμφυτο ταλέντο που διέθετε, αλλά φρόντισε να αποκτήσει τα κατάλληλα εφόδια και να τελειοποιήσει τα εκφραστικά του μέσα ώστε να φθάσει σε ψηλά επίπεδα καλλιτεχνικής δημιουργίας και να κερδίσει τη γενική αναγνώριση από τους σύγχρονους του.

Όπως αφηγούνται αυτοί που είχαν την ευκαιρία, αλλά και την τύχη, να τον γνωρίσουν από κοντά, αφοσιωμένος καθώς ήταν με αυτό που έκανε, δεν άργησε να διακριθεί από νωρίς. Τόσο το πλούσιο φωτογραφικό υλικό και οι πίνακες των έργων του που διανθίζουν αυτό το βιβλίο, όσο και οι αφηγήσεις των φίλων του, συνθέτουν μια γλαφυρή και ολοκληρωμένη εικόνα του ανθρώπου και δημιουργού Αρμάνδου Τζιοζεφέν. Ό,τι έκανε ήθελε να γίνεται άψογα. Ήταν λάτρης της αισθητικής τελειότητας σε κάθε του έργο στη μουσική, τη ζωγραφική, τη χαρακτική, τη λινογραφία. Όπως συνάγεται μέσα από τις διάφορες μαρτυρίες, ήταν έτοιμος να κάνει θυσίες για χάρη της τέχνης την οποία υπηρέτησε με αφοσίωση για όλη του τη ζωή.

Το ΓΤΠ, ως ο βραχίονας της επικοινωνιακής πολιτικής της κυβέρνησης, καθηκόντως προσφέρει και θα συνεχίσει να το πράττει και στο μέλλον, το βήμα για την παρουσίαση καταξιωμένων καλλιτεχνών από όλες τις θρησκευτικές ομάδες του τόπου, οι οποίοι με το έργο τους μας κάνουν περήφανους τόσο εντός όσο και εκτός της μικρής μας πατρίδας.

Ελέγκω Φραγκουλίδου
Αναπληρώτρια Διευθύντρια
Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών

Πεύκος – Σταυροδρόμι στο Τρόοδος,
υδατογραφία με πενάκι
34 X 25 εκ.

Είναι μεγάλη τιμή για την οικογένεια Τζιοζεφέν η έκδοση του βιβλίου με τίτλο «Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ο μουσικός, ο εικαστικός, ο αερομοντελιστής», στο οποίο συνοψίζεται το έργο ζωής του πατέρα μου.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω σε όλους τους συντελεστές και εμπνευστές της έκδοσης.

Ευχαριστώ θερμά την κα Αντωνέλλα Μαντοβάνη, Αντιπρόσωπο της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, για την πρότασή της να καταγραφεί και να εκδοθεί το έργο του.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον Δρα Κυπριανό Λούη, Διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης και Γενικό Συντονιστή για Θέματα Θρησκευτικών Ομάδων. Κάτω από αντίξοες συνθήκες προχώρησε μαζί με την ομάδα του, με ταχείς ρυθμούς, στην υλοποίηση του έργου. Τέλος, ευχαριστώ από καρδιάς τους φίλους και συνεργάτες του πατέρα μου, Τάκη Χατζηδημητρίου, Χαμπή Τσαγγάρη, Μιχάλη Χατζημιχαήλ, Αθηνά Βιολάρη, Ανδρέα Κάραγιαν, Κώστα Σερέζη, Κύπρο Κυπριανού και Λουκή Λουκαΐδη που με παραστατικότητα και ζωντάνια μετέφεραν όψεις από τη ζωή του.

Πάολα Τζιοζεφέν
κόρη του Αρμάνδου Τζιοζεφέν

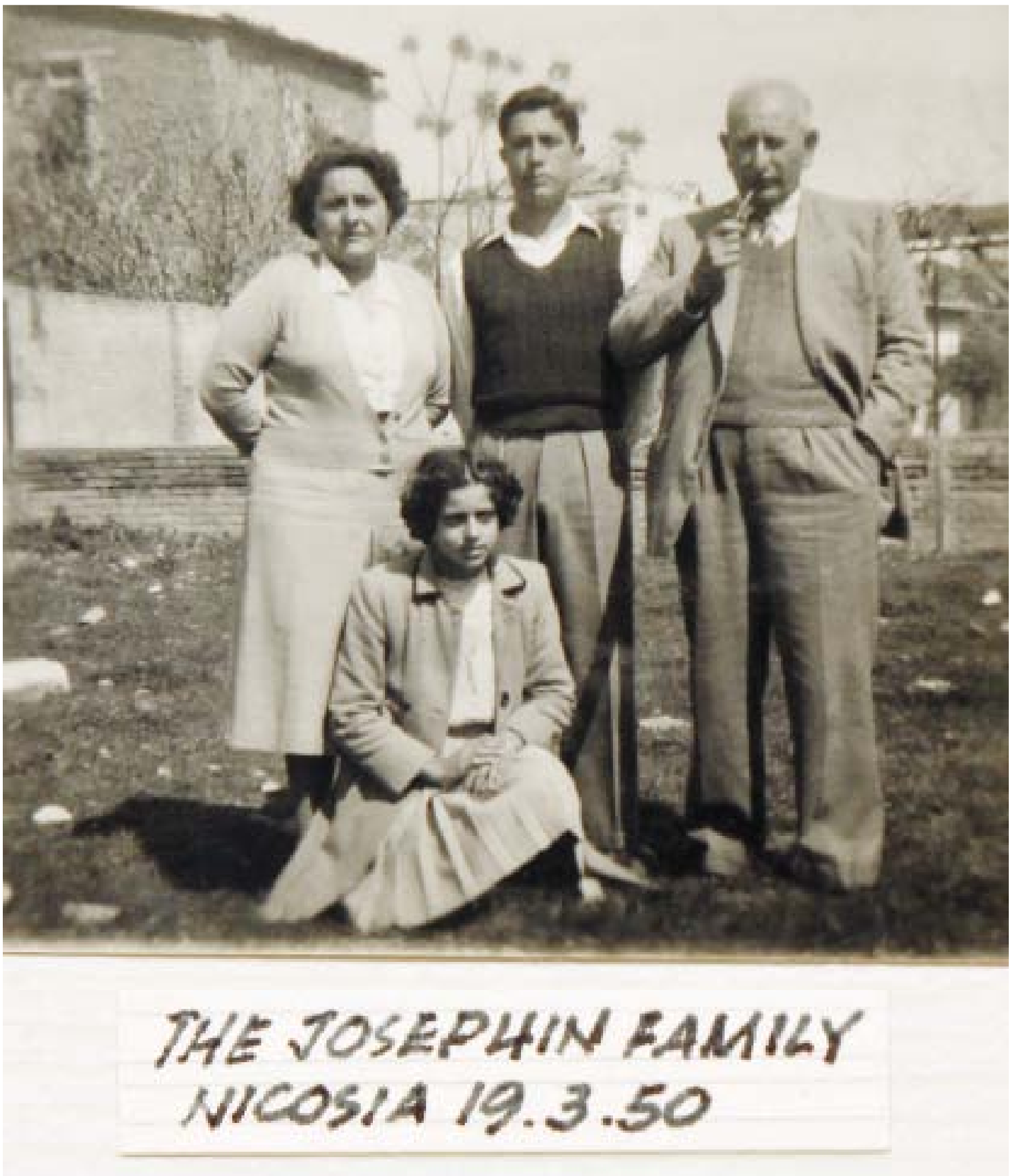

Η οικογένεια Τζιοζεφέν Λευκωσία, 19.3.50

Αρμάνδος Τζιοζεφέν

1931-2011

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν σε παιδική ηλικία 1932

Το ζεύγος Τζιοζεφέν στη γαμήλια τελετή

Ο Αρμάνδος με την έφηβη κόρη του Πάολα

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα Δρ Αντωνία Λοΐζου

ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν γεννήθηκε στη Λευκωσία στις 17 Δεκεμβρίου 1931.[1]

Καταγόταν από μουσική οικογένεια με μακρά παράδοση. Ο παππούς του, Αμβρόσιος Τζιοζεφέν (1858 – 1933),[2] σπούδασε μουσική στο Montpellier της Γαλλίας, δίδαξε μουσική στη Γαλλία και την Κύπρο και διετέλεσε καθηγητής μουσικής στη Σχολή Newham's (σημερινή Αγγλική Σχολή). Το 1900 κλήθηκε από την αποικιακή κυβέρνηση να ιδρύσει τη φιλαρμονική μπάντα της Αστυνομίας Κύπρου (Brass Band).

Ο πατέρας του, Αβέρκιος Τζιοζεφέν, ο οποίος ήταν λογιστής στον δημόσιο τομέα, έπαιζε βιολί και η μητέρα του, Χαϊγκουχί Κιρακοσιάν, ζωγράφιζε. Μέσα σε αυτό το καλλιτεχνικό περιβάλλον μεγάλωσε ο Αρμάνδος και αναμφίβολα αυτό ήταν κάτι που συνετέλεσε στη μετέπειτα ενασχόλησή του με τη μουσική και τη ζωγραφική.

Το 1945 γράφτηκε στην Α' τάξη του Παγκυπρίου Γυμνασίου ως Αρμάνδος Χ. Ιωσηφέν, με αρ. μητρώου 7869β και αρ. μαθητή 146.[3]

Εκεί είχε την τύχη να έχει δάσκαλο στο μάθημα της ιχνογραφίας αρχικά τον Ιωάννη Κισσονέργη[4] για έναν χρόνο, πιθανόν στην Α' τάξη, και ακολούθως τον Αδαμάντιο Διαμαντή.

Το 1950, έναν χρόνο πριν από την αποφοίτησή του, συμμετείχε στη σχολική εκδρομή στην Ελλάδα.

Το 1951 αποφοίτησε από το Παγκύπριον Γυμνάσιον, από την κατεύθυνση του Πρακτικού, με βαθμολογία 7,68 (καλώς) και διαγωγή κοσμιοτάτη.[5]

Αν και η αγάπη του για τη μουσική εκδηλώθηκε από τα πρώτα χρόνια της ζωής του, ο πατέρας του δεν τον ενθάρρυνε να ασχοληθεί επαγγελματικά.[6]

Τη χρονιά της αποφοίτησής του, το 1951, επέλεξε να ταξιδέψει στην Ευρώπη (Γερμανία, Γαλλία, Αγγλία, Ελλάδα) και την Τουρκία,[7] ενώ, από το 1952 μέχρι και το 1954, σπούδασε με αλληλογραφία μηχανικός στο Πανεπιστήμιο της Βηρυτού.

Απόφοιτος του Παγκυπρίου Γυμνασίου 25.6.51

1. Σύμφωνα με το δελτίο εγγραφής του στο Παγκύπριον Γυμνάσιον και την αίτηση εγγραφής που υπέβαλε στο Επιμελητήριο Καλών Τεχνών (Ε.ΚΑ.ΤΕ.).
2. Βλ. «Αμβρόσιος Τζιοζεφέν», ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Polignosi (Τράπεζα Κύπρου και εφημερίδα *Πολίτης*): http://www.polignosi.com/cgibin/hweb?-A=14456&-V=about.
3. 'Ο.π. 1 (Παγκύπριον Γυμνάσιον).
4. 'Ο.π. 1 (Ε.ΚΑ.ΤΕ.).
5. 'Ο.π. 1 (Παγκύπριον Γυμνάσιον).
6. Εφημερίδα *Αλήθεια*, «Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν», ημ. 14.12.1986.
7. Πληροφορίες από την Πάολα Τζιοζεφέν.

Εδώ φαίνομαι εγώ στην αυλή του σχολείου μου
Λευκωσία. 16.3.50

Στις ετήσιες αθλητικές δραστηριότητες του σχολείου μας, του Παγκυπρίου Γυμνασίου. Εγώ είμαι ο πέμπτος στα αριστερά
Στάδιο Γ.Σ.Π., Λευκωσία. 26.5.51.

Μαθητικές αθλητικές δραστηριότητες,
Στάδιο Γ.Σ.Π., Λευκωσία
Εδώ φαίνομαι εγώ την ώρα που τερματίζω τρίτος στον αγώνα δρόμου μετ' εμποδίων. 2.5.50

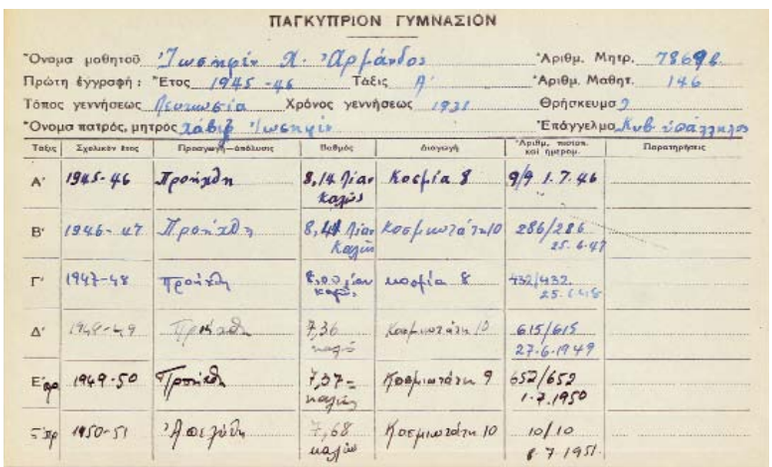

ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Όνομα μαθητού: Ιωσηφίν Α. Αρβάνδος — Αριθμ. Μητρ. 78696
Πρώτη έγγραφή: Έτος 1945-46 Τάξις Α' — Αριθμ. Μαθητ. 146
Τόπος γεννήσεως Λευκωσία — Χρόνος γεννήσεως 1931 — Θρήσκευμα Χ
Όνομα πατρός, μητρός Χάβιβ Ιωσηφίν — Επάγγελμα Κυβ. υπάλληλος

Τάξις	Σχολικόν έτος	Προαγωγή—απόλυσις	Βαθμός	Διοίκησις	Αριθμ. πρωτοκ. καὶ ἡμερομ.	Παρατηρήσεις
Α'	1945-46	Προάγεται	8,14 Πίαν καλώς	Κοσμία 8	9/9 1.7.46	
Β'	1946-47	Προάγεται	8,14 Πίαν καλώς	Κοσμιοτάτη 10	286/286 25.6.47	
Γ'	1947-48	Προάγεται	8,00 Πίαν καλώς	Μορφία 8	432/432 25.6.48	
Δ'	1948-49	Προάγεται	7,36 καλώς	Κοσμιοτάτη 10	615/615 27.6.1949	
Ε' τάξ.	1949-50	Προάγεται	7,37 = καλώς	Κοσμιοτάτη 9	652/652 1.7.1950	
5η τάξ.	1950-51	Αποφοιτά	7,68 καλώς	Κοσμιοτάτη 10	10/10 6.7.1951	

Εγγραφή και Δελτίο Προόδου, Αρχεία Παγκυπρίου Γυμνασίου

Εδώ σε μαθητική παρέλαση κατά την ημέρα της Εθνικής Επετείου, κοντά στο Τέμενος Μπαϊρακτάρ
Λευκωσία. 25.3.50

Το 1952 διορίστηκε μηχανικός στο Τμήμα Ανάπτυξης Υδάτων.[8] Τα πρώτα χρόνια εργάστηκε για το υδρευτικό σύστημα Αμμοχώστου και Αγίας Νάπας, και στη συνέχεια ταξίδευε σε όλη την Κύπρο για τις ανάγκες της εργασίας του. Η υποχρέωση αυτή τον έφερε πιο κοντά στην κυπριακή ύπαιθρο, την οποία αποδίδει εικαστικά σε μια μεγάλη σειρά από ακουαρέλες.

Το 1992, στην αίτηση που υπέβαλε στο Ε.ΚΑ.ΤΕ. (Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Κύπρου), δήλωσε ότι εργάζεται ως Ανώτερος Λειτουργός Υδατικών Έργων. Από τη θέση αυτή συνταξιοδοτήθηκε την ίδια χρονιά.[9]

Η συστηματική ενασχόλησή του με τη ζωγραφική, όπως ο ίδιος δήλωσε, ξεκίνησε το 1958.[10] Από την περίοδο αυτή μέχρι και τον θάνατό του θα ζωγραφίζει, θα παίζει μουσική και θα ασχολείται με τον αερομοντελισμό.

Παρουσίασε τα έργα του σε ατομικές εκθέσεις και έλαβε μέρος σε πολλές ομαδικές.

Η αγάπη του για τη ζωγραφική και τη χαρακτική τον οδήγησαν στην Ακαδημία Καλών Τεχνών Περουτζίνο του Πιέτρο Βανούτσι (Σχολή Τέχνης από τον 16ο αι.) στην Ιταλία,[11] όπου για δύο συνεχόμενα καλοκαίρια (1988 και 1989) παρακολούθησε μαθήματα γυμνού και οξυγραφίας. Με την ολοκλήρωση των σπουδών του, πήρε το Α΄ βραβείο στην οξυγραφία (μετάλλιο και δίπλωμα).

Το μουσικό του ταλέντο αναδείχθηκε νωρίς. Όπως ο ίδιος δηλώνει, «είμαι εκτελεστής και συνθέτης. Έχω ασχοληθεί με το νεοκυπριώτικο τραγούδι, έχω τέσσερεις βραβεύσεις στο ενεργητικό μου και δισκογραφία με την Columbia».[12] Οι μουσικές του συνθέσεις κυκλοφόρησαν σε βινύλια σε όλη την Κύπρο και το εξωτερικό.

Ασχολήθηκε, επίσης, με τον αερομοντελισμό,[13] δραστηριότητα πολύ ξεχωριστή και εντελώς διαφορετική από τη μουσική και την τέχνη.

Το 1964 παντρεύτηκε την Τζιοζεφίν Ττοφή από τη Λεμεσό[14]. Απέκτησαν μία κόρη, την Πάολα.

Πέθανε στη Λευκωσία το 2011.

Υπάλληλοι του Τμήματος Ανάπτυξης Υδάτων: Μάστρε Μιχ. Λοϊζίδης, Όμηρος Ιωακείμ, εγώ, Τοτός Κοντεάτης, Νίκος Κανάρης, Μάστρε Πηγιώτης
Τσακκίστρα, 25.9.52

8. Εφημερίδα *Cyprus Weekly*, «A man of many parts», ημ. 17-23.2.1989.
9. Ό.π. 1 (Ε.ΚΑ.ΤΕ.).
10. Δώρος Χρίστης, «Στιγμές με το ζωγράφο Αρμάνδο Τζιοζεφέν», εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, ημ. 16.12.1986.
11. Βλ. εκτενέστερη αναφορά στο κεφάλαιο που εστιάζει στην εικαστική δημιουργία του Αρμάνδου Τζιοζεφέν.
12. Ό.π. 1 (Ε.ΚΑ.ΤΕ.).
13. Βλ. ειδική αναφορά στο κεφάλαιο που εστιάζει στην ενασχόληση του Αρμάνδου Τζιοζεφέν με τον αερομοντελισμό, σελ. 136.
14. Ό.π. 7.

Σχολική εκδρομή στη Σμύρνη. Οι τελευταίες στιγμές. Η ώρα είναι 4.45 μ.μ. Ξεκινούμε για το καράβι μας, το Campidoglio. Αντίο, Τουρκία 9.7.50

Σχολική εκδρομή στο Ιερό του Ποσειδώνα, το οποίο βρίσκεται στο ακρωτήριο του Σουνίου 27.7.50

Σχολική εκδρομή στην Ελλάδα. Η ομάδα μας κατά την επίσκεψή μας στον Τύμβο του Μαραθώνα Αττική. 15.7.50

Επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνα. 12.7.50

Έξω από το Παλάτι του Μυστρά 2.8.50

Οι τυμπανιστές κάνουν πρόβα για την 28η Οκτωβρίου. Στη φωτογραφία αυτή φαίνομαι εγώ μαζί με τους συμμαθητές μου
Λευκωσία. 16.10.50

Εδώ σε μαθητική εκδρομή στον Μαχαιρά, όπου παίζω το ακορντεόν μου, ένα Moreschi
10.11.50

Ο φίλος και συμμαθητής μου Αρμάνδος Τζιοζεφέν

Τάκης Χατζηδημητρίου

Ότι θα ερχόταν κάποια στιγμή να γράψω για τον Αρμάνδο, το παιδί της γειτονιάς μου, τον συμμαθητή και τον σύντροφο της παιδικής μου ηλικίας, δεν το είχα φανταστεί ποτέ. Όμως, για την αξιολόγηση της προσωπικότητας και του έργου του θα έμενε κενό αν περιοριζόμασταν μόνο στον τελικό απολογισμό και παραλείπαμε να κάνουμε αναφορά στο πώς προέκυψε, στην αφετηρία του, όπως μόνο οι φίλοι της παιδικής μας ηλικίας γνώριζαν.

Εκείνο που έχω εγώ να πω είναι ένα παραμύθι περασμένων εποχών που ίσως για τους νεότερους να είναι και λίγο ακατανόητο.

Ήταν, λοιπόν, η εποχή που ήμασταν παιδιά και ήταν τα σπίτια μας έξω από τα τείχη και αρκετά πέρα από το γεφύρι του Πεδιαίου. Στους ουρανούς γυροφέρναν οι γύπες και πάνω από τα σπίτια μας πετούσαν, σε σχηματισμούς, τα αποδημητικά πουλιά που δήλωναν την αλλαγή των εποχών. Στο μικρό δάσος που υπήρχε εκεί, που σήμερα είναι το σχολείο του Αγίου Ανδρέα, έρχονταν τα πανέμορφα κατακίτρινα σγαρτίλια. Εκεί βοσκούσαν τα ζώα του Τμήματος Γεωργίας με τους επιβλητικούς επιβήτορες ταύρους. Την άνοιξη γεμάτο παπαρούνες και μικρές-μικρές μαργαρίτες που μαζεύαμε για τις μητέρες μας.

Τότε, τα παιδιά της γειτονιάς ξεκινούσαμε όλα μαζί πεζά για το σχολείο. Πηγαίναμε στο Ελένειο δυο φορές την ημέρα, πρωί και απόγευμα. Ύστερα, συνεχίζαμε στο Παγκύπριον Γυμνάσιον. Εκεί αρχίσαμε ν' αραιώνουμε. Κάποιοι αποκτούσαν ποδήλατο και η συντροφιά των περπατητών λιγόστευε.

Λοιπόν, φανταστείτε μια γειτονιά στις παρυφές της Λευκωσίας. Έναν στενό χωματόδρομο, με αυλάκια στις άκρες του, με κάποια σπίτια, κι αυτά αραιά αναμεταξύ τους, και παρακάτω ένας απέραντος κάμπος, χωράφια με σπαρτά, με κορυδαλλούς, τραχήλες και κοπάδια.

Ποιος ήταν αυτός ο δρόμος; Αυτός που, όταν αργότερα ονομάστηκε οδός Μεσολογγίου, ένιωσα πολύ περήφανος. Τότε, ήταν μεταξύ Λευκωσίας και Αγίου Δομετίου και πιο πολύ υπαγόταν στον Άγιο Δομέτιο. Κι ο κάμπος; Ο Άγιος Ανδρέας και προέκτασή του ο Άγιος Παύλος.

Αυτός ήταν ο κόσμος μας. Και κυρίαρχοι εμείς τα παιδιά της γειτονιάς από το Γκόουλ, το σημερινό δημοτικό κολυμβητήριο, ως το αγίασμα του Αγίου Παύλου, όπου οι κυνηγοί έστηναν καρτέρι στα τρυγόνια που έρχονταν για νερό.

Ανάμεσά μας στη συντροφιά ήταν και ο Αρμάνδος. Δεν ήταν μόνο καλός μαθητής, είχε και άλλα πολλά προσόντα που του έδιναν ξεχωριστή θέση στην παιδική μας συντροφιά. Εμείς χανόμασταν, είτε να κυνηγούμε με τα λάστιχα, είτε να παίζουμε με πιριλιά και σβούρες, σπανιότερα ποδόσφαιρο, κι αυτό όταν τύχαινε κάποιος να προμηθευτεί μια μπάλα, κάτι σπάνιο και εξαιρετικά σημαντικό. Ο Αρμάνδος σ' αυτά έμενε πίσω, έφτιαχνε γύρω του έναν δικό του, μυθικό για μας, κόσμο.

Παρέλαση Εθνικής Επετείου. Εδώ φαίνομαι εγώ να παίζω τύμπανο δίπλα από τον Ντίνο Λύτρα. Ρογιάτικο
Λευκωσία. 28.10.50

Στην παρέλαση της 25ης Μαρτίου υπό βροχή
Λευκωσία. 25.3.51

Το σπίτι του ήταν γοητευτικός τόπος συνάντησης. Γιατί; Ο Αρμάνδος ασχολείτο πάντα με κάτι πιο σημαντικό απ' ό,τι εμείς ξέραμε ή μπορούσαμε να κάνουμε.

Ο Αρμάνδος είχε την καλύτερη συλλογή γραμματοσήμων. Και όχι μόνο είχε την καλύτερη, αλλά ήξερε και από σειρές γραμματοσήμων. Είχε και κατάλογο του Stanley Gibbons, με τις σειρές όλων των γραμματοσήμων του κόσμου. Τα γραμματόσημα, τότε, έπαιζαν μεγάλο ρόλο στη ζωή μας. Με αυτά διακρινόμασταν ανάμεσα στους συνομήλικούς μας, με αυτά ασχολούμασταν, με αυτά παίζαμε, κάναμε τυχερά παιγνίδια, με αυτά συναλλασσόμασταν μεταξύ μας. Για παράδειγμα, ο Αρμάνδος με έμαθε ποδήλατο πάνω στο Ράλλη του πατέρα του, στον δρόμο που σήμερα είναι το σχολείο του Αγίου Ανδρέα, με 30 γραμματόσημα.

Κι αυτή δεν ήταν η μόνη επίδοση του Αρμάνδου.

Ο Αρμάνδος ήξερε και έπαιζε ακορντεόν. Κάποτε αποφάσισε να πλουτίσει τα μουσικά του όργανα και μας ανακοίνωσε ότι θα προμηθευόταν όμποε. Και φυσικά δεν ξέραμε τι ήταν το όμποε. Μας άνοιξε την εγκυκλοπαίδεια και μας έδειξε ένα όργανο πνευστό, μακρουλό και λίγο διογκωμένο στη μέση. Κι εμείς μείναμε να το αποθαυμάζουμε. Έκτοτε, όταν ακούω να μιλούν ή ν' αναφέρονται σε όμποε, θυμούμαι τον Αρμάνδο, μόνο που, από όσα όργανα είδα έκτοτε και που τα παρουσιάζουν ως όμποε, κανένα, μα κανένα δεν ήταν σαν κι αυτό που απέκτησε ο Αρμάνδος. Γι' αυτό κι εγώ όμποε θεωρώ μόνο εκείνο που τελικά είδα στα δικά του χέρια.

Ο Αρμάνδος ήταν καλύτερος από εμάς και στη ζωγραφική. Ζωγράφιζε τοπία που τα ξεχώριζαν οι δάσκαλοί μας κι αργότερα, στο γυμνάσιο, ο Διαμαντής τα εξέθετε στις εκθέσεις του σχολείου.

Και να 'ταν μόνο αυτό! Σε λίγο μας εντυπωσίασε και με άλλες του ικανότητες. Απέκτησε φωτογραφική και όχι μόνο έβγαζε φωτογραφίες, πράγμα θαυμαστό και σπάνιο τότε, αλλά έκανε και σκοτεινό θάλαμο και τις εμφάνιζε ο ίδιος.

Και δεν εξαντλούνταν τα ταλέντα του και τα ενδιαφέροντά του σε όλα αυτά. Άρχισε, έκτοτε, να κάνει αεροπλανάκια, πιο εντυπωσιακά στη φαντασία μας κι από τα Χάρικεϊν που πήγαιναν για προσγείωση στο αεροδρόμιο Λευκωσίας. Τα αεροπλανάκια του πετούσαν. Γι' αυτό, χρειαζόταν ανοικτό χώρο κι αυτός υπήρχε στο πίσω μέρος του σπιτιού του. Ένα μεγάλο οικόπεδο, ιδιοκτησία τότε του Στέλιου Ιωάννου, πλάι στο σπίτι του. Σήμερα στο οικόπεδο αυτό βρίσκεται η Ισπανική Πρεσβεία.

Το οικόπεδο το έκανε και γυμναστήριο. Εκεί κάναμε αγωνίσματα και πάλι διέπρεπε. Θυμούμαι μια μέρα που μου είπε ότι μ' έβρισκε μέτριο στις επιδόσεις μου ενώ με θεωρούσε καλύτερο. Τον απογοήτευσα; Ίσως. Στο αγώνισμα που εξ αρχής διέπρεψε ήταν το άλμα εις ύψος επί κοντώ που ακόμη δεν είχε εισαχθεί στους αγώνες του σχολείου. Όταν κάποτε καθιερώθηκε, ο Αρμάνδος πρώτευσε. Εκείνη τη χρονιά, η τάξη μας, η Πέμπτη Γυμνασίου, διακρίθηκε χάρη στον Αρμάνδο. Μετά που πήραμε την

Γενική άποψη του Παναθηναϊκού Σταδίου κατά τη διάρκεια διαδήλωσης/εκδήλωσης για την Κύπρο, στην οποία το σχολείο μας ήταν παρόν Αθήνα. 21.7.50

Σχολική εκδρομή στην Ελλάδα. Η ομάδα μας αμέσως μετά τον τελωνειακό έλεγχο, 5.30 μ.μ., με τους εκπαιδευτικούς Κώστα Σπυριδάκι, Γιώργο Σαββίδη, Διαγόρα Νικολαΐδη, Καλλιόπη Καραγιώργη, Φρίξο Μικελλίδη, Μιχαήλ Παπαχαραλάμπους, Κατίνα Μικελλίδου, Μαρούλλα Δασκαλούδη και άλλους Πειραιάς. 10 Ιουλίου 1950

ασπίδα, κάναμε μια θορυβώδη και όλο ενθουσιασμό πορεία μ' επίκεντρο τον Αρμάνδο, από το ΓΣΠ μέχρι την οδό Λήδρας, όπου και απολαύσαμε τον θρίαμβό μας σ' ένα ζαχαροπλαστείο τρώγοντας γλυκίσματα.

Ο Αρμάνδος εκείνη τη χρονιά μετέσχε στην ομάδα των αθλητών που πήγε στην Ελλάδα για να πάρει μέρος στους Πανελλήνιους μαθητικούς αγώνες. Ήταν, όμως, περίοδος εθνικής έξαρσης και δεν γινόταν το Ελληνικό Παγκύπριον Γυμνάσιον να αντιπροσωπεύεται από έναν Τζιοζεφέν και έτσι τον βάφτισαν Ιωσηφίδη. Αγωνίστηκαν και διακρίθηκαν, και ακόμη πιο εντυπωσιακός ήταν ο τρόπος που υποδέχτηκε την κυπριακή ομάδα το πλήθος στο Καλλιμάρμαρο.

Έμαθα κι άλλα από τον Αρμάνδο. Για τον παππού του τον μουσικό, τον θείο του, τον οδοντίατρο Κιρακοσιάν, που ήταν κι οδοντίατρος του Κυβερνήτη, εκεί απέναντι από την αστυνομία της Πύλης Πάφου, πλάι στον πιο φημισμένο ποδηλατά της Λευκωσίας. Μας πήγε ακόμη και στην καθολική εκκλησία, που για μας ήταν ένα μυστήριο.

Αξέχαστοι μου μένουν και οι γονιοί του Αρμάνδου, η μητέρα του, μια δυναμική Αρμένισσα που την λογαριάζαμε όλοι, αν κιόλας δεν την φοβόμασταν, και ο πατέρας του, ένας ψηλός, ευγενικός και καλοσυνάτος άνθρωπος· από πλάι, η Μαίρη, η μικρούλα, τότε, αδερφούλα του.

Πέρασαν τα χρόνια. Γύρισα κάποτε οδοντίατρος και ο Αρμάνδος μ' εμπιστεύτηκε για τα δόντια του. Αυτό με γέμισε με πολλή ικανοποίηση. Να σε εμπιστεύονται οι συμμαθητές σου ήταν κάτι που το θεωρούσα πολύ σημαντικό.

Ύστερα έμαθα ότι η Μαίρη παντρεύτηκε τον Κόκο Νικολαΐδη, μικρασιατικής καταγωγής, αγαπημένο μας συμμαθητή, αθλητής κι αυτός του σχολείου μας στη σφαίρα. Ο Κόκος διέπρεψε στη ζωή του, επαγγελματικά και κοινωνικά. Διατηρώ πολλές αναμνήσεις από τον φούρνο του πατέρα του, στην οδό Πάφου. Τότε οι φούρνοι ήταν κάτι πολύ σημαντικό στη ζωή μας, ιδιαίτερα για το ψητό της Κυριακής και τις τιτσιρόπιττες.

Εκτίμησα ιδιαίτερα τη μέρα που μου τηλεφώνησε η Μαίρη και μου ζήτησε το βιβλίο που εξέδωσα για τον πατέρα μου. Έδειχνε τον σεβασμό και την ξεχωριστή θέση που είχε στη ζωή μας η γειτονιά και οι άνθρωποί της.

Με την Πάολα αγκαλιαστήκαμε με δάκρυα στα μάτια τη μέρα της κηδείας του Αρμάνδου. Εγώ πάντα διατηρώ στη μνήμη μου τον ταλαντούχο, τον πιο ταλαντούχο άνθρωπο που συνάντησα στη ζωή μου, τον καλοσυνάτο και χαρούμενο άνθρωπο, το παλληκάρι, τον καλύτερο απ' όλους μας, τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν.

Σχεδιάζοντας
Περούτζια, Ιταλία

Ο Γιόλης Χριστοφόρου στο πιάνο και εγώ στο ακορντεόν
Λευκωσία. 10.11.87

Εδώ πετάω το «Amigo»
Λόφος του Κάρη, Νήσου. 4.9.91

Ο Αρμάνδος ως μουσικός δημιουργός

Εδώ παίζω το ακορντεόν μου,
ένα ιταλικής κατασκευής
Moreschi 24 μπάσων 4.9.49

Το χειρόγραφον κάλλος

Χρύσανθος Χαραλάμπους
Μουσικολόγος, Συντονιστής
Μουσικών Σχολείων Κύπρου

Άρχισα να ξεφυλλίζω μία-μία τις χειρόγραφες παρτιτούρες των τραγουδιών του. Ο γραφικός του χαρακτήρας ήταν ονειρικός. Έμοιαζαν με ζωγραφιά. Εντυπωσιάστηκα, ζήλεψα. Πέρασαν από το μυαλό μου όλες οι ηλεκτρονικές επιλογές μουσικών γραμματοσειρών που γνώριζα. Αυτή που είχα μπροστά μου ήταν η ομορφότερη. Ασπρόμαυροι πίνακες γεμάτοι με τα χρώματα των ήχων της ψυχής και της ζωής του. Οι μουσικές γραμμές λιτές, οι ρυθμοί γνώριμοι, η αρμονία όπως προστάζει η ομορφιά της απλότητας.

Κάποιοι στίχοι, κάτω από τις νότες, γραμμένοι σε γραφομηχανή. Η «τεχνολογία» «επιστρατεύτηκε» να μειώσει «το χειρόγραφον κάλλος». Ο πιο κακόγουστος και ξεπερασμένος τρόπος γραφής φαινόταν να κλέβει ομορφιά και να αποκτά αξία, αφού έμμεσα ταξιδεύει τον αναγνώστη πίσω στον χρόνο.

Έτσι ξεκίνησε η ουσιαστική γνωριμία μου με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν. Κλήθηκα από την επιτροπή της παρούσας αφιερωματικής έκδοσης να επιλέξω και να επεξεργαστώ ηλεκτρονικά κάποιες παρτιτούρες των τραγουδιών του, ώστε να συμπεριληφθούν στην έκδοση. Η θυγατέρα του, Πάολα Τζιοζεφέν, είχε φέρει στη συνάντηση τις παρτιτούρες των τραγουδιών και τους δίσκους βινυλίου των ηχογραφημένων τραγουδιών του.

Την κοίταξα και είδα τον Αρμάνδο ζωντανό στα μάτια της, με φόντο την Κύπρο της εποχής. Ένιωσα την αγάπη και τον θαυμασμό στον πατέρα και κατάλαβα ότι το μόνο που αφήνει ζωντανό κάποιον στη μνήμη των ανθρώπων είναι το κληροδότημα που μπορούν να μοιράζονται πολλοί χωρίς ημερομηνία λήξης.

Η πολιτισμική ταυτότητα του Αρμάνδου Τζιοζεφέν εκδόθηκε την περίοδο που η νεοπαγής Κυπριακή Δημοκρατία έκανε και αυτή τα πρώτα της δειλά βήματα, αναζητώντας μέσα στις στάχτες που άφησαν οι κατακτητές τη δική της ταυτότητα. Στο νησί, η ασφάλεια, η γαλήνη, η ηρεμία, η ειρήνη, τσαλακωμένες στη γωνία των ξένων συμφερόντων, παρακολουθούσαν το δράμα να εκτυλίσσεται στη λεωφόρο της διχόνοιας. Μέσα σε αυτήν την ατμόσφαιρα, με πενιχρά μέσα, κάποιοι βρήκαν το κουράγιο και, με όπλο τη μουσική και τον λόγο, επιχείρησαν να δώσουν έναν τόνο χαράς και αισιοδοξίας. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, έχοντας έμφυτο ταλέντο και ανεπτυγμένο μουσικό γραμματισμό, προχωρά ως εκτελεστής και τραγουδοποιός.

Αρμάνδος Τζιοζεφέν,
Καλλιόπη Σπύρου,
Βάσος Μαυρουδής

Στον πρώτο κύκλο τραγουδιών της δεκαετίας του 1960, η νεοελληνική γλώσσα πρωταγωνιστεί μαζί με τους ρυθμούς των τανγκό και βαλς. Στον δεύτερο κύκλο τραγουδιών, που συνέθεσε ή παρουσίασε τις δεκαετίες 1970-1980, τα κυρίαρχα στοιχεία είναι η κυπριακή ντοπιολαλιά, οι ρυθμοί και οι «δρόμοι» της παραδοσιακής και λαϊκής μουσικής. Υμνεί με αυτά τους αγώνες της Κύπρου για τη λευτεριά αλλά και τον έρωτα, τη ζωή, τη φύση, τις καθημερινές συνήθειες των ανθρώπων. Είναι βέβαιο ότι, αν αυτός ο τόπος μπορούσε τότε να προσφέρει στα παιδιά του πραγματικές ευκαιρίες να μορφωθούν, σήμερα δεν θα μιλούσαμε για τα τραγούδια του Αρμάνδου αλλά πιθανόν για το συνθετικό του έργο που θα κοσμούσε την παγκόσμια μουσική λογοτεχνία.

Εύχομαι αυτές οι πρωτοβουλίες να έχουν συνέχεια και για άλλους ανθρώπους που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του μουσικού ψηφιδωτού της σύγχρονης ιστορίας της Κύπρου.

Τα Μουσικά Σχολεία έχουν ψηφιοποιήσει όλους τους δίσκους βινυλίου του Αρμάνδου Τζιοζεφέν και φιλοξενούν στις βιβλιοθήκες τους το συνθετικό του έργο για μελέτη και χρήση.

Τα κυπριακά τραγούδια του Αρμάνδου Τζιοζεφέν

Μιχάλης Χατζημιχαήλ
Μελετητής της κυπριακής μουσικής παράδοσης και της λαϊκής ποίησης

Πρέπει να περπατήσεις κόντρα στα νερά του ποταμού για να φτάσεις στις πηγές. Πρέπει να γυρίσεις το ρολόι του χρόνου πίσω για να φτάσεις σε μια ενδιαφέρουσα και νοσταλγική περασμένη εποχή. Πρέπει, όμως, να μελετήσεις επισταμένα και να ερευνήσεις σε βάθος για να συνειδητοποιήσεις το μέγεθος, την αξία και τη σπουδαιότητα ενός έργου από το οποίο σε χωρίζει μια χρονική περίοδος πέντε-έξι δεκαετιών.

Σεργιανώντας, λοιπόν, «νοητά και μελωδικά» στις αρχές της δεκαετίας του 60, ανταμώνουμε τους τέσσερεις πρωτοπόρους συνθέτες του έντεχνου κυπριακού τραγουδιού - ας μου επιτραπεί ο όρος, για να ξεχωρίσουμε το κυπριακό τραγούδι των συνθετών και των ποιητών από το κυπριακό παραδοσιακό τραγούδι.

Ο Αχιλλέας Λυμπουρίδης, ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ο Κωστής Κωστέας και ο Μιχάλης Βιολάρης ήταν πρωτοπόροι, γιατί άνοιξαν δρόμους για τη μετέπειτα πορεία του κυπριακού τραγουδιού και με το έργο τους καθόρισαν ουσιαστικά και συγκεκριμενοποίησαν αυτή την πορεία.

Άρχισαν να γράφουν και να παρουσιάζουν τα τραγούδια τους από τις αρχές της δεκαετίας του ΄60 και κατάφεραν να τα περάσουν γρήγορα στον κόσμο που τα αγάπησε, τα κρέμασε στα χείλη του και τα θρόνιασε στην καρδιά του. Έγιναν αποδεκτά, γιατί είναι ριζωμένα στην πλούσια μουσικοποιητική παράδοση της Κύπρου και βασισμένα στο μουσικό και ποιητικό αισθητήριο του λαού.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ως σπουδαίος μουσικός που ήταν, την 1.6.1961 πήρε το πρώτο βραβείο σε παγκύπριο διαγωνισμό σολίστ, που διοργάνωσαν η εταιρεία Crucianelli και το Ρ.Ι.Κ., παίζοντας ακορντεόν, με έπαθλο ένα ακορντεόν Crucianelli Baton. Από τις πρώτες κιόλας μουσικές δημιουργίες έδειξε ότι είχε όλα εκείνα τα στοιχεία και τα εφόδια για να γράψει τη δική του ιστορία και για να αποτελέσει ένα σημαντικό κεφάλαιο στο βιβλίο της μουσικής της Κύπρου. Τα τραγούδια του χαρακτηρίζονται από τη γοργή ρυθμική αγωγή τους και τη ζωντάνια τους. Αγαπημένοι ρυθμοί του συνθέτη αποτελούν ο καλαματιανός (7/8) και ο συρτός (2/4). Οι μελωδικές του γραμμές έχουν τη δροσιά, την τρυφερότητα, τη γλυκύτητα, την απλότητα και την ποιότητα του παραδοσιακού μας τραγουδιού.

Ο πολυβραβευμένος συνθέτης, το 1969, σε διαγωνισμό κυπριακού τραγουδιού που διοργάνωσε το Ρ.Ι.Κ., πήρε το πρώτο βραβείο με το τραγούδι «Ο ππαράς», σε στίχους Σάββα Σαββίδη, και το δεύτερο βραβείο με το τραγούδι «Πλάστη που ζιεις στον ουρανό», σε στίχους δικούς του, με ερμηνεύτρια την Καλλιόπη Σπύρου. Στον διαγωνισμό κυπριακού τραγουδιού το 1971, που διοργάνωσε και πάλι το Ρ.Ι.Κ., πήρε ξανά το πρώτο βραβείο με το τραγούδι του «Η Λωξαντρού», στο οποίο ο ίδιος έγραψε και τους στίχους. Εκτός από την Καλλιόπη Σπύρου, την κύρια ερμηνεύτρια των τραγουδιών του, συνεργάστηκε με τους Μάρκο Γεωργίου, Λένα Χριστοφόρου, Χρήστο Σίκκη, Χριστάκη Μάρκου, Αρετή Κασάπη κ.ά.

Η Αρετή Κασάπη, ο Παντελής Παπανδρέου
και ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν.
25.10.85

Άρχισα να γνωρίζω καλύτερα τα τραγούδια του Αρμάνδου, όταν το 1987 ξεκίνησα να δίνω συναυλίες σε θέατρα και κινηματογράφους με ένα μουσικό σχήμα που δημιούργησα και του έδωσα το όνομα «Κυπριώτικη παρέα», και το οποίο ήταν ο προπομπός του μουσικού σχήματος Μεσόγειος που ίδρυσα το 1991, προσθέτοντας ακόμα δύο μουσικούς. Από τις πρώτες συναυλίες διαπίστωσα ότι οι συνθέσεις του Αρμάνδου περνούσαν κάτω στο κοινό που τραγουδούσε μαζί μας. Από το 1995 άρχισα να τα παρουσιάζω στις τηλεοπτικές μου εμφανίσεις. Από το 2011 με την ουσιαστική συμμετοχή μου στις τηλεοπτικές εκπομπές «Παίζουμε Κυπριακά» και «Παραδοσιακή βραδιά», 2015-2021, τα τραγούδια του Αρμάνδου έγιναν αναπόσπαστο μέρος των εκπομπών αυτών, ενώ ταυτόχρονα τα έχω τραγουδήσει σε συναυλίες τόσο εντός όσο και εκτός Κύπρου, σε πάρα πολλές χώρες που έχω επισκεφτεί, με σκοπό την προβολή του κυπριακού τραγουδιού και την ψυχαγωγία των απόδημων Κυπρίων.

Εν κατακλείδι, θέλω να πω ότι ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν δικαίωσε απόλυτα την πολυτάλαντη οικογένειά του. Ο παππούς του Αμβρόσιος Τζιοζεφέν σπούδασε μουσική στο Μονπελιέ της Γαλλίας και το 1900 ίδρυσε τη φιλαρμονική της Αστυνομίας Κύπρου που παιανίζει μέχρι σήμερα. Ο πατέρας του, Αβέρκιος Τζιοζεφέν, έπαιζε βιολί και η μητέρα του, Χαϊκουχή, ήταν ζωγράφος. Ο Αρμάνδος πήρε όλα τα ταλέντα της οικογένειας.

Που μωρόν εθαύμαζά τον, τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν
τα τραούδκια του μυρίζουν λασμαρίν τζιαι κατιφέν.
«Ττίκκι ττάκκα τ' αλακάτιν», «Ο ππαράς», «Η Λωξαντρού»,
«Βρόκκο βρόκκο» τόσα άλλα όπως τζιαι η «Μουζουρού».

Φεστιβάλ Π.Ο.Γ.Ο

Στο σπίτι μου,
παίζοντας πιάνο
Λευκωσία. 29.12.86

Γώγος Νικολαΐδης
στο πιάνο και
εγώ στο ακορντεόν
14.2.84

Η γνωριμία μου με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν

Αθηνά Βιολάρη
Δημοσιογράφος–
Ραδιοφωνική παραγωγός

Χαίρομαι πραγματικά που εισακούστηκε η εισήγηση για δημιουργία ενός λευκώματος με τα έργα του αγαπημένου μας Αρμάνδου Τζιοζεφέν. Είναι κάτι που του το χρωστούσε η κοινωνία της Κύπρου, την οποία υπηρέτησε με πάθος μέχρι το τέλος της ζωής του.

Η γνωριμία μου με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν έγινε μέσα από τα τραγούδια του. Από μικρή τα άκουα στο μοναδικό τότε ραδιόφωνο του ΡΙΚ αλλά και από δίσκους 45 στροφών που έφερνε ο παππούς μου στην ταβέρνα του. «Έλα, Αθηνούλα μου, τζι' έφερα τζινούρκαν πλάκαν». Έτσι πρωτοάκουσα και πρωτοτραγούδησα το «Έναν καρφίν πυρούμενο», το «Ττίκκι ττάκκα τ' αλακάτιν», την «Καλλού», την «Λωξαντρού» και τόσα άλλα τραγούδια του. Τον θυμάμαι με το ακορντεόν του και το συγκρότημά του στις μαυρόασπρες εκπομπές της τηλεόρασης να συνοδεύει την Καλλιόπη Σπύρου, τον Μάρκο Γεωργίου και άλλους ερμηνευτές που έλεγαν τα τραγούδια του.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν δεν ήταν μόνο σπουδαίος μουσικοσυνθέτης. Ήταν και σπουδαίος ζωγράφος και χαράκτης. Έργα του κοσμούν πολλές συλλογές, τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Ήταν και πρωτοπόρος στον αερομοντελισμό. Όταν είδα δημιουργίες του που εκτέθηκαν στη διάρκεια της εκδήλωσης που πραγματοποιήθηκε για να τιμηθεί τον Σεπτέμβριο του 2019, πραγματικά εντυπωσιάστηκα. Στέκομαι, όμως, στο τραγούδι, γιατί μέσα από αυτό τον γνώρισα και τον αγάπησα, και γιατί αυτός είναι ο δικός μου τομέας ως ραδιοφωνική παραγωγός. Δεν υπάρχει περίπτωση να κάνω εκπομπή με κυπριακή μουσική και να μην συμπεριλάβω τραγούδια του Τζιοζεφέν. Γιατί μιλούν στις καρδιές μας, γιατί είναι ο ίδιος ο τόπος μας. Και γιατί ξεχωρίζουν τόσο πολύ από τα υπόλοιπα κυπριακά τραγούδια που έχουμε στα χέρια μας. Τα τραγούδια του Αρμάνδου δεν είναι μόνο παραδοσιακά. Άλλα έχουν πιο έντονο το παραδοσιακό στοιχείο, άλλα το έντεχνο στοιχείο και άλλα έχουν έναν ευρωπαϊκό «αέρα», όπως ήταν και η ίδια η προσωπικότητά του. Μελοποίησε και στίχους στην πανελλήνια γλώσσα, με μια ελαφρολαϊκή διάθεση, αλλά σίγουρα καταλυτική είναι η επίδραση που είχε στις δημιουργίες του η κυπριακή διάλεκτος. Πρόκειται για πραγματικούς θησαυρούς στα χέρια των μουσικών παραγωγών. Άλλωστε, εμείς στο ΡΙΚ έχουμε και μερικούς παραπάνω λόγους για ν' αγαπούμε τα τραγούδια του, διότι κάποια από αυτά έχουν ηχογραφηθεί στους ραδιοθαλάμους του ΡΙΚ. Όπως, για παράδειγμα, το αγαπημένο μου «Ο ππαράς», που βραβεύτηκε το 1969 στον πρώτο διαγωνισμό κυπριακού τραγουδιού του ΡΙΚ, και το «Πλάστη που ζιεις στον ουρανό», που κατετάγη δεύτερο την ίδια χρονιά.

Εκδήλωση για τα 30 χρόνια του Αθλητικού Σωματείου Ομόνοια. Ο Αρμάνδος με το συγκρότημά του. Τραγουδά η Καλλιόπη Σπύρου.

Η Καλλιόπη Σπύρου μού διηγήθηκε σε μια εκπομπή πώς γνώρισε τον Αρμάνδο μέσω του Μάρκου Γεωργίου. «Αφού εμφανιστήκαμε αρκετές φορές, παίζοντας τραγούδια του Λυμπουρίδη και παραδοσιακά», μου είπε, «ζήτησα από τον Αρμάνδο να γράψει κάτι δικό του, αφού ήταν τόσο σπουδαίος μουσικός. Και τότε έβγαλε από το συρτάρι κάποια τραγούδια που είχε ήδη γράψει και που ήταν αριστουργήματα». Τα τραγούδησαν, τα δισκογράφησαν και αγαπήθηκαν από τον κόσμο.

Ο ίδιος ο Αρμάνδος δεν έδινε συνεντεύξεις, μιλούσε μόνο μέσα από τη μουσική του. Ήταν πάντα χαμηλών τόνων. Μίλησα μαζί του μια-δυο φορές στο τηλέφωνο και θαύμασα την αγάπη που είχε για την παράδοση, για τη μουσική, αλλά κυρίως για την ίδια την Κύπρο μας. Αυτά είχε μάθει από την οικογένειά του, μια οικογένεια πλημμυρισμένη από τέχνη, γράμματα και πολιτισμό - όλοι αισθανόμαστε περήφανοι γιατί αυτός ο τόπος γέννησε τον παππού του, Αμβρόσιο Τζιοζεφέν, μια εμβληματική μορφή του πολιτισμού μας. Αυτά παρέδωσε σε μας, κι εμείς έχουμε χρέος να τα δώσουμε παρακάτω στις επόμενες γενιές: τραγούδια με τις φωνές της Καλλιόπης Σπύρου, του Μάρκου Γεωργίου, της αξέχαστης Λένας Χριστοφόρου, του Χριστάκη Μάρκου, του Χρήστου Σίκκη, της Αρετής Κασάπη αλλά και νεότερων που έχουν πει τραγούδια του.

Ορχήστρα υπό τη διεύθυνση
του Γεώργιου Αβέρωφ

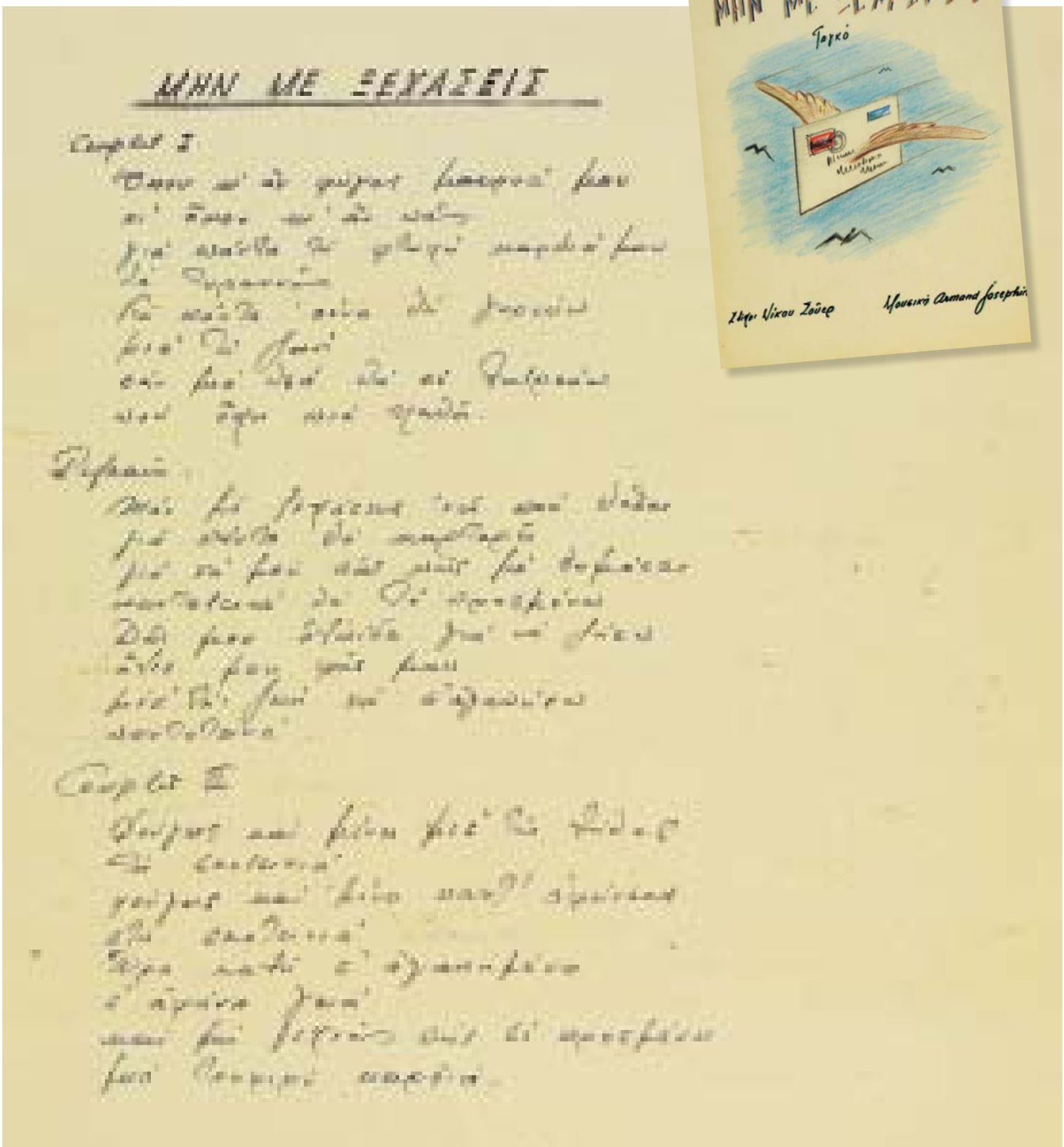

ΜΗΝ ΜΕ ΞΕΧΑΣΕΙΣ

Τραγούδι

Στίχοι Νίκου Ζούερ

Μουσική Armand Josephin

ΜΗΝ ΜΕ ΞΕΧΑΣΕΙΣ

Couplet I

Πάνω σ' αυτό τ' ωραίο λιμανάκι μου
σ' αυτό τον ουρανό τον γαλάζιο
μια αγάπη τη φτωχή κομμάτιασε μου
τα ονείρατα
τα κάθε 'ναν τα δικά μου
μια τη φωνή
σαν μια νύφη τη σε βαλσαμώνει
κι τόση κι κάτι τη φωλιά.

Refrain

Θαλασσινό μου φτωχόκοσμο 'κει κοντά σ' αυτόν
μια αγάπη τη μαγεμένη
μια σα μου κάτι μόνο μου θυμίζει
κοντά σε τα τρεμάμενα
Δεν μου λέει τίποτα μου σε μένει
τίποτα μου γιατί μου
μια τη φωνή μου σ' αγαπούσανε
κοντά σε.

Couplet II

Φτωχέ μου μέρος μια τη φωνή σε
τα ονείρατα
φτωχέ μου 'κει κοντά σ' αγαπούσανε
τα ονείρατα
Τώρα κοντά σ' αγαπούσανε
σ' αγάπησα μου
κοντά μου φτωχέ μου σε κοντά σε
μου τραγούδι σου.

ΜΗΝ ΜΕ ΞΕΚΑΣΕΙΣ

Τραγούδι

Στίχοι ΝΙΚΟΥ ΣΟΥΕΡ

Μουσική ARMAND JOSEPHINE

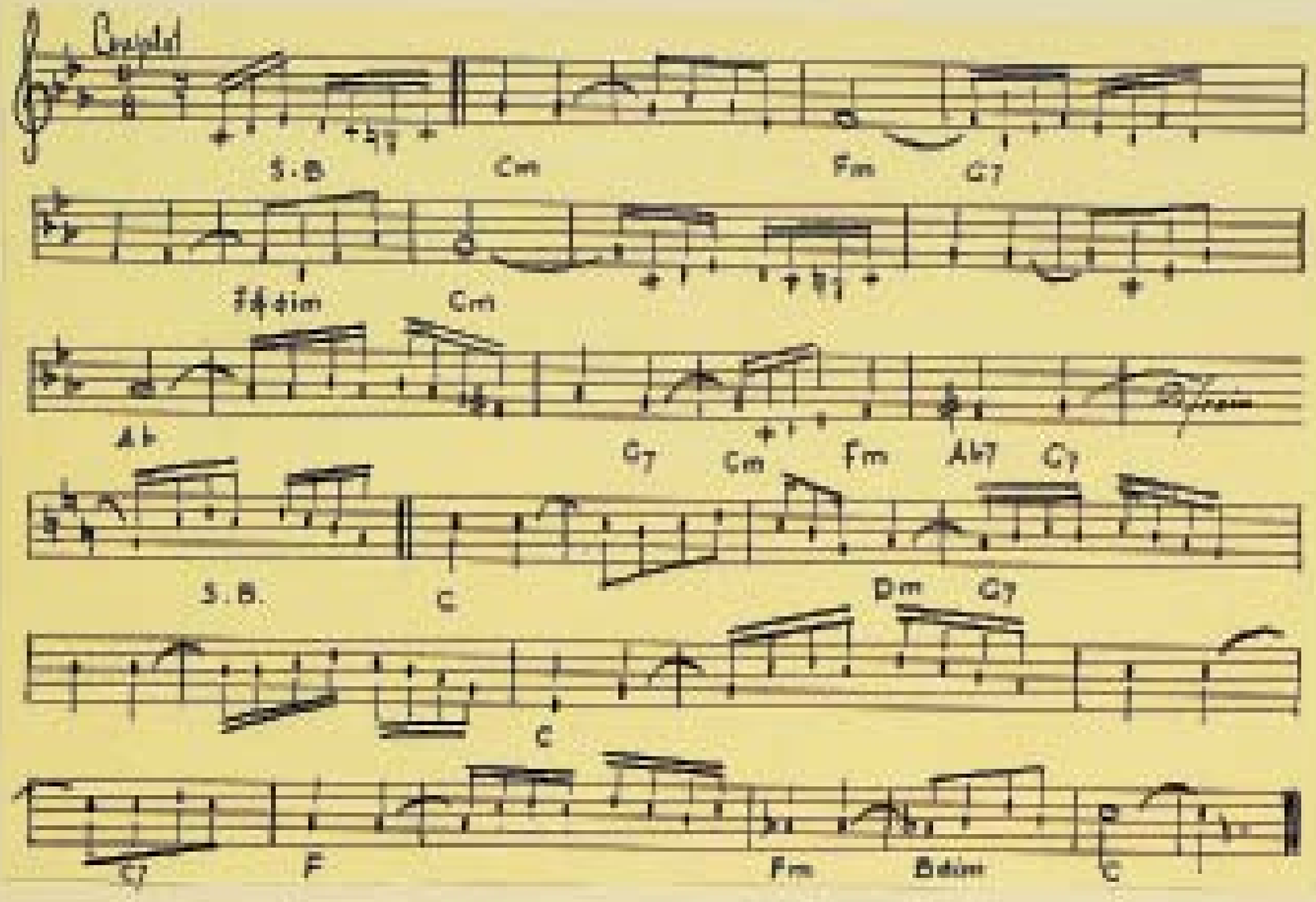

Νέοι στίχοι - 16.9.52
Νέοι στίχοι - 25.9.52
Κύριε

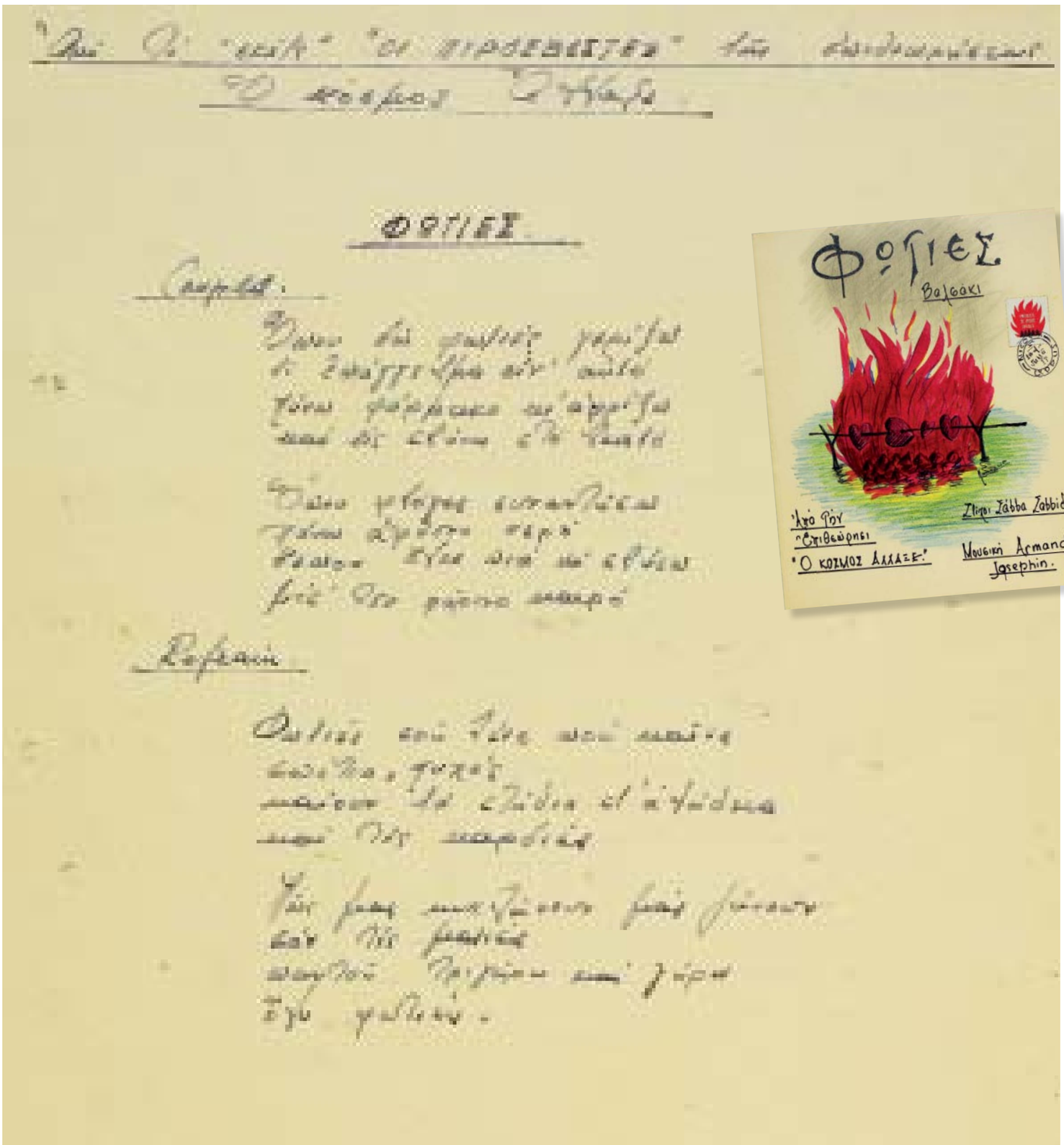

ΦΩΤΙΕΣ

Ρεφρέν.

Φωτιές σου φωτιές γεμίζει
η ζωή μου μόνο αυτό
τίποτα φόβος δε δίνει αυτό
μόνο η εξέλιξη η τωρινή

Φωτιές γέροντες κοιμούνται
τώρα δίχως νέρο
Φωτιά βγαίνει από τη γέννα
βγαίνει στο φώτο σκοτάδι

Ρεφρέν

Φωτιές σου τώρα μου μαθαίνω
κάθε μια φορά
μόνο η ελπίδα η αγάπη
μαζί στις καρδιές

Τώρα μας μυστήριο μας γίνεται
κάθε μία μαζί
μόνο η πρόληψη μαζί γίνεται
στη φωτιά.

ORTIEZ

Dolorosi

Tiju. Tobba Tobbia

Mougin-Armand Jacqui

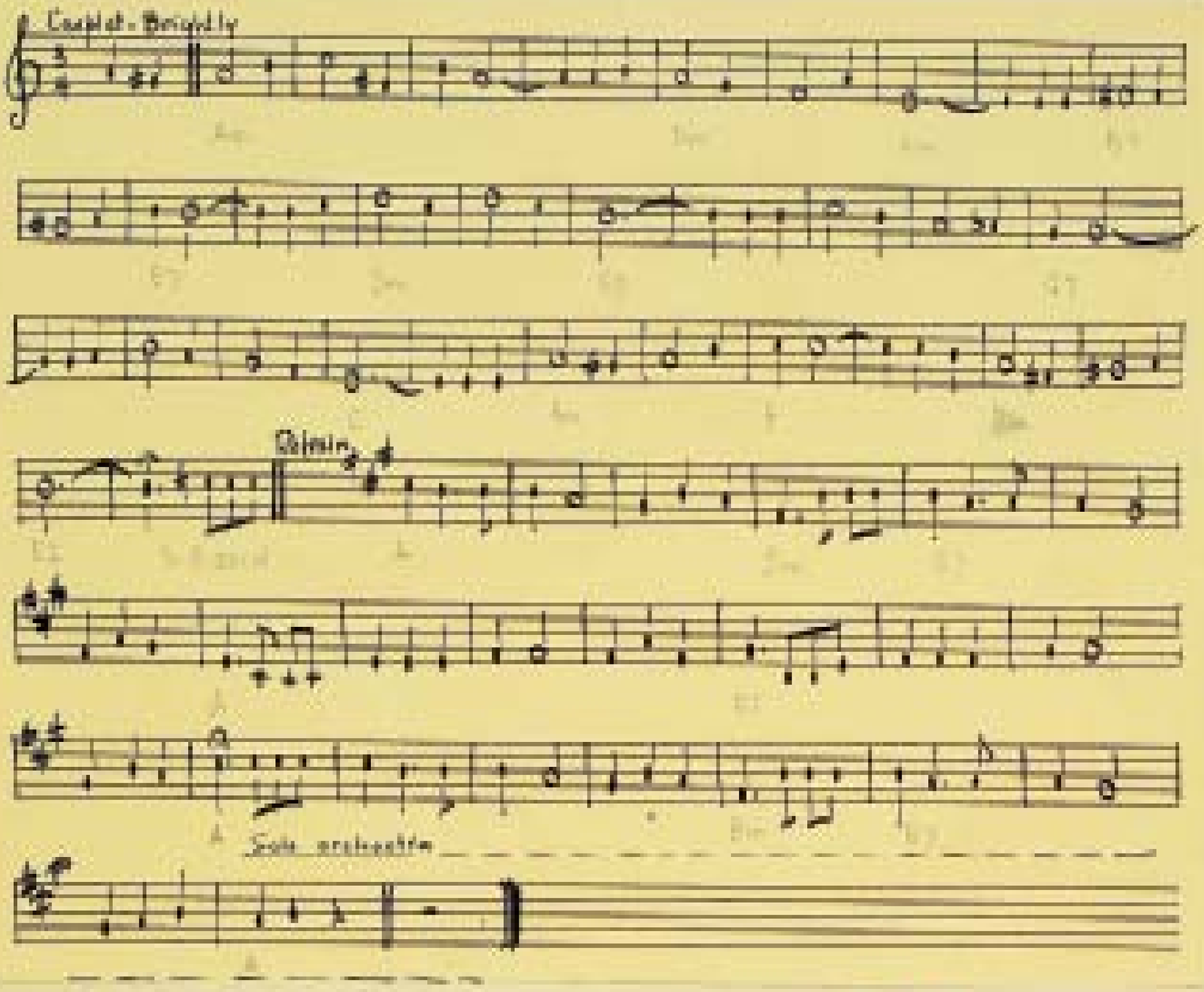

ΓΙΑΤΙ ΜΟΥ ΚΡΥΒΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

Στίχοι: Βάνα Σταμάτη — Τανγκό Ρομάντσα — Μουσική: Αρμάντο Τοσκανίνι

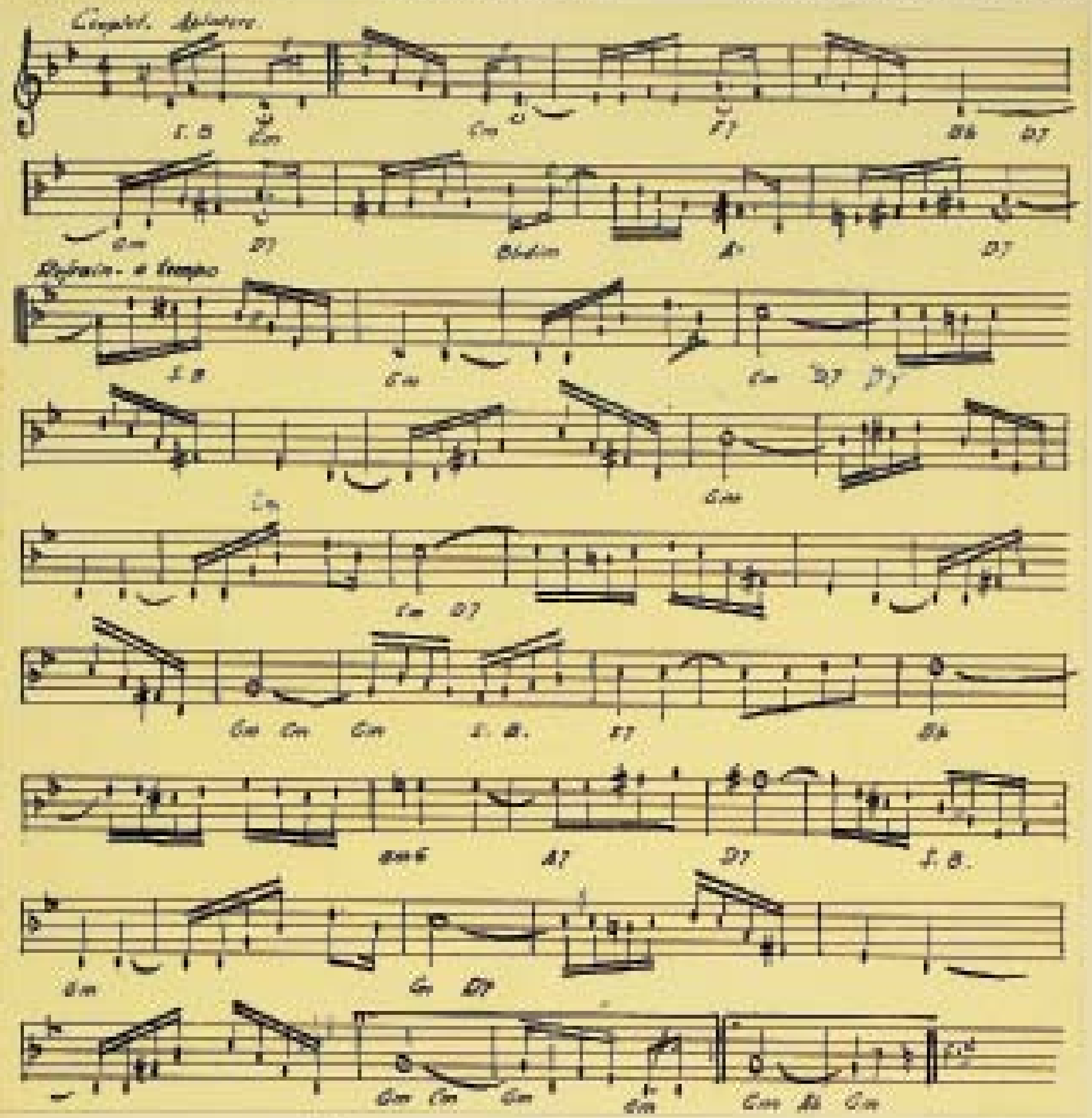

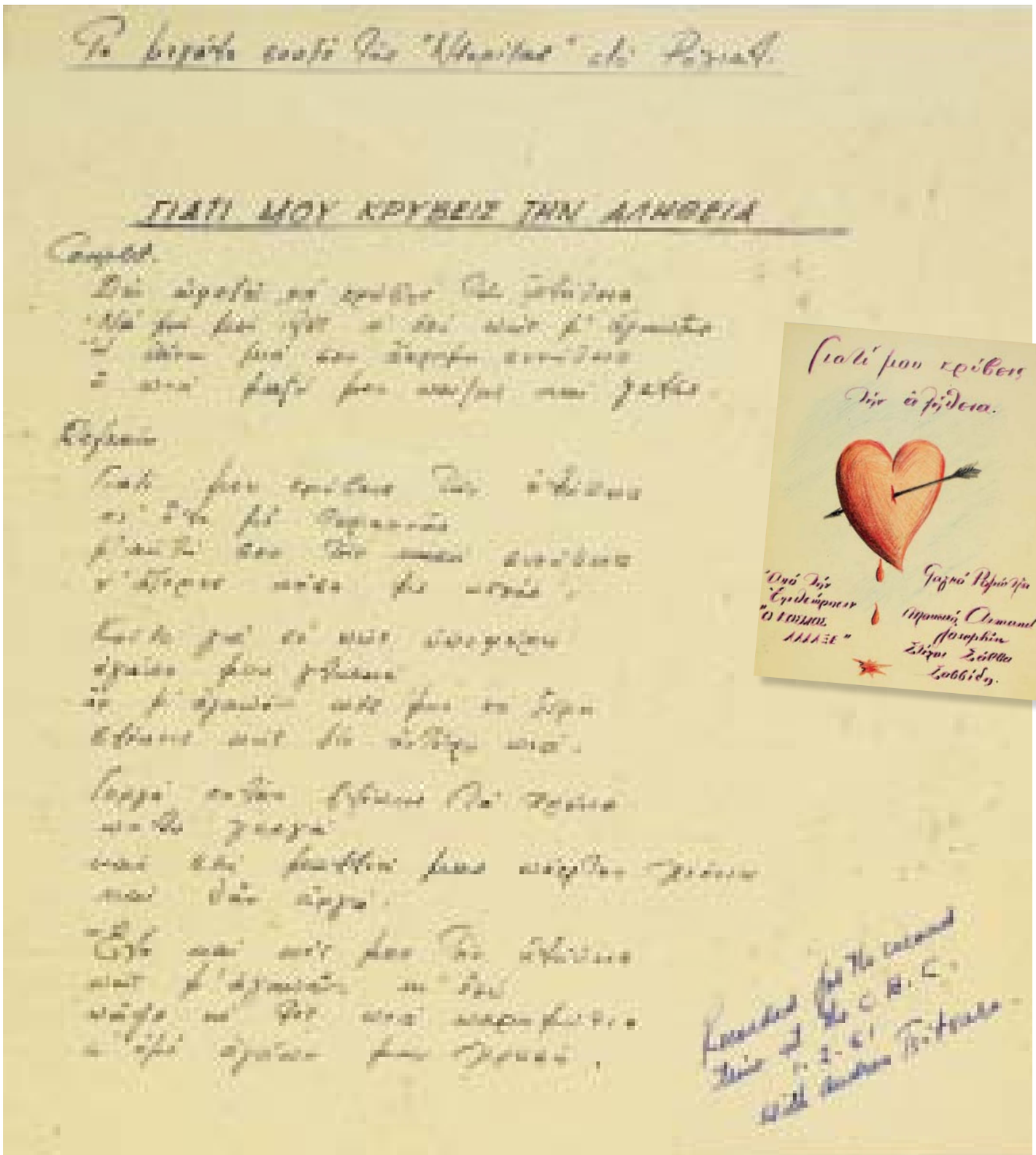

Το βιβλίο αυτό του "Ελευθέρου" κ. Ρίζιαλ.

ΓΙΑΤΙ ΜΟΥ ΚΡΥΒΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ποίημα

Δύο αγάπες μου κρυφές σου τώρα
Μία μου δίνει χαρά η άλλη πάλι πίκρα
Η πίκρα μου' κάνει ένα πάρτυ κάθε μέρα
Η χαρά μου μόνο μου δίνει λύπη

Τραγούδι

Γιατί μου κρύβεις
τον αληθινό
μ' αυτό μου δίνεις
ν' αγαπώ μόνο εσένα

Γιατί μου' δείχνεις
αγάπη μου γλυκιά
αν μ' αγαπάς
κάνε μου τη χάρη
κάθισε κοντά μου
μη μου λες ψέματα

Γιατί μου κρύβεις
τον αληθινό
μ' αυτό μου δίνεις
ν' αγαπώ μόνο εσένα

Γιατί μου κρύβεις
τον αληθινό
μ' αυτό μου δίνεις
ν' αγαπώ μόνο εσένα

Γιατί μου κρύβεις
τον αληθινό
μ' αυτό μου δίνεις
ν' αγαπώ μόνο εσένα

Γιατί μου κρύβεις
τον αληθινό
μ' αυτό μου δίνεις
ν' αγαπώ μόνο εσένα

Γιατί μου κρύβεις τον αληθινό

Δώρο από τον Ευεργέτη "Ο ΙΟΥΛΙΟΣ ΛΛΛΕΣ"

Δώρο Ρίζιαλ

Πρωτοπ. Clement Josephine
Σίξμι Σόφια
Σοβιέτ.

Κοινοποίηση στο Τμ. Ο.Ε.Ε.
Πάτρα 13-3-61
Η Δ/ντρια Ρ. Ρ.

SPAGNOLA

Para Dedo

Alfredo Fabbro Zabbidoy

Adaptación Arreglo Josephini

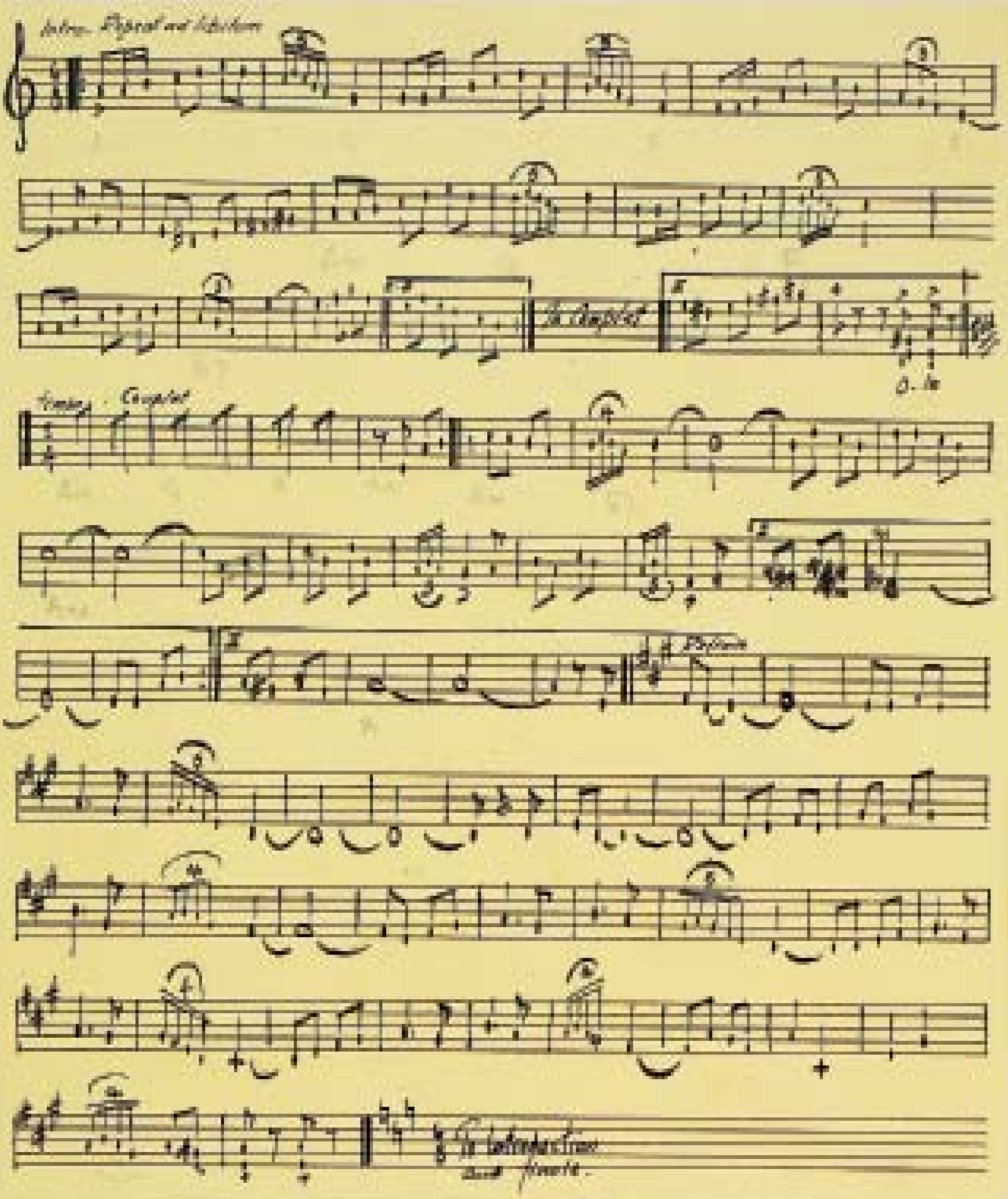

ΣΠΑΝΙΟΛΑ

Couplet.

[illegible]

Refrain

[illegible]

ORIGINAL

Η ΛΟΞΑΝΤΡΟΥ

Στίχοι και Μουσική Χρήστου Τσιφόρου

Ποίημα - Μελ. Διδακτικού Θεάτρου 1972.

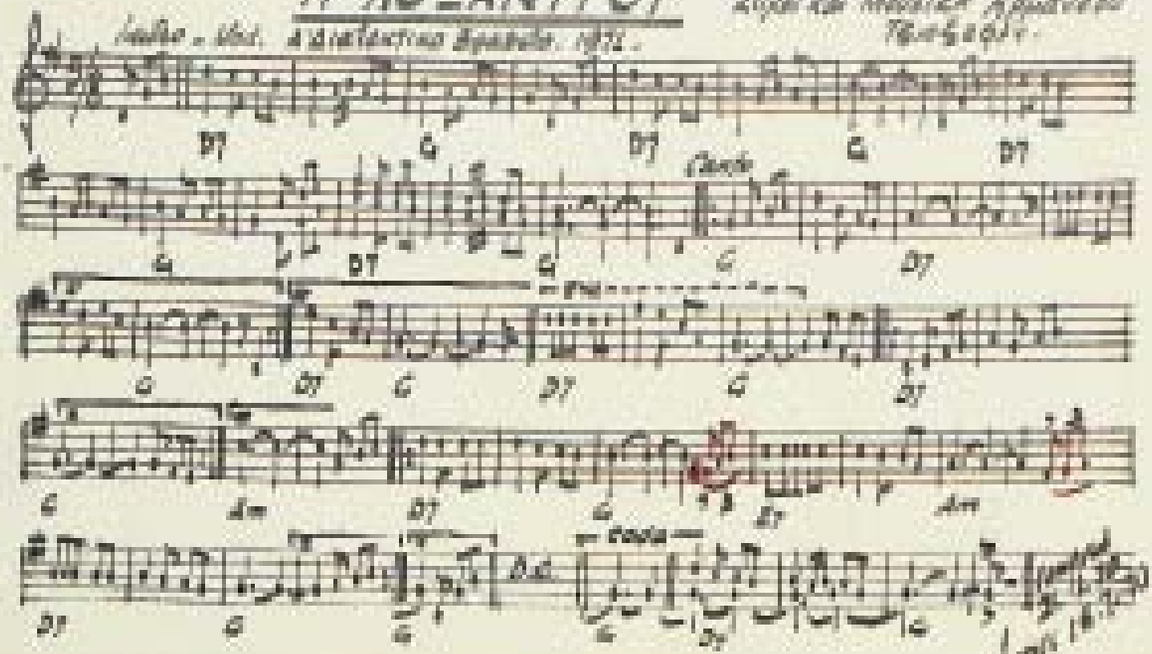

Ένανε νά κή ν'δούλεψ'ή σκλαβιά
τζιαί νά μουσκαμαρίσ'ή λεμονιά
κλαδάνα σύλλα τ'δρκον τό δεντρόν
τζι'ίφτει γιά σέν χαρίσου τό λεμονόν

Ρεφρέν:

Μά τζείν τό δείν σου λοξαντρού μου σημαντής
τό τζαμαλόδρομο τζιά νάτουν τής τζαμής
τζι'ίμι γιάλις κείζουν λαλούν τζιαί βιολιά
κλείκας τζιαί κρύφουν σύλλα τό σονλιά
κλείκας τζιαί κρύφουν σύλλα τό σονλιά } δίς

Μά τίφτει 'μέρα χάρη τζι'ίσο σέ δώ
λυάνω σέν τό τζιαρίν μά τόν ουέν
τζι'ίν έχω σιουρκέν μέ νεκαμόν
κιλέγνα με μιάς λαής κού τόν καμόν

Ρεφρέν: Τό Τέλο

Γράφτο βασισμένο από Χριστό Τσιφόρο στ' Διαγωνισμό Λαϊκού Δημοτικού Τραγουδιού Διαγωνισμός (1ο Βραβείο)

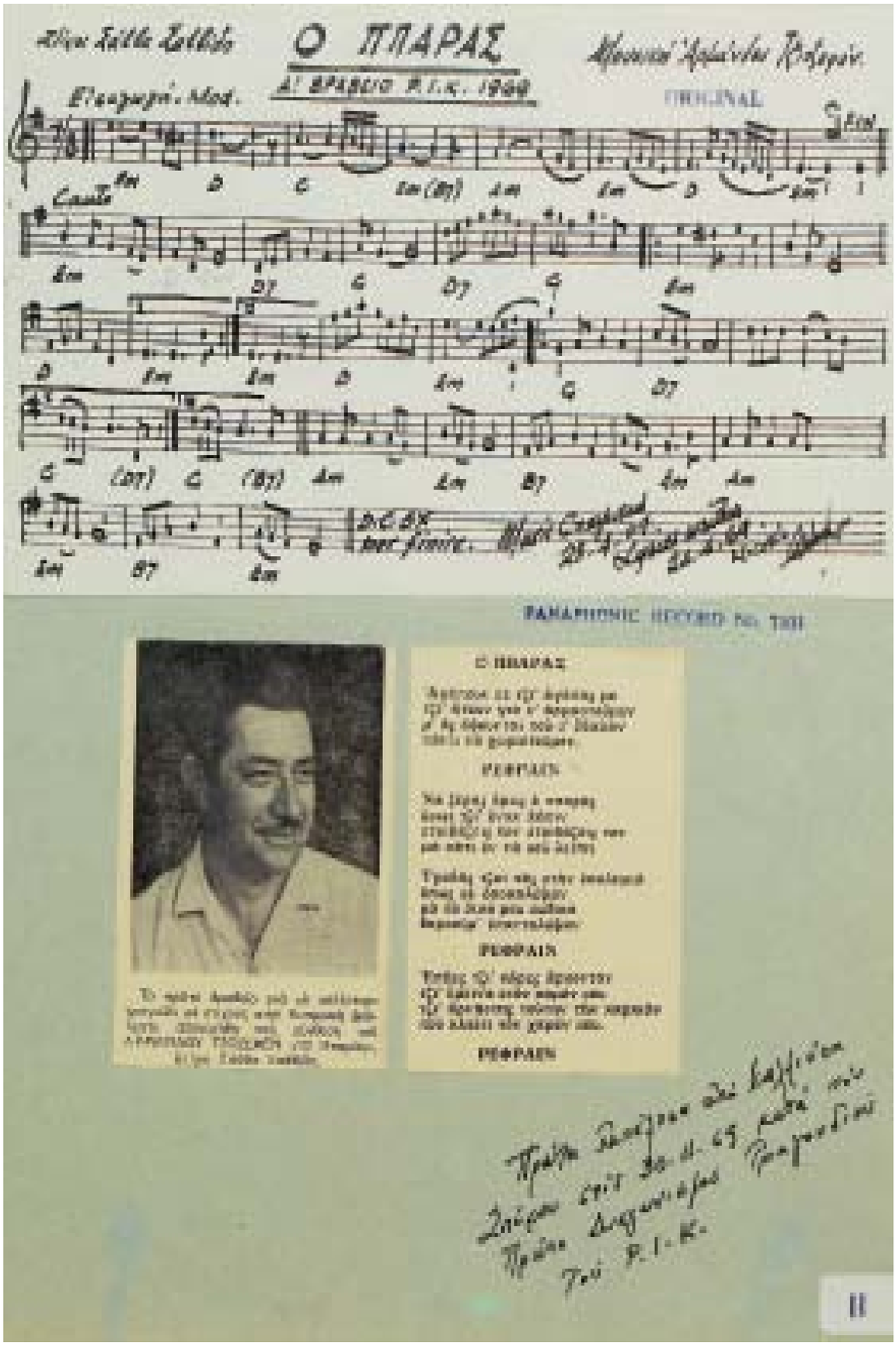
Ο ΠΠΑΡΑΣ
ΑΓΑΘΟΝ Π.Ι.Κ. 1964
ORIGINAL
PANAPHONIC RECORD No. T101
Ο ΠΠΑΡΑΣ
ΡΕΦΡΑΙΝ
ΡΕΦΡΑΙΝ
ΡΕΦΡΑΙΝ

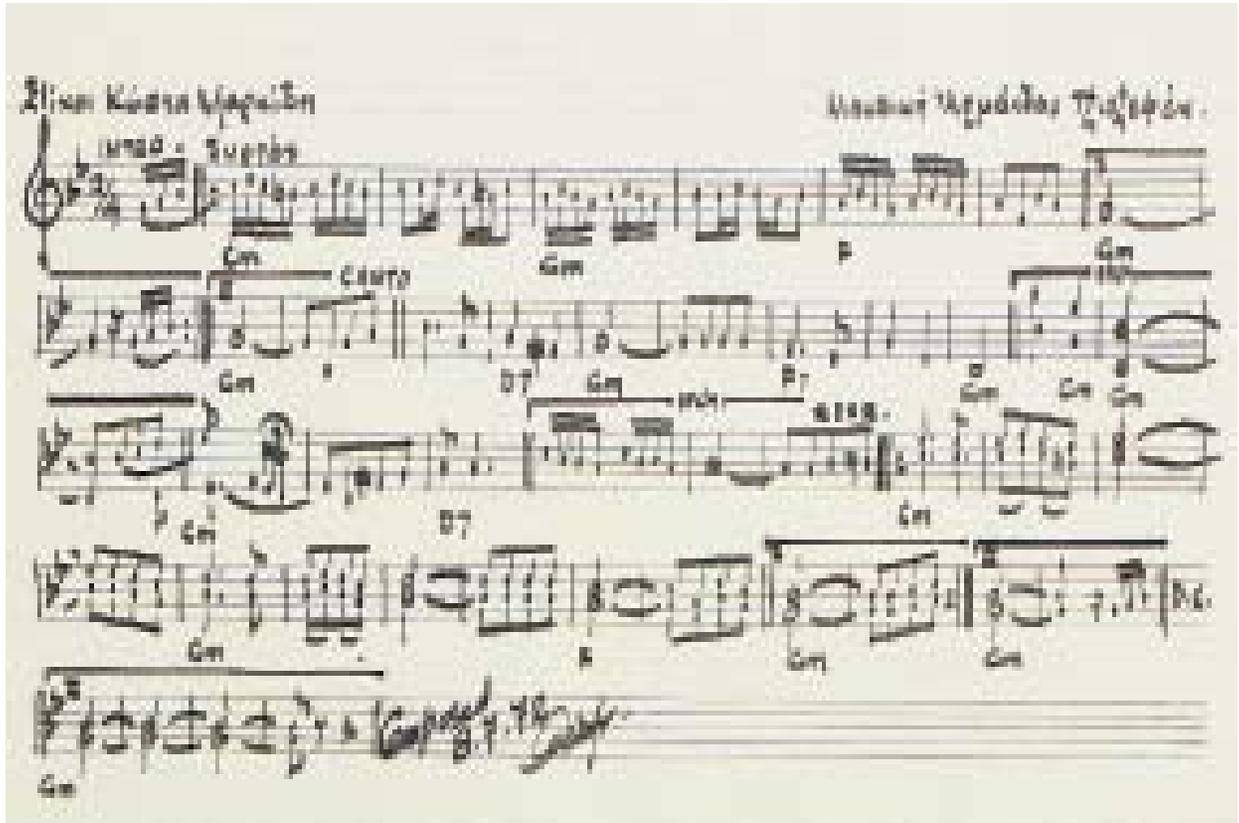

Γ' Δοξολογία (τοῦ Λιοσπυρίδη)
ἀπό τόν ἦχο τῆς Βλαχέρνας

Μέλος εἰς φωνήν μονῳδίας
Κανονική Ἀρμόνιον Τζιτζικώνη

1. Ἅπαν σκοτεινόν τυφλωνόν, τζι' ἐγέννησαν καντοτινόν
τοῦ τόκου κορασίδιον.
-Τζιαί τό παλάτιν μουλωνό, ἐγκυστέσαν σκοτινό
κ' ἀνατολήν τζιαί δόξαν- δός

2. Ἄστρον ἀνάν σταθίον τῶν χρηνῶν, ἐνεφάνισαν τοῦ
κεφαλίου, τζι' ἐφέγγασαν οἱ κόσμοι.
-Ἀποκαλοῦν τήν κορασιόν, μάνταρες τζιαί κάνες
τῶν βοσκῶν ὅλα τζιαί κάτον πυλόσμα- δός

3. Ἐν δαμασκόδιπνον λολεῖς, τ' ἀπαρωμάρι τζι' ἄπου γῆς
ἐν νά τό προσκυνόσαν.
-Ἐκοντόν τοῦ κάτον κορκαρί, ἐν νά ἐγιέννεν οἱ
τζιαιρί σκοτό νά τζιαιμνόσον- δός

4. Γιατ' ἐν 'ρτιά Παρασκευή, τζι' ἄντας ὁ κήρος
βασιλεί ἐκεῖς γιά νά φωτίσῃ
-ἐν κάνει τόσος τζιερωτά, τζι' ὅλος ὁ κόσμος
κατά τζιαί ἐν νά κατηφορίσῃ- δός.

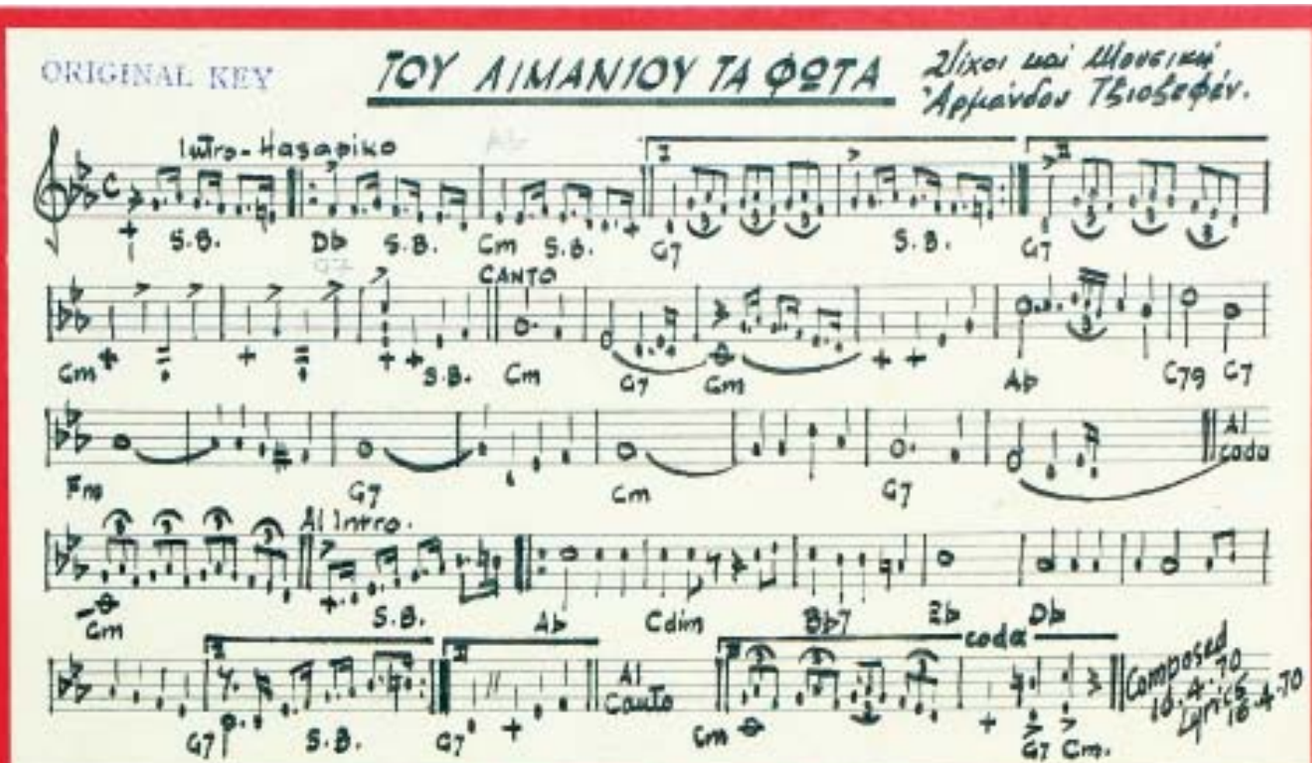

ΑΡΜΑΝΔΟΣ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ

Τραγούδι τό ὁποῖον προεκρίθη ἀπό τή Κρετικήν Ἐπιτροπή τοῦ Διαγωνισμοῦ Συνθέσεως Τραγουδιοῦ.

ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΤΑ ΦΩΤΑ

PANAPHONIC RECORD No. 7102

Τοῦ λιμανιοῦ τά φῶτα γιατί νἆναι θλιμμένα
φῶτα δειλά, φῶτα χλωμά, τί κρύβουν ἀπό μένα;
Μέσ'τή σιωπή τους σάν νά λέν τήν κοπελιά } δίς
ὅπως τήν φέραν τήν ἐπήρανε ξανά.
Δυό μάτια βουρκωμένα στῆς νύχτας τό σκοτάδι
ψάχνουν κοιτοῦν κι'ἀναζητοῦν μιᾶς κοπελιᾶς
σημάδι.

Γιά τήν μικρή γοργόνα ἄν θές διαβάτη ρώτα
ἴσως στό κοῦν ὅταν τήν δοῦν τοῦ λιμανιοῦ
τά φῶτα.
Μέσ'τή σιωπή τους σάν νά λέν τήν κοπελιά } δίς
ὅπως τήν φέραν τήν ἐπήρανε ξανά.
Καί στό μουράγιο πέρα στά φῶτα τ'ἀναμμένα
προσμένω πιά κάποια βραδυά νά ξαναρθῆ
σέ μένα.

Πρώτο

Πρώτη δημόσια ἐκτέλεση Φεστιβάλ Λεξιοῦ 1970 ἀπό τόν Σταῦρο Χιαστά στίς 2.8.70 Βραβεῖο: 1ο Κριτικοῦ

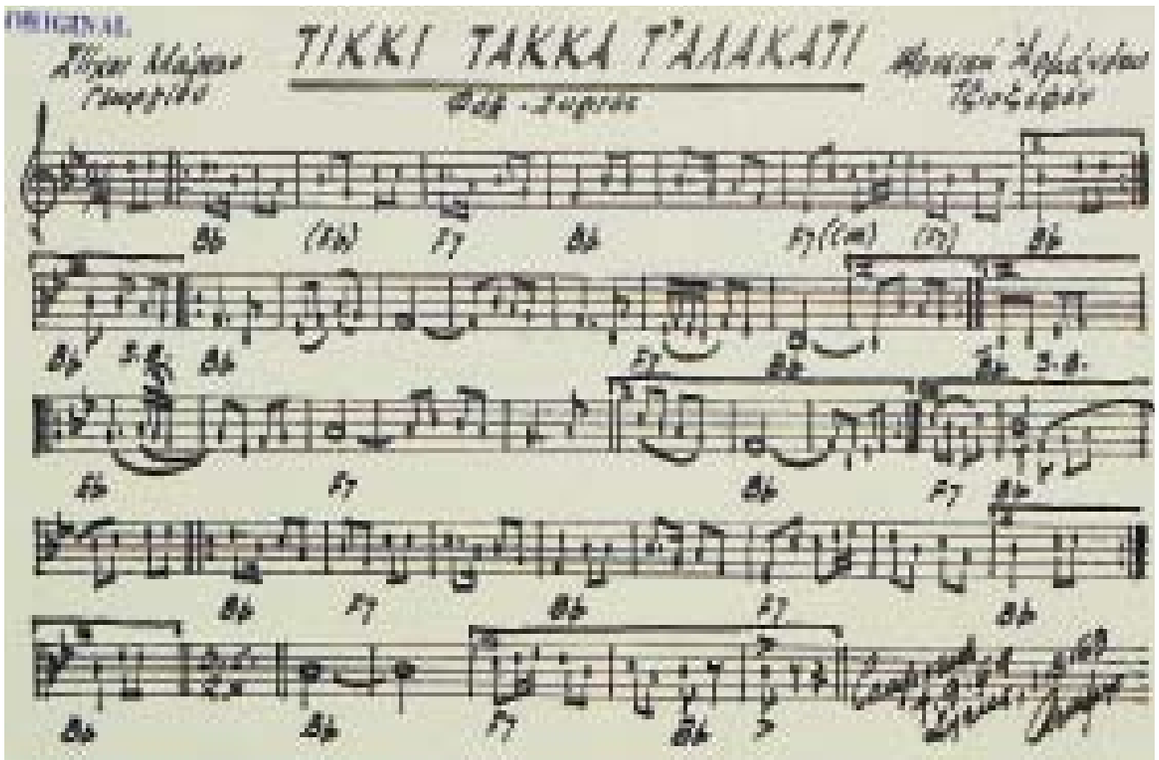

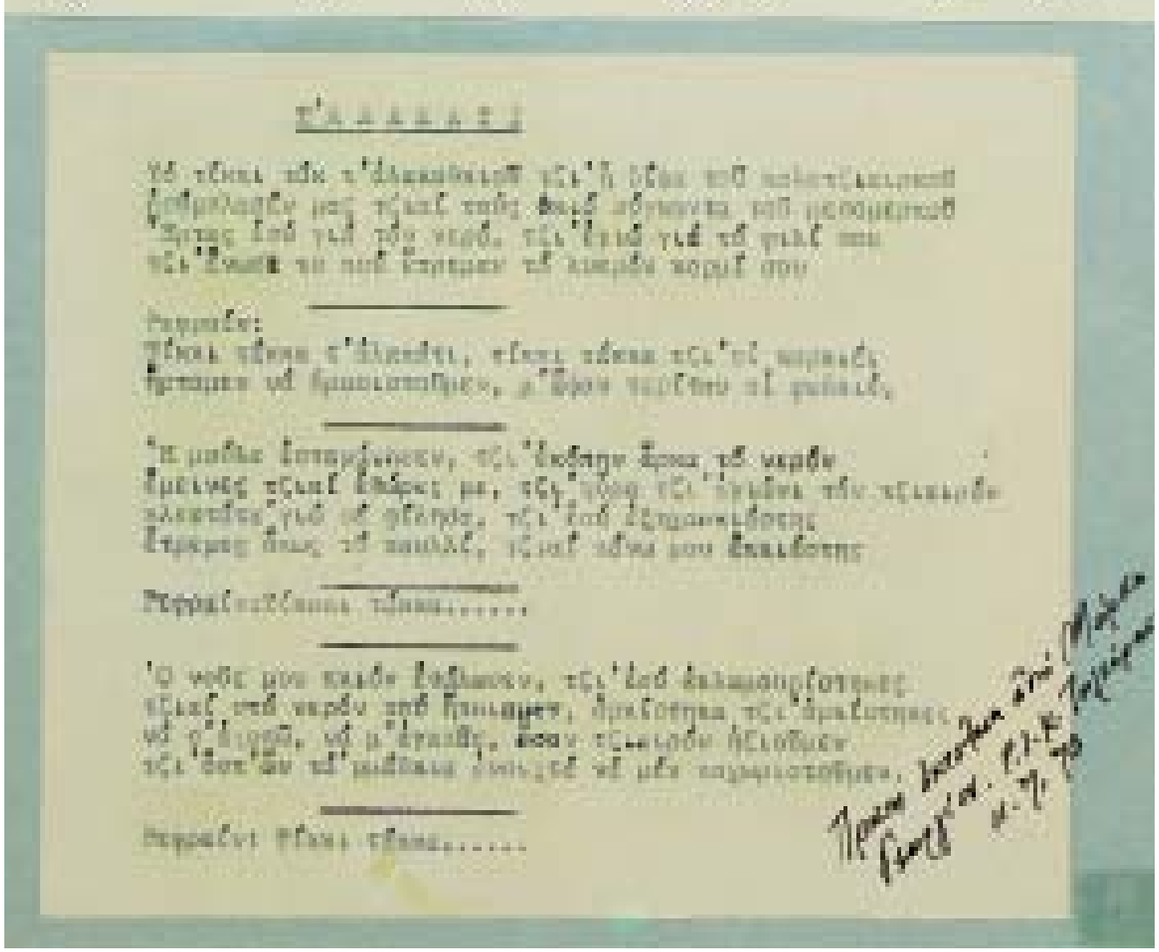

Τ'ΑΛΑΚΑΤΙ

Τό τίκκι τάκκ τ'ἀλακατάκι τζι'ἡ τύχη τοῦ κοκοτζέλικου
ἐσφίξαν μας τζιαί κάθε φορά ἀγκάλιαστα τοῦ μεσημέρικου
ἥλιας ἐπό γιά τόν κόσμο, τζι'ἐκιά γιά τό φιλί μου
τζι'ἔκαμε τα κι αὐτό ἔκατσιν τό κιμπάν κορμί μου

Ρεφρέν:
τίκκι τάκκα τ'ἀλακάτι, τίκκι τάκκα τζι'τό κορμάκι
ἤρτασιν νά ἐμαυλιστοῦμεν, μ'ὅλον τό τζιέρι τό φιλάκι.

Ἀπ μιάν ἐκατμάρικον, τζι'ἔκαμαν ἄρκα τό κορμί
ἐμείνες τζιαί ἔκαμες με, τζι'ἀπόψε τζι'ἀκόμα τόν τζιαιρό
ἀλλάκατος γιά τό φίλημα, τζι'ἐπό ἀγκαλιάστης
ἔτσιμος ἄλλος τό κορμί, τζιαί τάκα μου ἔκαμες

Ρεφρέν: τίκκι τάκκα.....

Ὁ νοῦς μου κάθε ἐκάμνεν, τζι'ἐπό ἀκαμπαρίστης
τζιαί τό κορμί τό ἔκαμαν, ἀμάτσιμα τζι'ἀμάτσιμα
νά τ'ἀγγίξω, νά μ'ἀγγίξῃ, ἀπόν τζιαιρόν ἠλιόπιον
τζι'ἐσύ ἐν τό μάθαμα κινοῦσε νά μέν κατηφιστοῦμεν,

Πρώτα ἀκούσθη στό Ρίκλιο
Κρήτη 11-7-79

Ρεφρέν: τίκκι τάκκα.....

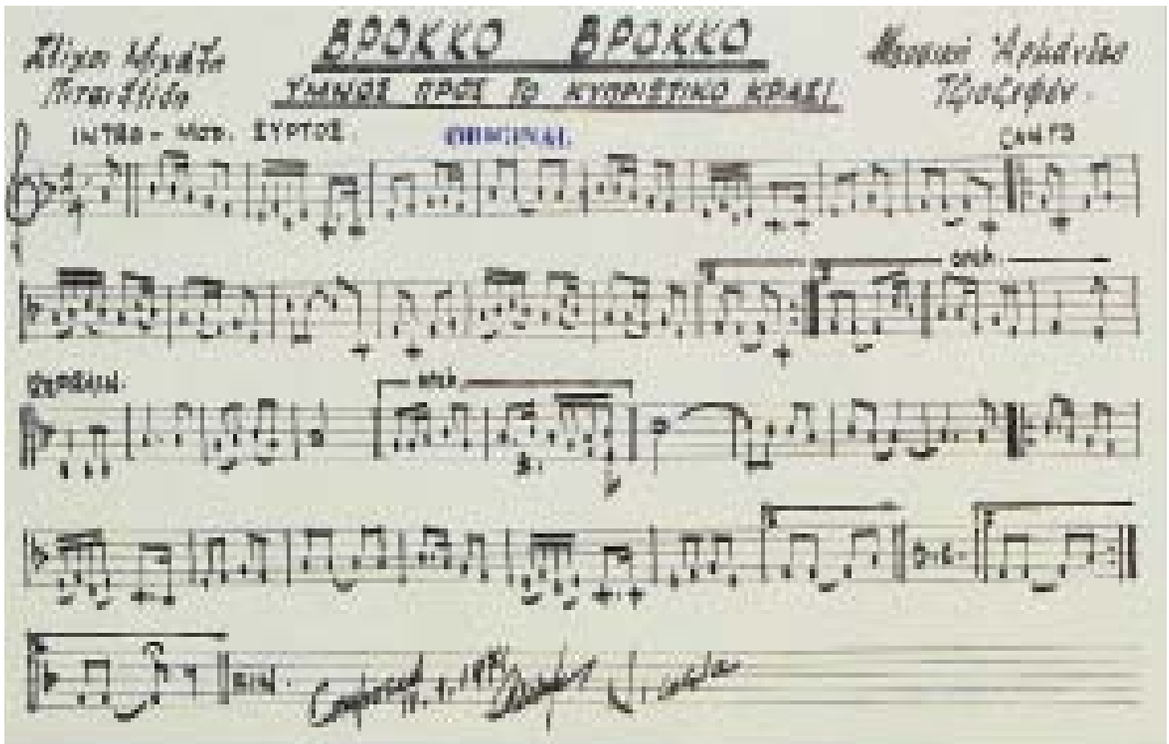

Υπό ΜΙΧΑΛΗ ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗ

Σκοπιάζει ήρτε λάφι κι ρωτά λάφι ξενιτεμένο
πούν τα δικά σου κι τα δικά; Σπίτι χάρις σου δε κάμω.

Τα μαλλάρια σου τρία τσόκια κι' δίκιαν τίμια μαγαλίκια σου
Κοιμηθήκατε ή κάθεστε μας ξένα 'τα τρία τσόκια σου.

Θέλω ν' δείξω σύνν λεμόνι ν' δείξω τα δικά σου
Ρόδκο βρόκο βρόκο τσιμπούν τα μάτια τα γλυκά σου.

Πρώτη δημοσίευση στο Δελτίο
Λαογραφικής Αρχής του Ιδρύματος
Χαρακόπουλου έτους 1.8.72.

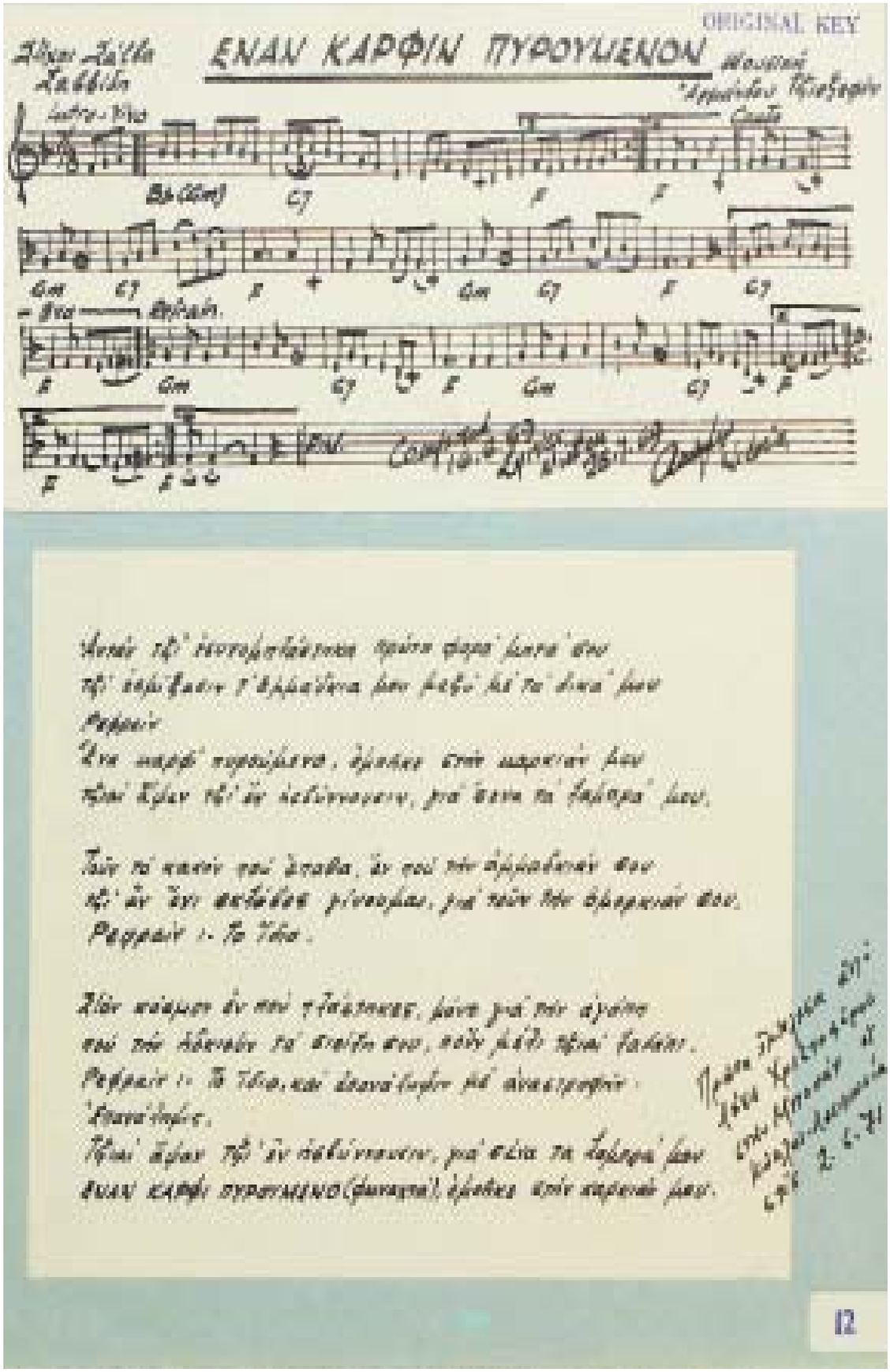

12

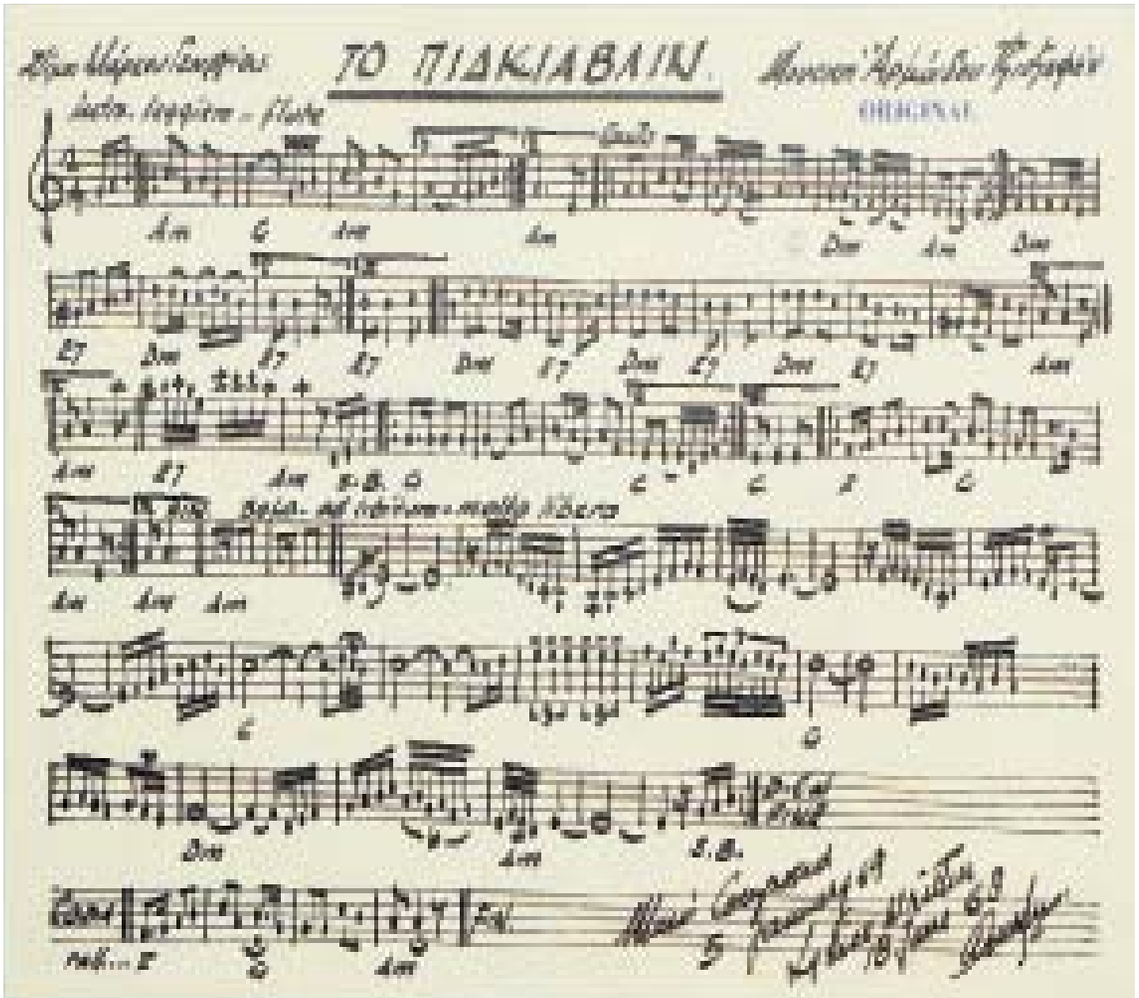

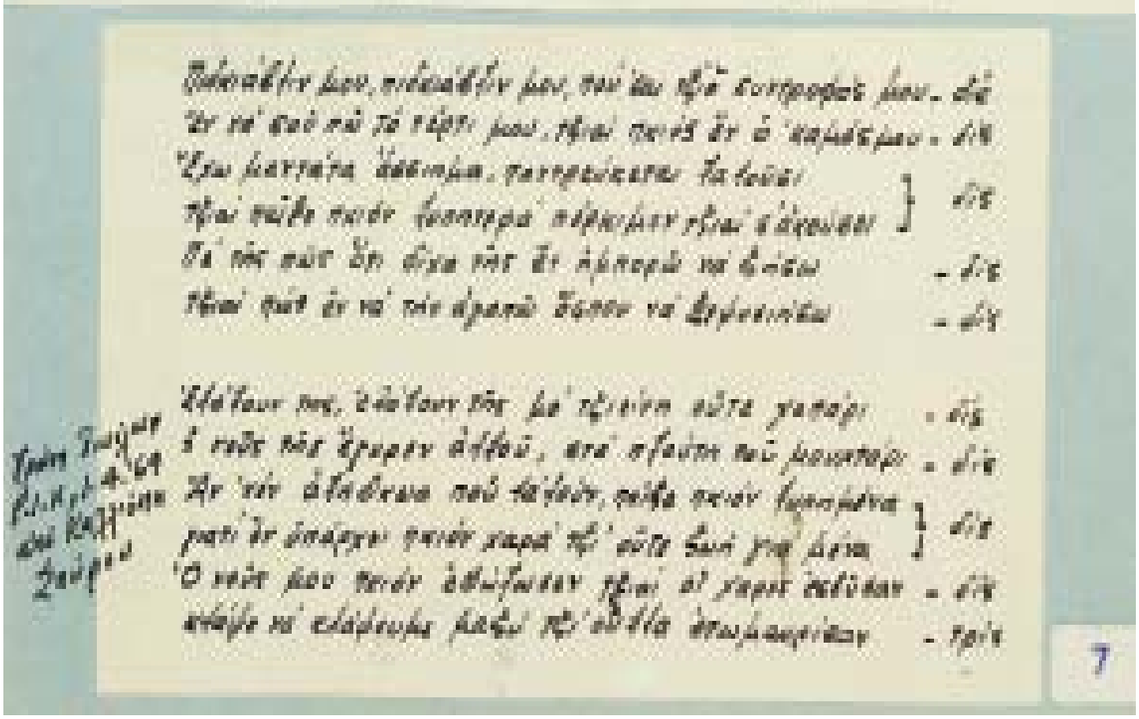

7

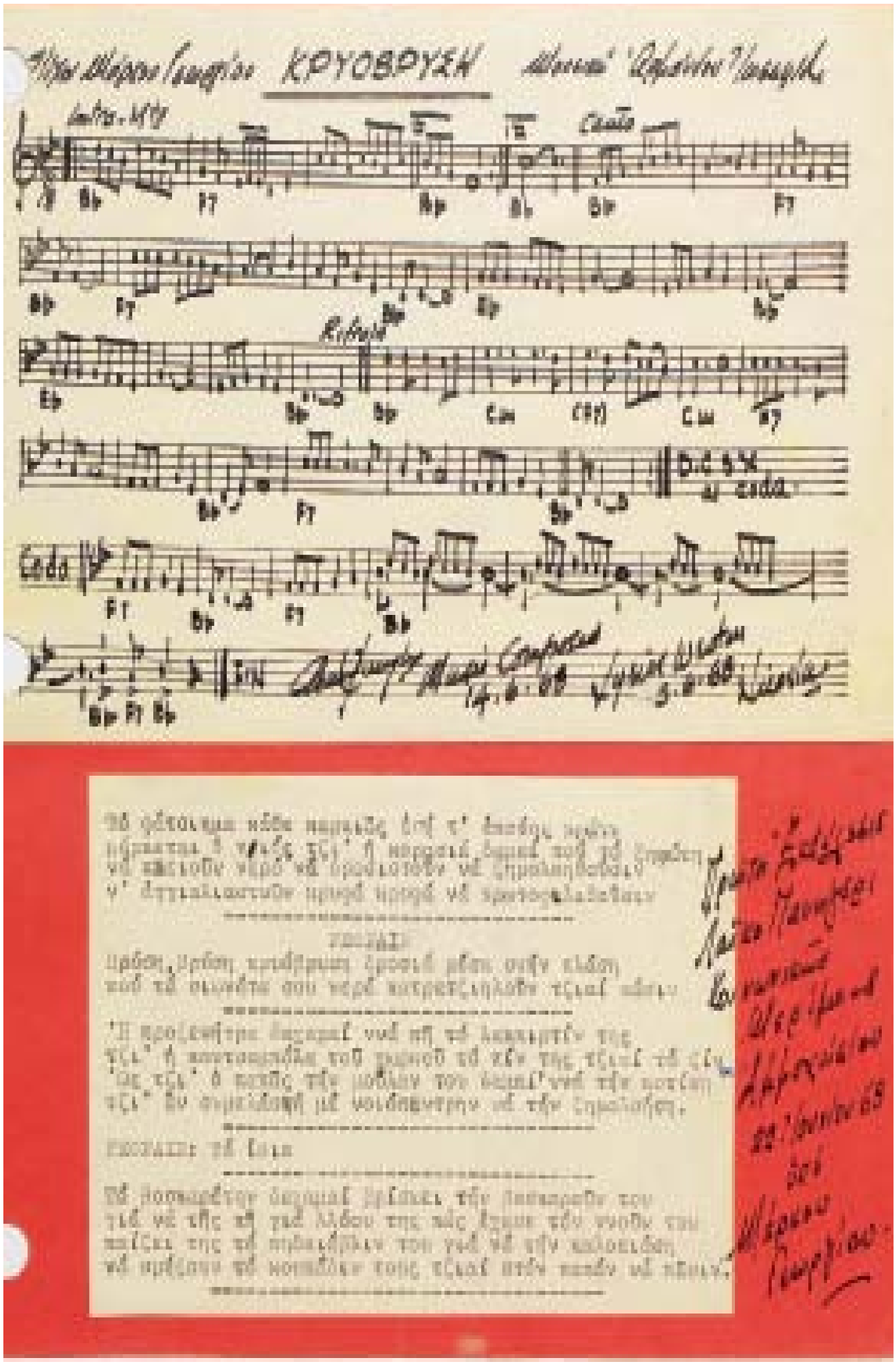
ΚΡΥΟΒΡΥΞΗ
Intro. Mf
Coda
Ritard
D.C. 5X
Coda

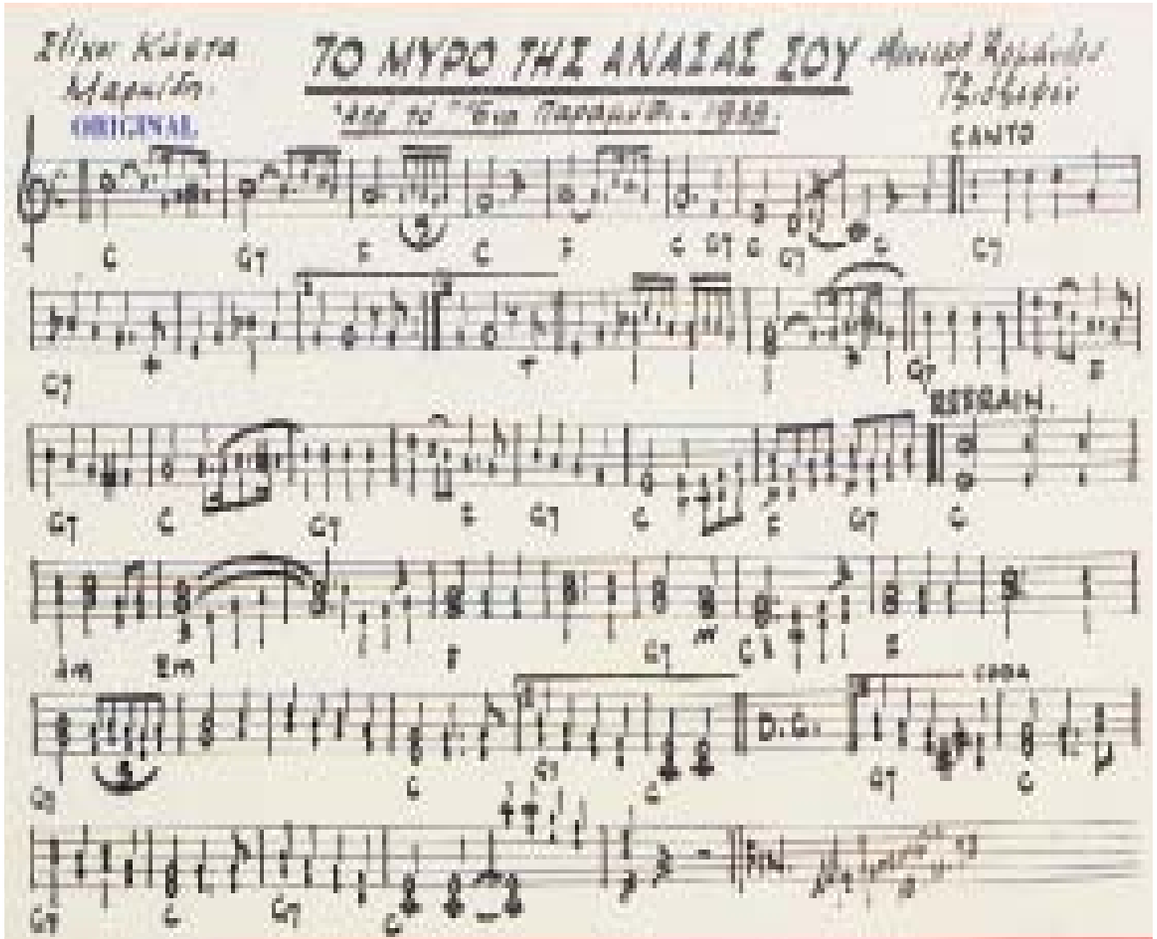

1. Τό μύρο τῆς ἀνάσας σου, σάν ἔσταξε ἀπ'τό κλάνια
ροδάντιμο γιντάνια, μεταδόσαν τ'ἀηδόνια -(ὅς)
τό μύρο τῆς ἀνάσας σου, σάν ἔσταξε ἀπ'τό κλάνια

Ρεφραίν - Κι'ἄξιμαστο μόγη κι' ὁ Θεός
στή σιγαλιά τ' ἀκούρα
κι' κλέκανε τό λόγια μου
στή μέση ἀκούν τοῦ μύρου - (ὅς)

2. Τό μύρο τῆς ἀνάσας σου, τό κοδιουδ'ἀκουσίνα
τήν μέση γύρω σκάρτιζιν, κι' κέρτιν κι' κιθίνα-ζε
τό μύρο τῆς ἀνάσας σου, τό κοδιουδ' ἀκουσίνα

Ρεφραίν = (Ὡς ἔνω)

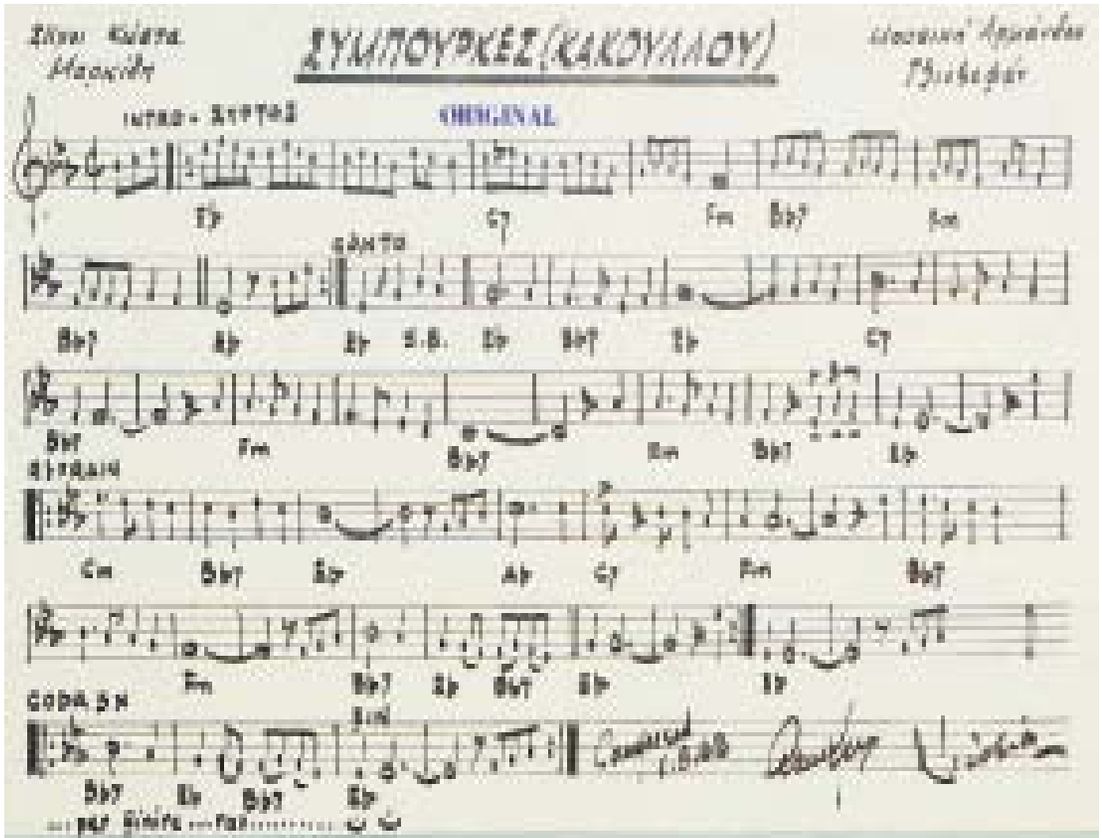

1) Ὅτι κακόν τζι' ἂν ἔνι Κακουλλοῦ
πού τά προχτές πού σούμ' πλασα στή βρύση
τζιαί τσήκνωσες τζιαί σίκλησες ἀλλοῦ
ἔν ἔσιει τόπο πκιόν νά μέ χωρήσει

Ρεφραίν
Δέρνω τόν νοῦν μου πέρκει ἀθθυμηθῶ
νά σ' σύφτεζα τωρά σκοντόν τζι' ἀγκρίστης
τζι' ἔν ἠξορτώνω τζι' ἔν νά σκοτωθῶ
βρά Κακουλλοῦ ἴντα 'νε πού σοφίστεις - σίς

2) Ἂν σοῦχουν φυτιλιάσει ΣΥΜΠΟΥΡΚΕΣ
μέν βάλλεις φτήν ἔν τζι' ἔν γιά τό καλό μας
πού σοῦ παρασιωνώνουν μαειρκές
γιατ' ἀζουλεύκουν μας μές τό χωρκόν μας

Ρεφραίν
Ἀσκόπα ὅτι τζι' ἂν ἔν νά μοῦ τό πῆς
μέν τό κρατεῖς πού μέσα σου χαρῶ σε
πέ μου το παστρικά ζιοτσωτίς
τζι' ἂν μέν κανοῦν ἔν τζιαί παρακαλῶ σε - σίς

Πρώτη ἐκτέλεση ἀπό Μάρκο (Γεωργίου) Ρ.Ι.Κ. (Φωτογράφος) Κύπρος 1-Δε. 69

4

ORIGINAL

Η ΜΟΥΖΟΥΡΟΥ

Ζίζικα - Κλουβάτου
Αρμονίδου Πανοφφών.

ΙΑΤΙΑΑ - ΣΥΡΤΟΣ

G D7 G D7 G G

D7 G D7 G G D7

orch.

G D7 G C G G G

E7 Am G D7 G E7 Am G D7

G G

1) Μέσ' τήν νύχταν ξυπνάς, ὅλην τήν κοιλιαν κλουμιστή
τζι' ἀναρρώτημα τοῦ ὕπνους, ἀνεμόλα 'σαν ἐσύ
Μόνον ἔρκεσαι χωρίς σε, τζαί κοιμᾶς μέ κορφή ;
«μέρα νύχτα καρτερῶ σε νά ἀνεμφάνεις, ΜΟΥΖΟΥΡΟΥ - ὄξς

2) Καλῆς ἄρεσες τζυρά μου, ποῦ μᾶς ἤρτες κοῦ μακρέ
νά γιομώσεις τόν ἀέρα, μέ γλυκάς τζαί χαρέ.
Πέζεφκ γιά νά κοιμήσω, τζαί νά κλείς νέκρο νυχό
«Μουζουρά, μαυρομάτοῦ μου, ποῦ ἤσουν τόσον τζαιρό ; - ὄξς

3) Σέλα τζι' ἤσουν σιελιάνα, ἔκαμες τζι' ἐσύ φτερόν
πάλι 'λάμνητες καλή μου, ἔνιν ἔχω σ' ἀν κυρνέν
Μαγκλαβίζουμαι κοῦ τότες, τζαί χωρίσμα σε κορφή
«μέρα νύχτα καρτερῶ σε, ν' ἀνεμφάνεις ΜΟΥΖΟΥΡΟΥ - ὄξς

Πρώτη καταγραφή τό 1965 ἀπό τόν Ζίζικα
ἐνῶ ἀκολουθοῦσε ἡ ἀναζήτηση
τῶν ἀρχῶν τοῦ ἄσματος
ἀπό τήν Ἀρμονίδου Πανοφφών
τ.Ν. ἐκ τῶν Ἀρχῶν Κυπρίων

1

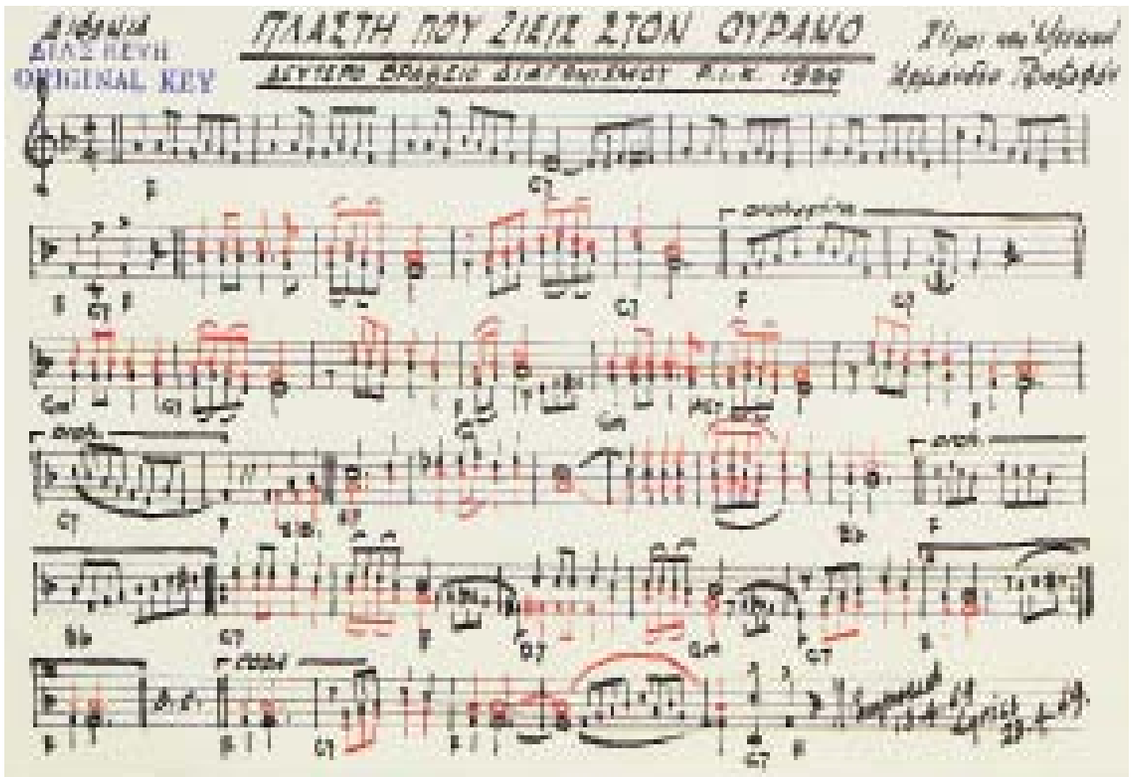

Πλάστη κού ζιεῖς στόν οὐρανό
κάμε μου τούν'τή χάρη
στεῖλε μου κάτω ἕνα πουλλί
μιντάτα νά μοῦ πάρη } δίς

Ρεφραίν:
Ἂν νά τῆς πέφω γράμμα νά τῆς πῶ
τζιαί νά τήν ἀρωτήσω
ἄτζιαπις ἔφταισα ἐγιώ
τζιαί νά'ρτει πίσω καρτερῶ
γιατ'ἐν νά ξεφυσιήσω } δίς

Οὔλλον τόν κόσμον ἀρωτῶ
πέρνει μον τζιαί μοῦ ποῦσιν
ἔντα λος πλάσμαν εἶμ'ἐγιώ
τζι'ἐμέν ἔν ἀγαποῦσιν } δίς

Πρώτη ἐκτέλεση ἀπό λύρα Χριστοφόρου ἐτῶν 30.II.69 στόν Πρῶτο Διαγωνισμό Ρ.Ι.Κ. (Ραδιοφωνικό)

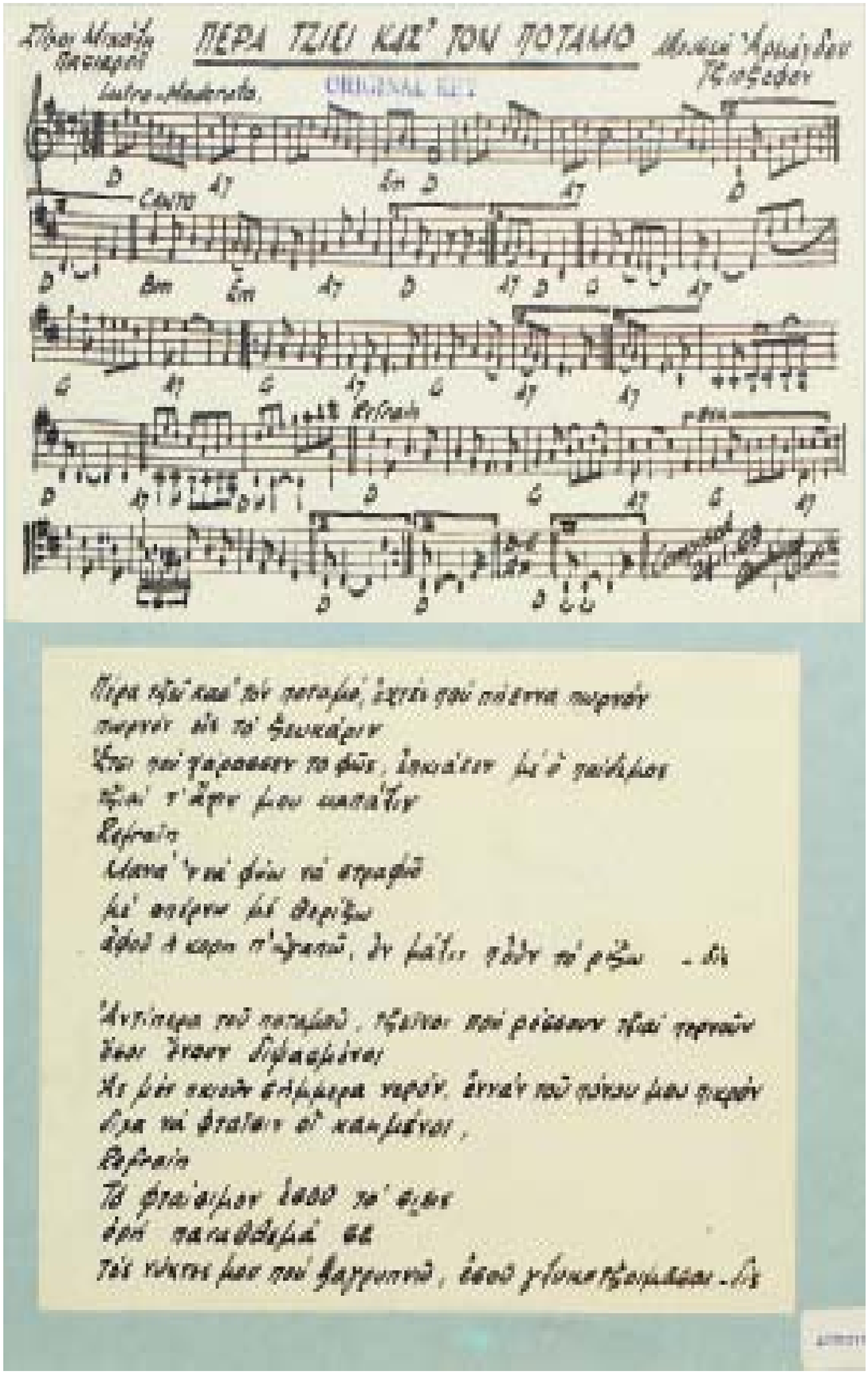
ΠΕΡΑ ΤΖΙΕΙ ΚΑΙ' ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ
Lento Moderato
CANTO
Refrain

GATHERING OF FRIENDS AT MY PLACE. SELF, ARIS UTUDJIAN, COUSIN SAM, JOHN ALEXANDROU ONNIK MELIKIAN, COSTAS III CONSTANTAS, GEORGE KEVORKIAN, TAKIS STAVRINAKIS, AND ARAM DER KRIKORIAN. NICOSIA 20.1.52

Σύναξη φίλων στο σπίτι μου.
Εγώ, Άρης Ουτουτζιάν, ξάδερφος Σαμ, Τζον Αλεξάνδρου,
Οννίκ Μελικιάν, Κώστας Χατζηκωνσταντάς,
Τζωρτζ Κεβορκιάν, Τάκης Σταυρινάκης και
Αράμ Ντερ Κρικοριάν.
Λευκωσία. 20.1.52

Ο Αρμάνδος ως εικαστικός

«...Δε ζωγραφίζω σε στούντιο», λέει. «Πάντα επιτόπου. Δουλεύοντας επί τόπου έχεις εναντίον σου όλα τα στοιχεία της φύσης: τον άνεμο, τη βροχή, τον ήλιο, νιώθεις την παρουσία των περαστικών κι αναγκάζεσαι να δουλεύεις πιο γρήγορα. Αυτό κάνει τη δουλειά πιο αυθόρμητη, πιο ιμπρεσιονιστική...»

Εφημερίδα *Σημερινή*,
«Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν ζωγραφίζει
την αγάπη του για την Κύπρο», 28.11.84

2 **Τρικάταρτο καράβι**
σχέδιο με μολύβι, 30 Χ 20 εκ.
1946

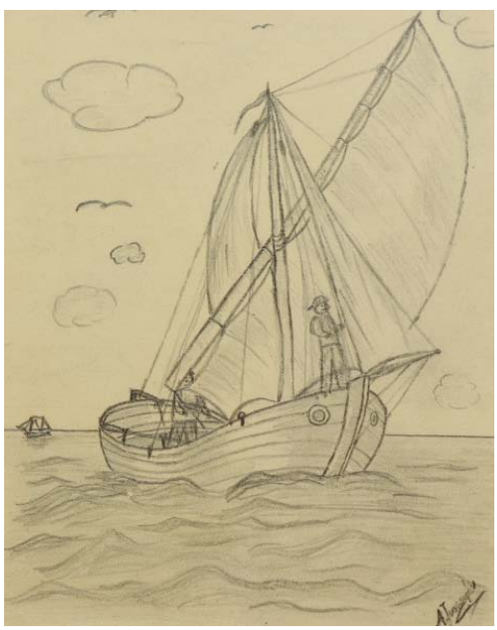

3 **Καράβι,** σχέδιο με μολύβι, 30 Χ 20 εκ. 1946/47

4 Σχεδιάζοντας..., σχέδιο με μολύβι 17 Χ 15 εκ., 1946/47

Το εικαστικό έργο του Αρμάνδου Τζιοζεφέν

Δρ Αντωνία Λοΐζου
ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Στο παρόν κείμενο επιχειρείται μια πρώτη προσπάθεια προσέγγισης του εικαστικού έργου του Αρμάνδου Τζιοζεφέν, ενός πολυτάλαντου δημιουργού που έγινε γνωστός για τις μουσικές του συνθέσεις, παράλληλα όμως υπηρέτησε και την τέχνη.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν γεννήθηκε σε δύσκολους καιρούς στη Λευκωσία[1]. Μεγάλωσε μέσα στο καλλιτεχνικό περιβάλλον της οικογένειας Τζιοζεφέν και αναμφίβολα αυτό συνετέλεσε στη μετέπειτα ενασχόλησή του με τη μουσική και τη ζωγραφική.

Το 1945 γράφτηκε στο Παγκύπριον Γυμνάσιον.[2] Εκεί είχε την τύχη να έχει ως δάσκαλο στο μάθημα της ιχνογραφίας[3] αρχικά τον Ιωάννη Κισσονέργη,[4] πιθανότατα στην Α' τάξη, και ακολούθως τον Αδαμάντιο Διαμαντή. Η επαφή με τους δύο σημαντικούς πατέρες της κυπριακής τέχνης, και ειδικά με τον Διαμαντή αποδεικνύουν περίτρανα και τις μετέπειτα επιλογές του ως καλλιτέχνη.

Ο μεν Κισσονέργης ήταν ουσιαστικά τοπιογράφος, προσωπογράφος, αγιογράφος και ενδιαφερόταν για τις ηθογραφικές σκηνές, αλλά ήταν, επίσης, και πραγματικός δάσκαλος.[5] Ο Διαμαντής από την άλλη, ανήκε στην πρώτη γενιά καλλιτεχνών της Κύπρου.[6] Ο φιλικός του χαρακτήρας, ο σεβασμός στον μαθητή και η αγάπη του για τη διδασκαλία αποτέλεσαν και τους λόγους που ο Διαμαντής έθρεψε καλλιτεχνικά τις επόμενες γενιές. Η ταυτόχρονη ιδιότητά του ως καλλιτέχνη και δασκάλου έφεραν καρπούς.

Ο αλληλοσεβασμός και η εκτίμηση διαφαίνεται και μέσα από τη χειρονομία του Διαμαντή να παραδώσει στον Αρμάνδο αρκετά χρόνια αργότερα, μερικά από τα πρώτα του έργα (1), το *Τρικάταρτο καράβι* (2) από το 1946, τη χρονιά που ο καλλιτέχνης φοιτούσε στην Α' Γυμνασίου, όπως και τα έργα *Καράβι* (3) και *Σχεδιάζοντας*... (4), από την ίδια περίοδο.

Η αγάπη και το ενδιαφέρον του Διαμαντή για τους μαθητές του θα τον οδηγήσουν το 1950[7] στην οργάνωση μαθητικής έκθεσης στην Αθήνα, στο Ζάππειο Μέγαρο. Η έκθεση, η οποία τελούσε υπό την υψηλή προστασία του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας, πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της συμπλήρωσης από τον Διαμαντή 25 χρόνων διδασκαλίας των μαθημάτων τέχνης στο Παγκύπριον Γυμνάσιον (1923 -1949). Περιελάμβανε έργα ζωγραφικής και άλλες πρωτότυπες εργασίες που έγιναν από τους μαθητές και τις μαθήτριές του κατά την περίοδο αυτή. Σε αυτή συμμετείχαν ο Ανδρέας Χρυσοχός, ο Νίκος Δυμιώτης, ο Μίκης Μιχαηλίδης, η Περσεφόνη Τζήρου, μετέπειτα γνωστοί καλλιτέχνες και

1 **Εγκαίνια τρίτης ατομικής έκθεσης.**
Ο καλλιτέχνης με τον Αδαμάντιο Διαμαντή
Ξενοδοχείο Χίλτον, 1984

1. Βλ. Σύντομο βιογραφικό σημείωμα.
2. Βλ. Δελτίο προόδου, Παγκύπριον Γυμνάσιον.
3. Εκείνη την περίοδο χρησιμοποιείτο ο όρος ιχνογραφία.
4. Δελτίο εγγραφής στο Ε.ΚΑ.ΤΕ. (Επιμελητήριο Καλών Τεχνών).
5. Γεωργίου –Λοΐζου Τ., Οι θεμελιωτές, έκδοση Δήμου Λάρνακας, Λάρνακα 2002, σ. 19-21.
6. Ό.π. 5 σ. 22-29.
7. Έκθεση ταλαντούχων μαθητών του Παγκυπρίου Γυμνασίου των χρόνων 1925 – 1949, στο Ζάππειο Μέγαρο, στην Αθήνα το 1950 (12.4 – 30.4.1950).

5 **Έργο του Αρμάνδου Τζιοζεφέν**

6 **Γ. Βαρβέρης/Αρμάνδος Ιωσεφέν, τάξις Δ', τμήμα Αρρένων, ετών 15**
«Η γνωστή Ιστορία του Νασρεντίν Χότζα με τον Φούρνο»
Σχολική χρονιά 1948 -1949,
Αρχεία Παγκυπρίου Γυμνασίου

δάσκαλοι. Εκεί δόθηκε η πρώτη ευκαιρία στον Αρμάνδο να εκθέσει έργα του[8]. Η έκθεση παρουσιάστηκε για δεύτερη φορά τον Ιούνιο της ίδιας χρονιάς (1950) στο Παγκύπριον Γυμνάσιον, όπως αναφέρει ο Α. Διαμαντής,[9] και το 1984 τα έργα εξετέθησαν εκ νέου στην Πύλη Αμμοχώστου. Από την έκθεση αυτή, ανευρέθηκαν τέσσερα πρωτόλεια σχέδια στα αρχεία του Παγκυπρίου Γυμνασίου, που αφηγούνται με εύσχημο τρόπο την Ιστορία του Νασρεντίν Χότζα (5, 6). Η πολύ καλά δομημένη σύνθεση, η χρωματική απόδοση αλλά και η ελευθερία έκφρασης, ειδικότερα στις γραμμές που δεν είναι τόσο πειθαρχημένες, αποπνέουν έναν αέρα ελευθερίας.

Ωστόσο, η ενασχόληση του Τζιοζεφέν με τη ζωγραφική περιορίστηκε τα επόμενα χρόνια (1951 – 1958). Θα μπορούσε να λάβει κανείς υπόψη τις συνθήκες που επικρατούσαν εκείνη την περίοδο, τις επαγγελματικές και οικογενειακές του υποχρεώσεις ή την ενασχόλησή του με τη μουσική, την οποία θεωρούσε ως προτεραιότητα, καθώς και τον αερομοντελισμό.[10]

Παρόλα αυτά, η αγάπη και το ενδιαφέρον του για τη ζωγραφική δεν θα τον κρατήσουν μακριά. Σε δημοσίευμα της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία* αναφέρει: «Ποτέ δεν φαντάστηκα έναν Αρμάνδο που να μην ζωγραφίζει ή να μην παίζει μουσική»[11]. Ενώ σε ένα άλλο δημοσίευμα της εφημερίδας *Αλήθεια*[12] δήλωσε ότι άρχισε από το 1958 να ζωγραφίζει πιο συστηματικά, έργα φανταστικού ρεαλισμού. Ακολούθησαν τα πορτρέτα και, στη συνέχεια, επικεντρώθηκε στα τοπία χάρη στην ενθάρρυνση των καλλιτεχνών Γιάννη Καράσαββα και Λώνια Ευθυβούλου.

Η φιλία αυτή θα τον φέρει πιο κοντά στην κυπριακή φύση, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, «...γνωρίστηκα πρώτα με τον ζωγράφο Λώνια Ευθυβούλου, που ζωγράφιζε κυπριακά τοπία. Βγαίναμε στην ύπαιθρο και ζωγραφίζαμε μαζί. Αυτή η συνάφεια με εμύησε στο κυπριακό χρώμα. Παράλληλα γνωρίστηκα με τον κατ' εξοχήν ζωγράφο της Κερύνειας, τον Γιαννάκη Καράσαββα, που ζωγράφιζε σχεδόν αποκλειστικά Κερύνεια. Από τη γνωριμία αυτή έμαθα να ζωγραφίζω την όμορφη Κερύνεια. Αυτοί οι δύο ζωγράφοι έγιναν αφορμή γνωριμίας της υπαίθρου κι εγκατέλειψα κάθε άλλη μορφή ζωγραφικής. Στους πίνακές μου έβαζα το έντονο κυπριακό φως, έκανα την καθαρή κυπριακή θάλασσα, έπαιζα με το λυρισμό της κυπριακής υπαίθρου...».[13]

Το 1963, και αφού πέρασαν πέντε χρόνια από το καλλιτεχνικό του ξεκίνημα, η πορεία του θα πληγεί από την απώλεια των πινάκων που εγκλωβίστηκαν στο σπίτι του, στον τουρκικό τομέα της Λευκωσίας. Το πλήγμα αυτό, το

8. Ό.π. 4.
9. Πολιτιστική, Μηνιαία Επιθεώρηση Τέχνης, «Αφιέρωμα στην Κύπρο», αρ.14-15, Αθήνα 1985, σ. 92.
10. Βλ. Σύντομο βιογραφικό σημείωμα.
11. Βλάχου Α., «Ποτέ δεν φαντάστηκα ένα Αρμάνδο που να μη ζωγραφίζει ή να μην παίζει μουσική», εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, 15.12.1986.
12. Εφημερίδα *Αλήθεια*, «Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν», 14.12.1986 (Βλ. Δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο), σ. 172.
13. Χρίστη Δ., «Στιγμές με το ζωγράφο Αρμάνδο Τζιοζεφέν», εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, 16.12.1986.
14. Ό.π. 13.

οποίο έφερε και την απογοήτευση, θα τον κρατήσει εφτά χρόνια μακριά από τη ζωγραφική.[14]

Γύρω στο 1968, επιστρέφει στη ζωγραφική. Συνεχίζει να χρησιμοποιεί το λάδι και να δημιουργεί φανταστικές ρεαλιστικές ελαιογραφίες[15].

Από την περίοδο 1958 – 1968, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το έργο *Δεισδαιμόνα – το λιμάνι της Αμμοχώστου* (7), του 1963. Το έργο επικεντρώνεται στην απόδοση του αραγμένου πλοίου. Η χρωματική προσέγγιση δημιουργεί έναν χώρο καθαρά φανταστικό, με την αντίθεση των ζεστών-κρύων χρωμάτων να δημιουργούν μια συγκρουσιακή σχέση. Ιδιαίτερα στο πρώτο επίπεδο, η αντίθεση γίνεται εντονότερη στη συνάντηση της θάλασσας με την αποβάθρα, σαν να αποτελούν ξεχωριστές οντότητες. Το έργο, όμως, χάρη στον δυναμισμό, την αντιθετικότητα και την εκφραστικότητα των χρωμάτων, αποκτά έναν ευχάριστο και μάλλον παιχνιδιάρικο χαρακτήρα.

Ο καλλιτέχνης αναπλάθει την πραγματικότητα και δημιουργεί έναν προσωπικό χώρο, τον οποίο ο ίδιος περιγράφει ως φανταστικό ρεαλισμό είτε μέσα από τη χρήση του χρώματος, είτε μέσα από τη σύνθεση. Στην ομάδα αυτή ανήκουν και τα έργα *Καρπούζια* (8) και *Θαλασσινά* (9, σελ. 94-95).

Από τις τοπιογραφίες, το έργο *Λιμανάκι Κερύνειας* (10, σελ. 72), τα χρώματα παραμένουν αντιθετικά στους τόνους του ζεστού - κρύου, ενώ φαίνεται να αποφεύγει πια τις ακραίες αντιθέσεις και να χρησιμοποιεί το χρώμα που πλησιάζει πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Σε σχέση με την τοπιογραφία, στα έργα *Χωριό Λαζανιάς* (11, σελ. 73) και *Βουκολικό* (12, σελ. 73) παρατηρείται σταδιακά εξομάλυνση των αντιθέσεων και επιτυγχάνει με τους χρωματικούς τόνους να αναδείξει το κυπριακό τοπίο. Τα χρώματα θα αποκτήσουν μια πιο ειλικρινή σχέση με το θέμα. Αυτό επιβεβαιώνεται στην τρίτη ατομική του έκθεση, το 1984 (28.11.1984 – 2.12.1984), όταν ο ίδιος δηλώνει: «... Δεν ζωγραφίζω σε στούντιο. Πάντα επιτόπου. Δουλεύοντας επί τόπου έχεις εναντίον σου όλα τα στοιχεία της φύσης: τον άνεμο , τη βροχή, τον ήλιο, νιώθεις την παρουσία των περαστικών κι αναγκάζεσαι να δουλεύεις πιο γρήγορα. Αυτό κάνει τη δουλειά πιο αυθόρμητη, πιο ιμπρεσιονιστική...».[16]

Είναι γεγονός ότι ο αυθορμητισμός αυτός θα αναφερθεί και σε δημοσίευμα της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος*: «....Είναι ένας αυθόρμητος καλλιτέχνης, που εκφράζεται με το σχέδιο και το χρώμα (όπως εκφράζεται με τη μουσική στις συνθέσεις του) με τον τρόπο που ο ίδιος νοιώθει...».[17] Εδώ αξίζει να αναφερθεί ότι η ιδιαίτερη του αγάπη για την Κύπρο έφερε τη μουσική να συνδράμει στην τέχνη με ήχους και με χρώματα. Η αρμονική συνύπαρξη

7 **Δεισδαιμόνα - το λιμάνι της Αμμοχώστου,**
λάδι σε καμβά, 60 X 50 εκ.
Βαρώσι, 1963

8 **Καρπούζια**
λάδι σε καμβά και ξύλο, 61,5 X 50 εκ.
1961

15. Χρίστη Δ. «Συνέντευξη με το ζωγράφο Αρμάνδο Τζιοζεφέν», εφημερίδα *Αγών*, 16.12.1986.
16. «Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν ζωγραφίζει την αγάπη του για την Κύπρο», εφημερίδα*Σημερινή*, 28.11.1984.
17. Χρίστη Δ., «Η ζωγραφική του Α. Ζ. Τζιοζεφέν», εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, 13.1.1985.

10 **Λιμανάκι Κερύνειας**
λάδι σε καμβά, 71 X 36 εκ.

11 **Χωριό Λαζανιάς**
λάδι σε καμβά,
65 X 45 εκ.

12 **Βουκολικό**
λάδι σε καμβά,
70 X 56 εκ.

13 **Εξωκλήσι**
λάδι σε καμβά,
61 X 46 εκ.

14 **Ζωγραφίζοντας στο ύπαιθρο**

θα τον βοηθήσει να ακούσει τους ήχους της φύσης και να χρωματίσει τη μουσική του (13, 14, σελ. 74).

Το διφυές καλλιτεχνικό του ενδιαφέρον, σχολιάζεται από τον ίδιο και σε δημοσίευμα του 1986 «..Πραγματικά όταν βρίσκομαι στο ύπαιθρο με τον κανναβάτσο και τα υλικά μου, μόνος μου μέσα στη φύση νιώθω τόσο ευτυχισμένος και εκτονώνομαι σε τέτοιο σημείο που ξεχνώ όλα τα προβλήματα της ζωής. Με τη μουσική εκτονώνομαι κατά έναν διαφορετικό τρόπο. Όταν είμαι χαρούμενος ή λυπημένος διοχετεύω τα συναισθήματά μου στο πιάνο ή στο ακορντεόν. Μια βασική ωστόσο διαφορά είναι: Όση ώρα κι αν ζωγραφίζω, ξεκουράζομαι. Στη μουσική κουράζομαι. Δίνεις τόσα πολλά από τον εαυτό σου εκείνη την ώρα στο παίξιμο, η αυτοσυγκέντρωση, γενικά, σε κουράζει..»[18].

Την ίδια χρονιά, με την ευκαιρία της έκθεσής του (17.12.1986 – 20.12.1986), θα δηλώσει ευθαρσώς, ότι θεωρεί τον εαυτό του συντηρητικό, προτιμώντας τους ζωγράφους Ι. Κισσονέργη, Α. Διαμαντή, Κάνθο, Ασπρόφτα, Λώνια Ευθυβούλου, Πωλ Γεωργίου, Ξάνθο Χατζησωτηρίου.[19] Επιπλέον, θα προβάλει και το αίτημά του για αντικειμενική κριτική και αξιολόγηση των έργων τέχνης.[20] Είναι σημαντικό, επίσης, να αναφερθεί ότι τη δεκαετία του '90 φθάνουν στην Κύπρο οι νέοι καλλιτέχνες που ακολουθούν τις σύγχρονες τάσεις. Έτσι το σκηνικό αποκλείει τους αυτοδίδακτους που ήταν γενικά αποδεκτοί μέχρι τότε.

Σε συνέντευξη που έδωσε στην Α. Βλάχου, δηλώνει: «...Ο Κισσονέργης ήταν αυτοδίδακτος κι όμως ήταν ο μεγαλύτερος ακουαρελίστας που γέννησε η Κύπρος και ούτε θα ξαναγεννηθεί. Και κανένας δεν ενδιαφερόταν αν ήταν αυτοδίδακτος ή σπουδασμένος. Σήμερα, όμως, πιθανό γιατί υπάρχουν πολλοί που έχουν σπουδάσει, έχει καλλιεργηθεί κάποια μορφή προκατάληψης εναντίον των αυτοδίδαχτων ζωγράφων..». Ωστόσο, στην ίδια συνέντευξη αναφέρει ότι σκέφτεται να παρακολουθήσει μαθήματα στη Σχολή Καλών Τεχνών της Περούτζια, επιθυμία που θα υλοποιήσει τα επόμενα χρόνια.

Στην έκθεση του 1986, εκθέτει αποκλειστικά ακουαρέλες, οι οποίες αποτελούν μια ανασύνθεση αλλά και επαναπροσέγγιση της ζωγραφικής του οπτικής. Η υδατογραφία με τα διάφανα χρώματα δίνει την ευκαιρία στον καλλιτέχνη να αφαιρέσει και να απλοποιήσει. Του προσφέρει την πραγματική απελευθέρωση, γι' αυτό και οι συνθέσεις του αποκτούν λυρισμό και αποπνέουν ηρεμία. Χαρακτηριστικά είναι τα έργα *Χαλά Σουλτάν Τεκκέ* (15, σελ. 77), *Πεύκος - Σταυροδρόμι στο Τρόοδος* (σελ. 14), *Κόλπος στην Αγία Νάπα* (16, σελ. 76).

Στα εγκαίνια της 3ης ετήσιας έκθεσης της Ένωσης Αυτοδίδακτων ζωγράφων
Πύλη Αμμοχώστου, Λευκωσία, 11.3.85

18. Ό.π. 11.
19. Ό.π. 13.
20. «Αρμάνδος Τζιοζεφέν, Υπηρετεί με το ίδιο πάθος Ζωγραφική και Μουσική, πρέπει να υπάρχει αντικειμενική κριτική», εφημερίδα *Χαραυγή*, 19.12.1986.
21. Βλάχου Α., «Ποτέ δεν φαντάστηκα ένα Αρμάνδο που να μη ζωγραφίζει ή να μην παίζει μουσική», εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, 15.12.1986.

16 **Κόλπος στην Αγ. Νάπα**
υδατογραφία,
37 X 24 εκ.

15 **Χαλά Σουλτάν Τεκκέ, Λάρνακα,**
υδατογραφία,
34 X 25 εκ.

17 **Σπίτια στην Κάτω Μονή**
1989, οξυγραφία, 19 X 15 εκ.

18 **Βάρκες στην Αγία Νάπα**
1989, οξυγραφία, 24 X 19 εκ.

Ωστόσο, η ανάγκη να ξεφύγει από την ταυτότητα του αυτοδίδακτου τον οδηγεί στην απόφαση να παρακολουθήσει μαθήματα οξυγραφίας και γυμνού στην Ιταλία. Από το 1988 – 1989 για δύο συνεχόμενα καλοκαίρια φοίτησε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών Περουτζίνο του Πιέτρο Βανούτσι (Σχολή τέχνης από τον 16ο αι.)[22]. Με την ολοκλήρωση των σπουδών του πήρε το Α΄ βραβείο στην οξυγραφία (μετάλλιο και δίπλωμα)[23]. Τα μαθήματα στην Ακαδημία (1988-1989) θα του προσφέρουν και μια εντελώς καινούρια ευκαιρία να γνωρίσει την οξυγραφία.[24] Η εξοικείωση του καλλιτέχνη με τη χαρακτική θα τον οδηγήσει σε εντελώς καινούριους δρόμους. Επιλέγει τις λινογραφίες για τα πρόσωπα, ενώ χρησιμοποιεί την οξυγραφία για τα τοπία.

Τα έργα που βασικά θα τον εντάξουν με περισσότερη σιγουριά στον κόσμο της χαρακτικής είναι η σειρά με τα πορτρέτα της Κύπρου. Ιδιαίτερο είναι το έργο «Ο παπάς του χωριού» (σελ. 132), το οποίο παρουσιάζει τη μορφή ενός ιερέα με τη λευκή γενειάδα και το γραμμικό πρόσωπο, ένδειξη των πολύχρονων βασάνων. Η έκφραση του προσώπου με το χαμηλωμένο κεφάλι, το σχηματοποιημένο στόμα και τα κλειστά μάτια αποδεικνύουν μια καλά μελετημένη σύνθεση που επικεντρώνεται στον εσωτερικό κόσμο και τον ψυχισμό της προσωπικότητας.

Σε άλλα χαρακτικά, κυρίως οξυγραφίες, πειραματίζεται με το χρώμα, ενώ επιμένει στις λεπτομερείς περιγραφές, όπως στα έργα Τα σπίτια στην Κάτω Μονή (17), και Βάρκες στην Αγία Νάπα (18). Παρένθεση στην πορεία του αποτελούν τα έργα με θέμα το γυμνό. Όπως αναφέρει σε συνέντευξή του στην εφημερίδα Ο Φιλελεύθερος, 29.11.1989, κατά την παραμονή του στην Περούτζια ζωγράφισε 151 γυμνά. Είναι αυτόδηλο ότι το έμπειρο χέρι που χειρίζεται το κάρβουνο κυλά κυριολεκτικά πάνω στο «σώμα», ενώ οι γραμμές, η φυσικότητα και η ισομετρία προσδίδουν ένα ολοκληρωμένο εκφραστικό αποτέλεσμα (19, 20 σελ. 81).

Το 1992, υπέβαλε αίτηση για να γίνει μέλος του Ε.ΚΑ.ΤΕ. (βλ. αρχειακό υλικό σελ. 80) και συμμετείχε ενεργά σε όλες τις εκθέσεις του επιμελητηρίου.

Ο πολυτάλαντος Αρμάνδος Τζιοζεφέν, τελειομανής και λεπτολόγος, ένας ακούραστος πολυδημιουργός, πέτυχε να υπηρετήσει και τη ζωγραφική. Ιδιαίτερα ευαίσθητος, με καθαρότητα και ειλικρίνεια, χάρισε στην Κύπρο την αφοσίωσή του, τόσο στη μουσική, όσο και στην τέχνη. Ένας γνήσιος άνθρωπος, που θέλησε τα χρώματά του να γίνουν τραγούδια και η μουσική του ζυμώθηκε με το κυπριακό χρώμα.

22. «Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν και το πρωτείο του», εφημερίδα *Σημερινή*, 30.8.1989.
23. Ό.π. 22.
24. Τεχνική της χαρακτικής με τη χρήση ειδικού βερνικιού που ξύνεται με βελόνες. Βλ. 50χρονα της Κυπριακής Δημοκρατίας, έκθεση χαρακτικής, Λονδίνο, Πάτρα, Αθήνα, Λευκωσία, 2010, σ. 98.

Χρήση πρέσας για τύπωμα χαρακτικών στην Ακαδημία Belle Arti

Μαθήματα χαρακτικής

Σχεδιαστικά γυμνάσματα Περούτζια, Ιταλία, 23.7.89

Ζωγραφίζοντας

Αρχειακό υλικό
Επιμελητηρίου Καλών
Τεχνών Κύπρου

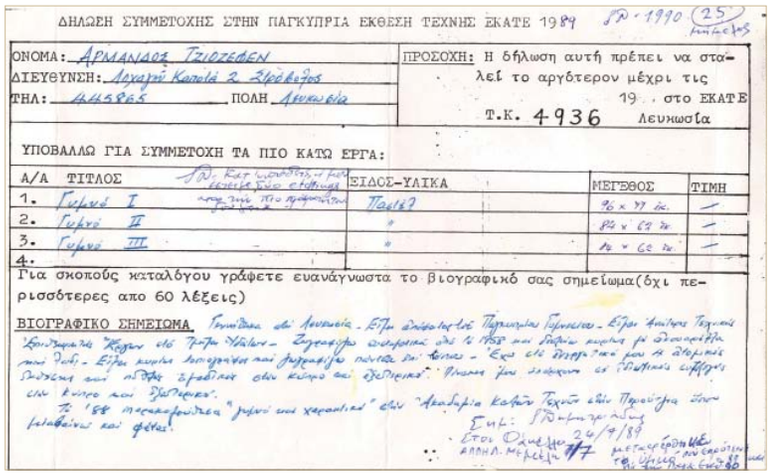

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΕΧΝΗΣ ΕΚΑΤΕ 1989

ΟΝΟΜΑ: ΑΡΜΑΝΔΟΣ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Λοχαγού Καποτά 2 Στρόβολος
ΤΗΛ: 445865 ΠΟΛΗ Λευκωσία

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η δήλωση αυτή πρέπει να σταλεί το αργότερον μέχρι τις 19 . στο ΕΚΑΤΕ Τ.Κ. 4936 Λευκωσία

ΥΠΟΒΑΛΛΩ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΑ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΕΡΓΑ:

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΙΔΟΣ-ΥΛΙΚΑ	ΜΕΓΕΘΟΣ	ΤΙΜΗ
1.	Γυμνό I	Πανέλ	96 x 77 εκ.	—
2.	Γυμνό II	"	84 x 69 εκ.	—
3.	Γυμνό III	"	76 x 66 εκ.	—
4.				

Για σκοπούς καταλόγου γράφετε ευανάγνωστα το βιογραφικό σας σημείωμα(όχι περισσότερες απο 60 λέξεις)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ Γεννήθηκα στη Λευκωσία. Είμαι απόφοιτος Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου. Είμαι καθηγητής Τεχνικής Χειροτεχνίας Κύπρου στο Τμήμα Υπαίθρου. Ζωγραφίζω συστηματικά από το 1958 και δίδαξα κεραμικά για αρκετά χρόνια τώρα. Είμαι κυρίως λιτογράφος και χαρακτικός πάντα στο θέατρο. Έχω στο ενεργητικό μου 16 ατομικές εκθέσεις εκτός εξωτερικού. Πήρανε μέρος σε πολλές συλλογές στην Κύπρο και Εξωτερικό.
Το '88 παρουσιάστηκα "μόνος και χαρακτικός" στην "Ακαδημία Καλών Τεχνών στην Περούτζια" στην Ιταλία και φέτος.

Υπογ: Αρμανδος Τζιοζεφεν
Στον Φάκελο 24/9/89
ΑΠΗΗ Α. Μερκέζη

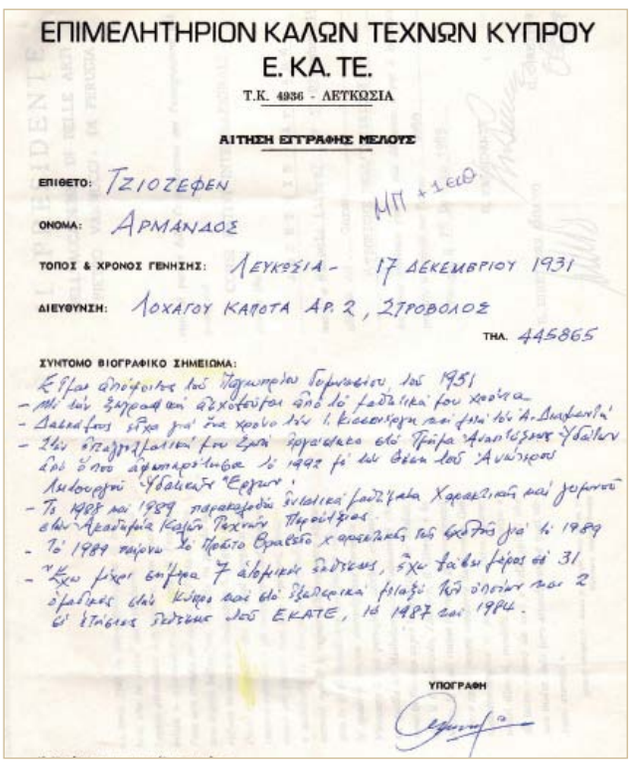

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ
Ε. ΚΑ. ΤΕ.
Τ.Κ. 4936 - ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΕΠΙΘΕΤΟ: ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ
ΟΝΟΜΑ: ΑΡΜΑΝΔΟΣ
ΤΟΠΟΣ & ΧΡΟΝΟΣ ΓΕΝΗΣΗΣ: ΛΕΥΚΩΣΙΑ - 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1931
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΛΟΧΑΓΟΥ ΚΑΠΟΤΑ ΑΡ. 2, ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ
ΤΗΛ. 445865

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ:
Είμαι απόφοιτος του Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου του 1951
- Μετά τον ξηροφαγή αρχίσανε από τα γαλλικά του χρώματα
- Δασκάλος ήμουν για ένα χρόνο στην Ι. Κοινότητα και μετά στο Α. Δημοτικό
- Στη διαμορφωτική του ζωή ξεχωριστό σημείο Τρίμα Αναπτύξεως Υδάτων
Από ό,τι αφυπηρετήσαμε το 1992 με τη θέση του Ανώτερου Λειτουργού Υδάτινων Έργων.
- Το 1988 και 1989 παρουσιάστηκα ατομικά χαρακτικά και μονοτύπα στην Ακαδημία Καλών Τεχνών Περούτζιας
- Το 1989 πήρανε το πρώτο βραβείο χαρακτικής της εκθεσής μου 1989
- Έχω μόνο ένα 7 ατομικές εκθέσεις, έχω ταξιδέψει 31 χώρες σε κύριο και σε εξωτερικό μεταξύ των οποίων και 2 ατομικές στην Κύπρο και σε εξωτερικό. Πήρανε μέρος σε πολλές συλλογές του ΕΚΑΤΕ, το 1987 και 1994.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

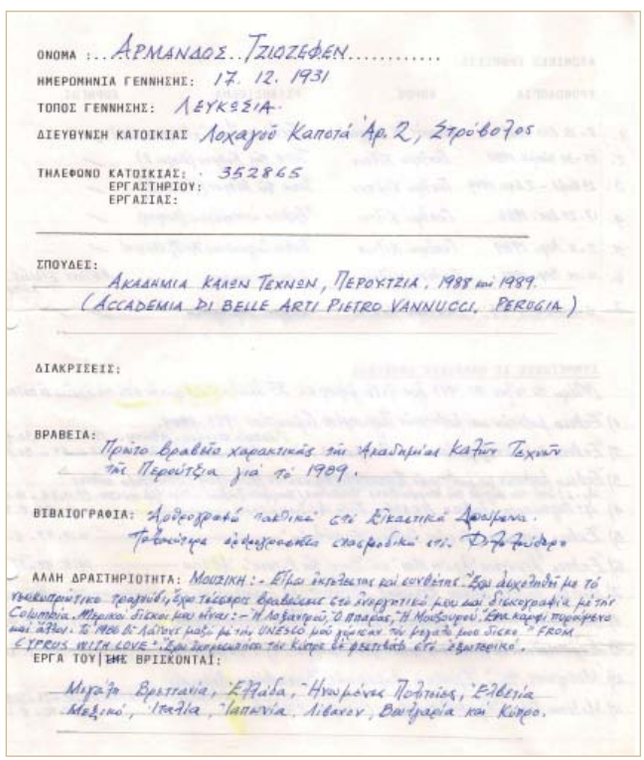

ΟΝΟΜΑ: ΑΡΜΑΝΔΟΣ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ: 17. 12. 1931
ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ: ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: Λοχαγού Καποτά Αρ. 2, Στρόβολος
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: 352865
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ:
ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΣΠΟΥΔΕΣ:
Ακαδημία Καλών Τεχνών, Περούτζια, 1988 και 1989.
(Accademia di Belle Arti Pietro Vannucci, Perugia)

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ:

ΒΡΑΒΕΙΑ:
Πρώτο βραβείο χαρακτικής της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Περούτζια για το 1989.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Δοξογραφικά παιδικά στο Εθνικό Δραμάτιο.
Τοποθέτηση αφιερωμάτων σκοπευτικά στη Δοξαστήρια.

ΑΛΛΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Μουσική: - Είμαι ακόλουθος και ενθουσιαστής. Έχει δημιουργηθεί με το γυναικωνίτικο τραγούδι, έχει τέσσερα βραβεύσεις στο ενεργητικό μου και δισκογραφία με την Columbia. Μερικά δίσκοι μου είναι: - Η Λοφαγού, Ο Πόλεμος, Η Μουζουρού. Έτσι κάνει πικρόγελο και άλλοι. Το 1986 θ' ανέβει μαζί με την UNESCO μου γράφει τον μεγάλο μου δίσκο "FROM CYPRUS WITH LOVE". Έχει διοργανωθεί στο Κύπρο θ' φεστιβάλ στο εξωτερικό.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΕΝΕ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ:
Μεγάλη Βρετανία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες, Ελβετία, Μεξικό, Ιταλία, Ιαπωνία, Λίβανον, Βαυαρία και Κύπρο.

19 **Γυμνό,** 21.6.99
κάρβουνο
63 X 40 εκ.

20 **Γυμνό,** 20.11.00
κάρβουνο
62 X 42 εκ.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν παρουσιάζεται στο φιλότεχνο κοινό με μιά νέα του έκθεση. Είμαι φίλος του και χαίρομαι μαζί του γι' αυτή τη νέα του κίνηση επικοινωνίας.

Μιλά ξανά στους πολλούς ο Αρμάνδος στη γλώσσα των χρωμάτων και θα συγκινήσει γιατί πάλλεται ο ίδιος από συγκίνηση κι αγάπη προς την φύση όταν δημιουργεί αυτά τα έργα. Φύση της Κύπρου στους πίνακες του, φιλοτεχνημένη από βαθύ γνώστη και λάτρη της, από χαρισματικό κάτοικο της με ζηλευτή ευαισθησία, ταλέντο και υποδειγματική εργατικότητα.

Αυτοδίδακτος ο Αρμάνδος στη ζωγραφική. Η δουλιά του όμως είχουμε έχει πολλά να διδάξει σε σπουδασμένους σε Ανώτατες Σχολές Καλών Τεχνών... ανεπίδεκτους μάθησης. Ποιός τοποθετεί το δίπλωμα τους πάνω από την δουλιά ενός μάστρου, όπως του Αρμάνδου Τζιοζεφέν;

Πιστός στην αγάπη του – το κυπριακό τοπίο – για τρεις δεκαετίες, αλλά συνεχώς ανικανοποίητος και πάντα νέος, πάντα εφευρετικός και πάντα καλ[illegible]τερος. Το πεντάκι, το πινέλλο, [illegible] τελευταία τα κοπίδια χαρακτικ[illegible] αποτελούν το "οπλοστάσιο" του [illegible] μια φυσική προέκταση του χερ[illegible] εκφραστικά μέσα της πλούσιας [illegible] ενός και ανεπανάληπτου Αρμάνδ[illegible]

Στην ηλικία του οι πολλ[illegible] που τους απόμειναν για να αφιερωθ[illegible] την σύνταξη και το εφάπαξ και [illegible] κάπου για "καλά μπρατσέρα". Κ[illegible] – με δικά του έξοδα – πήγε πέρσι [illegible] πάει και φέτος στη Σχολή Καλ[illegible] Περούτζια στην Ιταλία για ένα [illegible] πρόγραμμα χαρακτικής και γυμν[illegible] βγάζω το καπέλλο!

2

Ελευθερία στην κίνηση και σιγουριά, μετρημένο αλλά πλούσιο σε ποιότητα χρώμα, στολίζουν τα έργα του Αρμάνδου μέσα από τα οποία νοιώθεις την υφή της κάθε εικονιζόμενης επιφάνειας: Το χώμα, οι γύψινοι, πέτρινοι, πλιθαρένιοι τοίχοι των σπιτιών, τα δέντρα με την ποικιλία του πράσινου, τα νερά, οι ουρανοί στις πιο διαφορετικές στιγμές τους... Και παρελαύνουν μπροστά μας έργα αυτής της ποιότητας με γνωστές αγαπημένες ονομασίες: Πέρα, Αλάμπρα, Κάτω Μονή, Αης Γιάννης Μαλούντας, Μάμμαρι, Αναλυόντας, Ξυλιάτος, Αθαλάσσα, Αγία Νάπα, Κίτι, Τεμπριά, Καλιάνα, Ποταμός Λιοπετρίου, Μοναστήρι Κύκκου, Πλατάνια, Κακοπετριά, Τσέκκες, Λύμπια, Παναγία Μακεδονίτισσα....

Σε καιρούς παλιούς καλούς είχε πολυζωγραφήσει την Κερύνεια, Λάπηθο, Βαβυλά, Πέλλα Παίς, Αμφόχωστο... Πλησή για μας [illegible] πόνος ανάστατος, αλλά και χινάτι να μήν τα ξεχάσουμε. Κι' όταν ξανά θα ξημερώσει στον τόπο μας θα δούμε τον Αρμάνδο να τριγυρνά και να ζωγραφίζει στ' αγαπημένα χωράφια και τους κάμπους της Κερύνειας, της Μεσαορίας, της Καρπασίας. Τότε η πληγωμένη του καρδιά θα πάλλεται χαρμόσυνα, όπως κάθε αληθινού πατριώτη. Η ώρα η καλή!

Χαμπής – χαράκτης
Λευκωσία Μάρτης 1989

Ομιλία στα εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής του Αρμάνδου Τζιοζεφέν

Χαμπής Τσαγγάρης

Λευκωσία, Μάρτης 1989

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν παρουσιάζεται στο φιλότεχνο κοινό με μια νέα του έκθεση. Είμαι φίλος του και χαίρομαι μαζί του γι΄ αυτή τη νέα του κίνηση επικοινωνίας.

Μιλά ξανά στους πολλούς ο Αρμάνδος, στη γλώσσα των χρωμάτων και θα συγκινήσει, γιατί πάλλεται ο ίδιος από συγκίνηση κι αγάπη προς τη φύση, όταν δημιουργεί αυτά τα έργα. Φύση της Κύπρου στους πίνακές του, φιλοτεχνημένη από βαθύ γνώστη και λάτρη της, από χαρισματικό κάτοικό της, με ζηλευτή ευαισθησία, ταλέντο και υποδειγματική εργατικότητα.

Αυτοδίδακτος ο Αρμάνδος στη ζωγραφική. Η δουλειά του, όμως, σίγουρα έχει πολλά να διδάξει σε σπουδασμένους σε Ανώτατες Σχολές Καλών Τεχνών...ανεπίδεκτους μάθησης. Ποιος τοποθετεί το δίπλωμά τους πάνω από την δουλειά ενός μάστρου, όπως του Αρμάνδου Τζιοζεφέν;

Πιστός στην αγάπη του – το κυπριακό τοπίο – για τρεις δεκαετίες, αλλά συνεχώς ανικανοποίητος και πάντα νέος, πάντα εφευρετικός και πάντα καλύτερος. Το πεννάκι, το πινέλλο, η σπάτουλα και τελευταία τα κοπίδια χαρακτικής και τα παστέλ αποτελούν το «οπλοστάσιό» του και είναι αυτά μια φυσική προέκταση του χεριού του, πετυχεμένα εκφραστικά μέσα της πλούσιας ευαισθησίας του ενός και ανεπανάληπτου Αρμάνδου Τζιοζεφέν.

Στην ηλικία του, οι πολλοί μετρούν τις μέρες που τους απόμειναν για να αφυπηρετήσουν, να πάρουν τη σύνταξη και το εφάπαξ και να την αράξουν κάπου για «καλά γηρατειά». Και όμως ο Αρμάνδος -με δικά του έξοδα- πήγε πέρσι και ετοιμάζεται να πάει και φέτος στη Σχολή Καλών Τεχνών της Περούτζια στην Ιταλία για ένα εντατικό μηνιαίο πρόγραμμα χαρακτικής και γυμνού. Αρμάνδο, σου βγάζω το καπέλλο!

Ελευθερία στην κίνηση και σιγουριά, μετρημένο αλλά πλούσιο σε ποιότητα χρώμα στολίζουν τα έργα του Αρμάνδου, μέσα από τα οποία νοιώθεις την υφή της κάθε εικονιζόμενης επιφάνειας: Το χώμα, οι γύψινοι, πέτρινοι, πλιθαρένιοι τοίχοι των σπιτιών, τα δέντρα με την ποικιλία του πράσινου, τα νερά, οι ουρανοί στις πιο διαφορετικές στιγμές τους... Και παρελαύνουν μπροστά μας έργα αυτής της ποιότητας με γνωστές αγαπημένες ονομασίες: Πέρα, Αλάμπρα, Κάτω Μονή, Άης Γιάννης Μαλούντας, Μάμμαρι, Αναλυόντας, Ξυλιάτος, Αθαλάσσα, Αγία Νάπα, Κίτι, Τεμπριά, Καλιάνα, Ποταμός Λιοπετρίου, Μοναστήρι Κύκκου, Πλατάνια, Κακοπετριά, Ττεκκές, Λύμπια, Παναγία Μακεδονίτισσα...

Σε καιρούς παλιούς καλούς, είχε πολυζωγραφίσει την Κερύνεια, Λάπηθο, Βαβυλά, Πέλλα Πάις, Αμμόχωστο...Πληγή για μας σήμερα και πόνος αβάσταχτος, αλλά και γινάτι να μην τα ξεγράψουμε. Κι όταν ξανά ξημερώσει στον τόπο μας, θα δούμε τον Αρμάνδο να τριγυρνά και να ζωγραφίζει στ΄ αγαπημένα χωράφια και τους κάμπους της Κερύνειας, της Μεσαορίας, της Καρπασίας. Τότε η πληγωμένη του καρδιά θα πάλλεται χαρμόσυνα όπως κάθε αληθινού πατριώτη. Η ώρα η καλή!

Χαμπής Τσαγγάρης και Αρμάνδος Τζιοζεφέν σε ένα διάλειμμα από τα μαθήματα στην Ακαδημία Καλών Τεχνών Περουτζίνο

Ο χαράκτης Χαμπής Τσαγγάρης χαιρετίζει την έκθεση ζωγραφικής του Αρμάνδου Τζιοζεφέν
Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον,
Λευκωσία. 5.4.1989- 8.4.1989

ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

ARMAND JOSEPHIN

Ψαρόβαρκα,
Ποταμός Λιοπετρίου,
λάδι σε καμβά
58 X 40 εκ.

(αριστερά)
Χταπόδια,
Λεμεσός,
λάδι σε καμβά, 60 X 50 εκ.

Κυθραία, λάδι σε καμβά, 60 X 50 εκ.

Κερύνεια-Αρχάγγελος Στενό, λάδι σε καμβά, 76 X 36 εκ.

Γεφύρι στα Πέρα,
λάδι σε καμβά,
62 X 47 εκ.

Ποταμός Λιοπετρίου,
λάδι σε καμβά,
76 X 58 εκ.

Βαβυλάς,
λάδι σε καμβά,
56 X 49 εκ.

ARMAND JOSEPHIN

Θαλασσινά
Λάδι σε καμβά,
60 X 45 εκ.

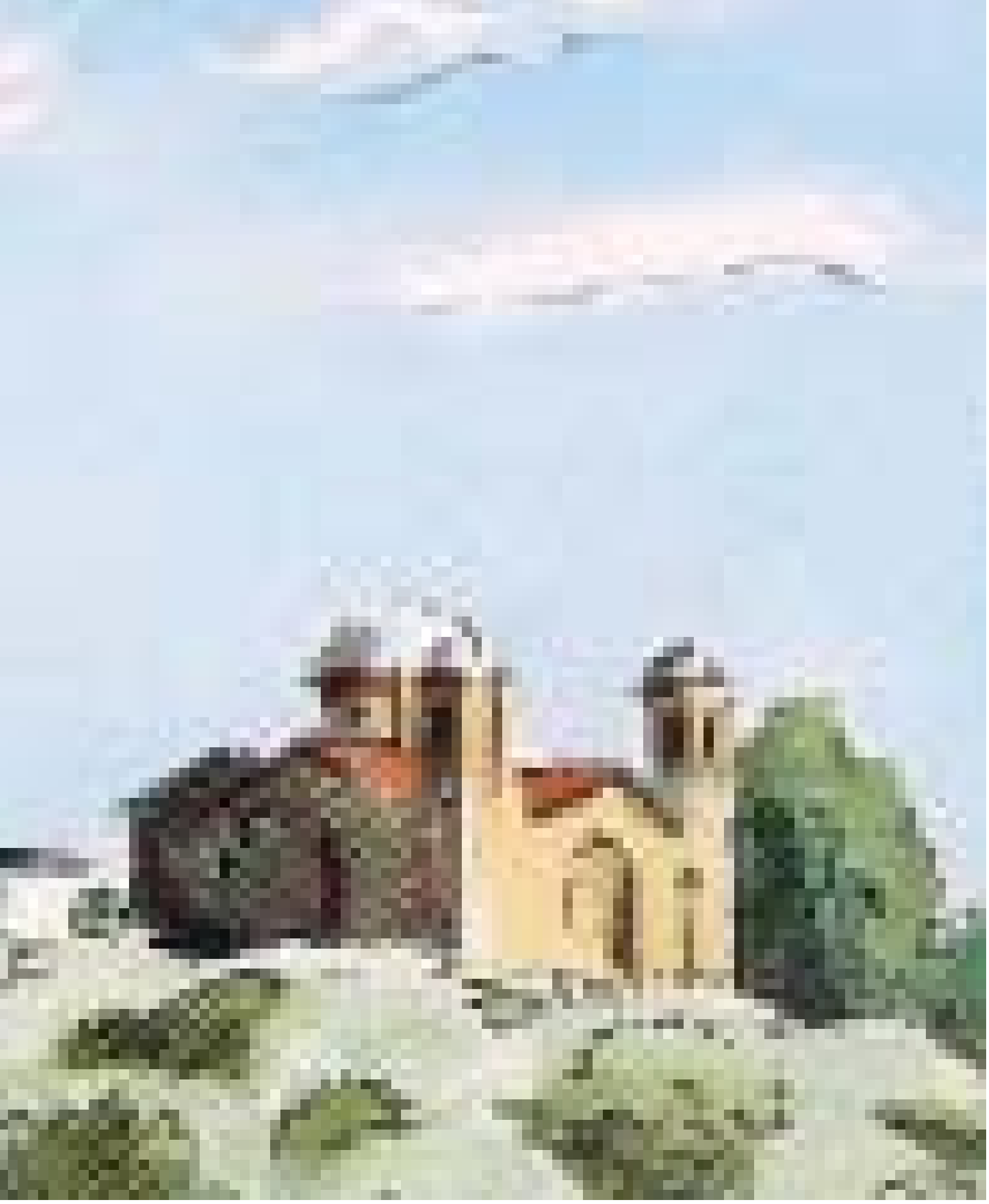

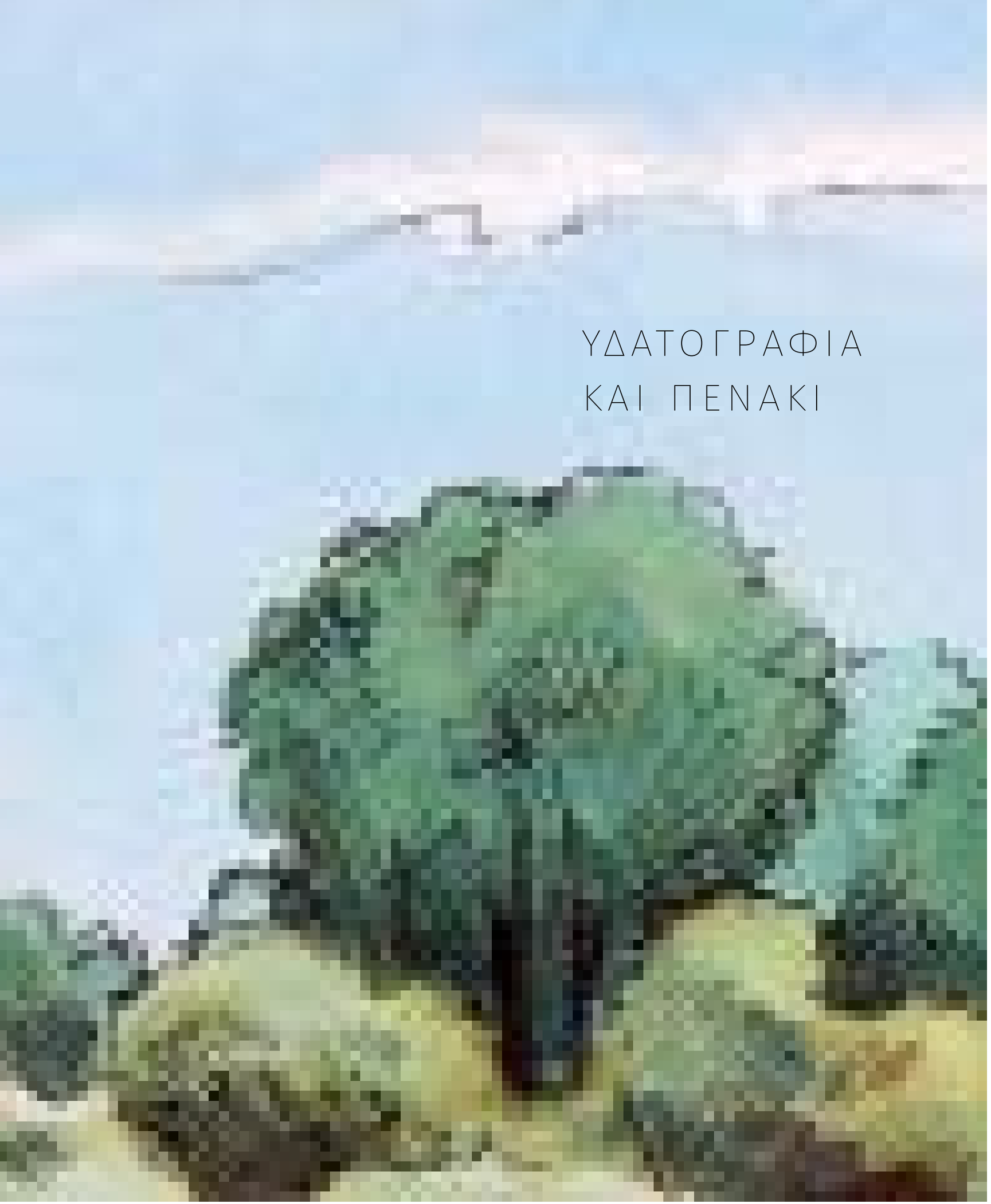

ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΕΝΑΚΙ

St Angelo Gate, Perugia,
Italy 9.7.88,
υδατογραφία και πενάκι,
23 X 20 εκ.

Via San Gregorio, Assizi,
Italy 9.7.89,
υδατογραφία και πενάκι,
35 X 25 εκ.

Κερύνεια,
Σινική μελάνη,
46 X 32 εκ.

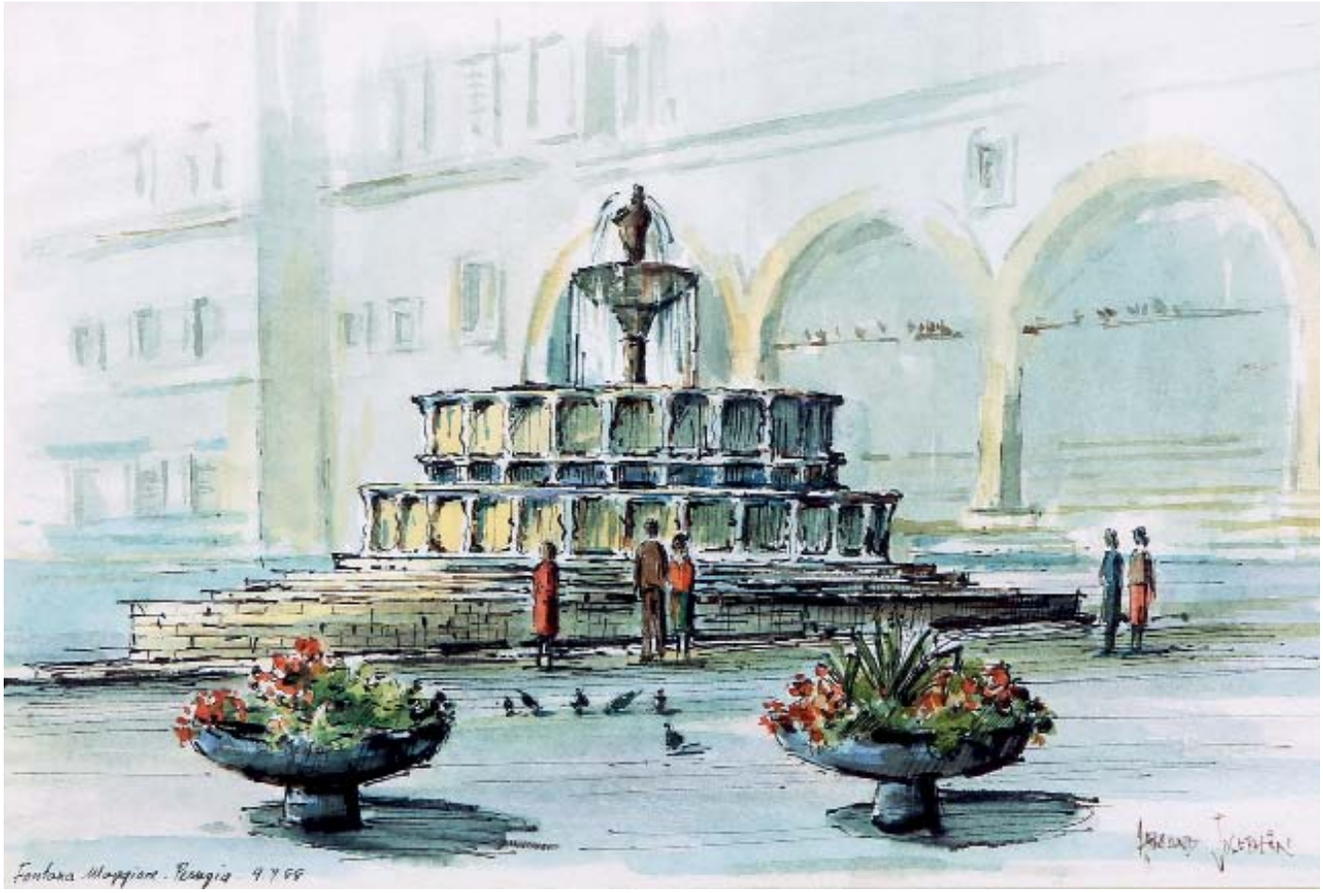

Fontana Maggiore
Perugia, 9.7.88,
υδατογραφία και πενάκι,
33 X 22 εκ.

Αλάμπρα Αγία Μαρίνα,
υδατογραφία και πενάκι,
35 X 25 εκ.

ГУМНА

Γυμνό, 21.2.95,
κάρβουνο,
60 X 40 εκ.

Γυμνό, 7.4.97,
κάρβουνο,
50 Χ 35 εκ.

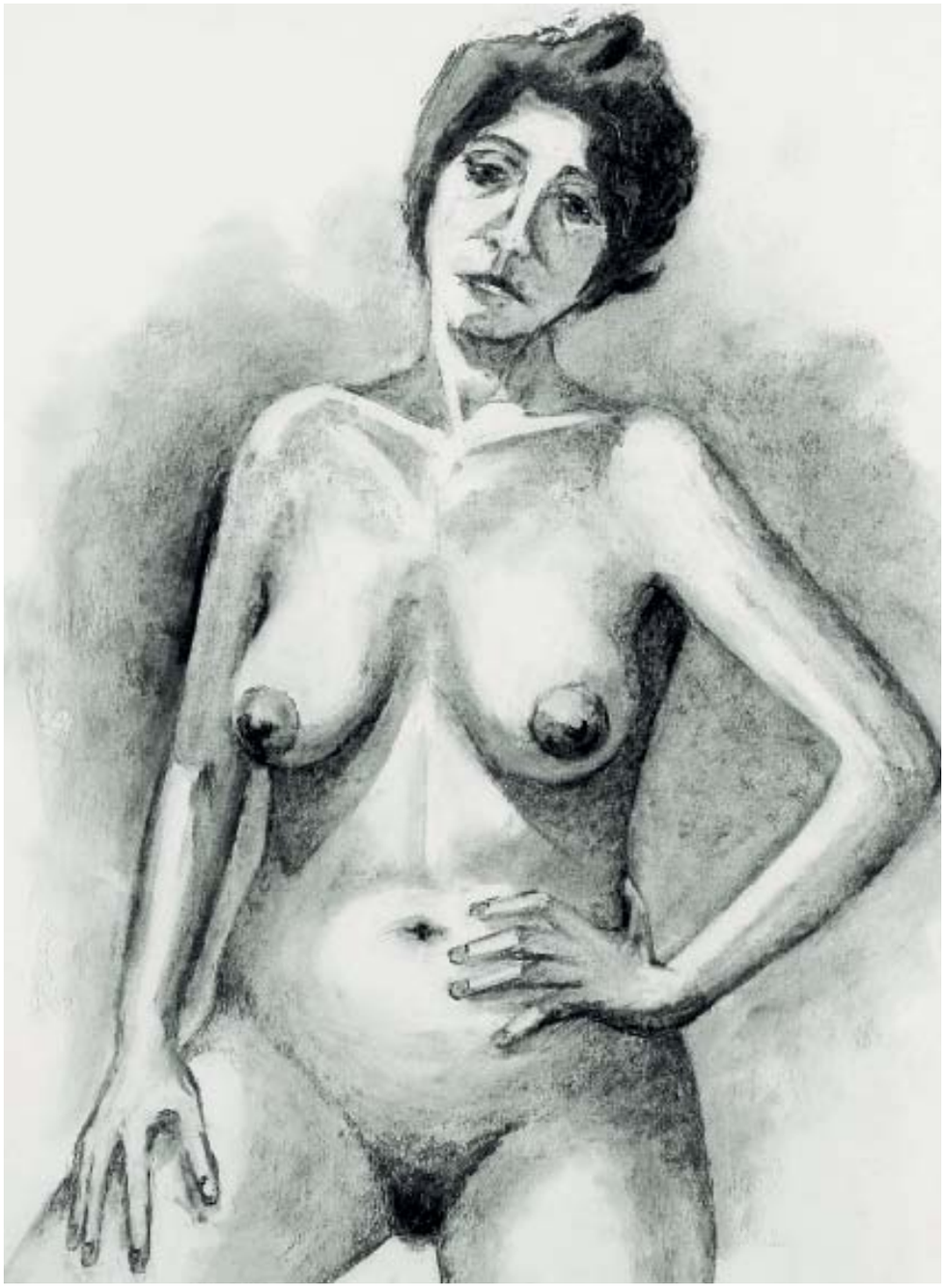

Γυμνό, 25.10.00,
κάρβουνο, 60 X 40 εκ.

(δεξιά σελίδα)
Γυμνό, 17.3.97,
κάρβουνο, 63 X 45 εκ.

23. 3. 2004

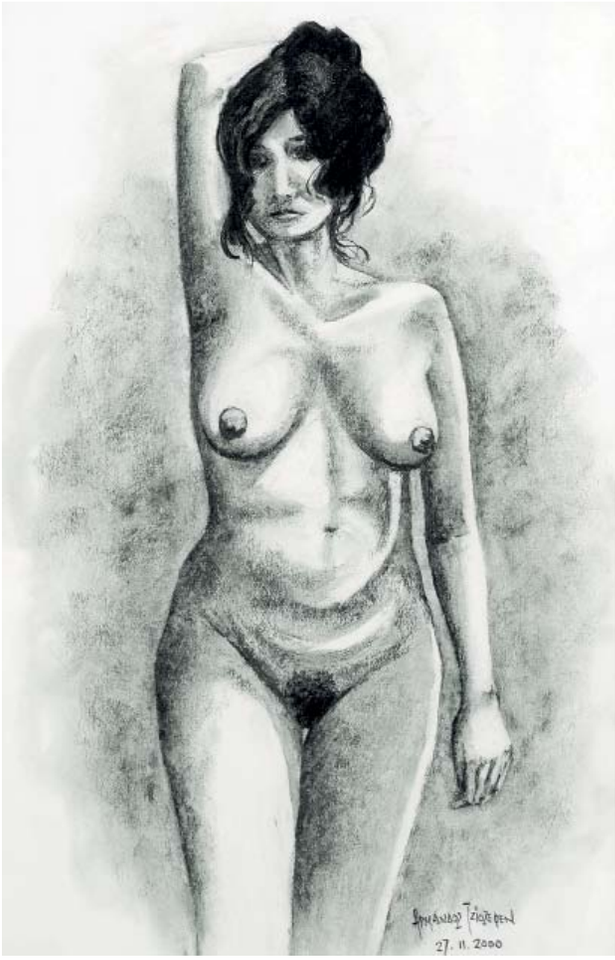

Γυμνό, 27.11.00,
κάρβουνο,
68 X 48 εκ.

Γυμνό, 11.05.98,
κάρβουνο,
61 X 40 εκ.

(αριστερά)
Γυμνό, 23.3.04,
κάρβουνο, 62 X 40 εκ.

ΥΔΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ψαρόβαρκα στο Λιμανάκι Αγ. Νάπας, υδατογραφία και πενάκι, 34 Χ 25 εκ.

Ψαρόβαρκα,
υδατογραφία,
30 X 22 εκ.

Αγία Θέκλα, Αγ. Νάπα,
υδατογραφία,
35 Χ 25 εκ.

Σπίτια στην Κάτω Μονή,
υδατογραφία,
36 X 25 εκ.

Κολοκυθιά,
υδατογραφία, 39 Χ 31 εκ.

Παλιά σπίτια στην Κάτω Μονή, υδατογραφία, Συλλογή Δήμου Έγκωμης

ΟΞΥΓΡΑΦΙΑ

Σπίτια στην Κάτω Μονή, 1989
οξυγραφία,
19 X 15 εκ.

Βάρκες στην Αγία Νάπα, 1989
οξυγραφία,
19 X 15 εκ.

Βάρκες στην Αγία Νάπα, 1989
οξυγραφία,
24 X 19 εκ.,

P. E. A. 5/12 Ἁγία Μαρίνα, Ἀθήνα Δημήτριος Τσεμπελής '88

Αγροτόσπιτο στο Μάμμαρι, 1988
οξυγραφία,
24 X 19 εκ.,

(αριστερά)
Αγία Μαρίνα, Αλάμπρα, 1988
οξυγραφία, 24 X 20 εκ.,

ΛΙΝΟΓΡΑΦΙΑ

Πίτσιλλος,
(σειρά Πορτραίτα
της Κύπρου), 1990,
λινογραφία, 30 X 22 εκ.

Μεσαρίτισσα μάνα, (σειρά Πορτραίτα της Κύπρου), 1989, λινογραφία, 30 X 22 εκ.

Όμορφη Καρπασιτού, (σειρά Πορτραίτα της Κύπρου), 1992, λινογραφία, 30 Χ 22 εκ.

Παλιός Παφίτης,
(σειρά Πορτραίτα
της Κύπρου), 1991,
λινογραφία, 30 X 22 εκ.

Παπάς του χωριού, (σειρά Πορτραίτα της Κύπρου), 1990, λινογραφία, 30 X 22 εκ.

Παλιά Λευκωσία-
Οδός Ευριπίδου,
1986,
λινογραφία,
40 X 30 εκ.

Εκθέσεις

Ατομικές

1. 8.10.1969 – 15.10.1969, Μπουάτ «Οι κύκλοι», Λευκωσία
Ελαιογραφίες (κυπριακά τοπία)

2. 25.11.1980 – 30.11.1980, Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον, Λευκωσία
Κύκλος πρώτος (Ι)
Κυπριακό περιβάλλον, η θάλασσα, το βουνό, το χωριό
Κερύνεια, Κυθρέα, Βαβυλάς, Αμμόχωστος
70 πίνακες (17 ακουαρέλλες και μελανογραφίες, 53 λάδια)

3. 28.11.1984 – 2.12.1984, Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον, Λευκωσία
Δεύτερος κύκλος (ΙΙ)
Τοπία και θαλασσογραφίες της Κύπρου
67 έργα (18 υδατογραφίες και 49 ελαιογραφίες)

4. 17.12.1986 – 20.12.1986, Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον, Λευκωσία
Θέματα: Η ζωή στην ελεύθερη Κύπρο
(Τρόοδος, Μιτσερό, Αγία Νάπα, Λάρνακα, Αναλυόντας)
70 ακουαρέλες

5. 5.4.1989 – 8.4.1989, Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον, Λευκωσία
Θέματα: Τοπία της Κύπρου
(Ξυλιάτος, Αναλιόντας, Καταλιόντας, Κίτι, Λευκωσία, Λάρνακα, Παραλίμνι, Κάτω Μονή, Ευρύχου, Τεμπριά, Καλιάνα, Ποταμός κ.ά.)
71 ακουαρέλες

6. 10.4.1991 – 14.4.1991, Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον, Λευκωσία
Τίτλος: «Κυπριακά χρώματα»
Τοπία από την Πάφο, Αγία Νάπα, Μαλούντα, Τρόοδος και αλλού
71 ακουαρέλες

7. 6.4.1994 - 10.4.1994, Γκαλερί ξενοδοχείου Χίλτον, Λευκωσία
Τίτλος: «Κύπρου περιήγηση»
Θαλασσογραφίες, τοπία και εικόνες από διάφορα μέρη της Κύπρου
Ακουαρέλες

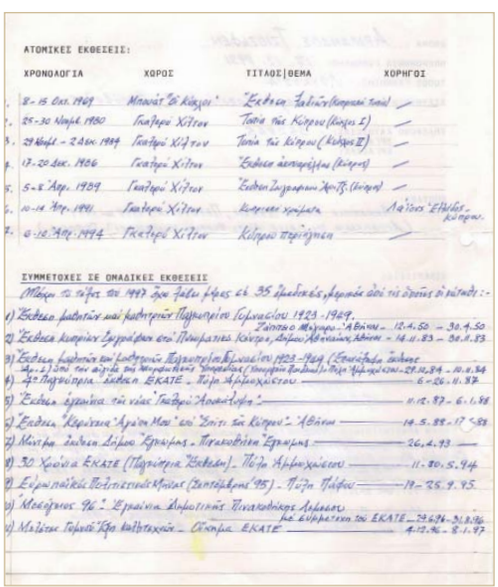
ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ:

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΧΩΡΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ|ΘΕΜΑ	ΧΟΡΗΓΟΙ
8-15 Οκτ. 1969	Μπουάτ "Οι Κύκλοι"	Έκθεση Ελαιών (Κυπριακά τοπία)	—
25-30 Νοεμβ. 1980	Γκαλερί Χίλτον	Τοπία της Κύπρου (Κύκλος Ι)	—
28 Νοεμβ. - 2 Δεκ. 1984	Γκαλερί Χίλτον	Τοπία της Κύπρου (Κύκλος ΙΙ)	—
17-20 Δεκ. 1986	Γκαλερί Χίλτον	Έκθεση ακουαρέλλας (Κύπρος)	—
5-8 Απρ. 1989	Γκαλερί Χίλτον	Έκθεση Ζωγραφικής Λουΐζ (Κύπρος)	—
10-14 Απρ. 1991	Γκαλερί Χίλτον	Κυπριακά χρώματα	Λούις Ζήλιος - Κύπρος
6-10 Απρ. 1994	Γκαλερί Χίλτον	Κύπρου περιήγηση	—

ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

(Πάφος 12 τέλος του 1997 ήταν ήδη μέρος σε 35 ομαδικές εκθέσεις σύμφωνα αυτό τις ακόλουθες σε κάποιες :-)

1) Έκθεση καθηγητών και καθηγητών Παγκυπρίου Γυμνασίου 1923-1969. Ξενοδοχείο Μάγκρο - Λάρνακα - 12.4.50 - 30.4.50
2) Έκθεση κυπρίων ζωγράφων από Πανηγύρια Κύπρου, Δήμου Αθανάσιου Αθήνα - 14.11.83 - 30.11.83
3) Έκθεση καθηγητών και καθηγητών Παγκυπρίου Γυμνασίου 1923-1969 (Εικοστή έκθεση) Αρ. 2) Από τον αείμνηστο Νικηφόρο Νικηφόρου (Νικηφόρο Κυπριανού) - Πάφο Αθήνα 1984-29.11.84 - 10.1.84
4) 4η Πανήγυρη Έκθεση ΕΚΑΤΕ - Πάφο Αθήνα Μουσείο — 6-26.11.87
5) Έκθεση "Εγκαίνια του νέου Γκαλερί Λουκαλόφα" — 11.12.87 - 6.1.88
6) Έκθεση "Κερύνεια Αρχόν Μου" στο Σπίτι του Κύπρου - Αθήνα — 14.5.88 - 17.5.88
7) Μόνιμη Έκθεση Δήμου Ξερόκρυπος - Πινακοθήκη Ξερόκρυπος — 26.4.93
8) 30 Χρόνια ΕΚΑΤΕ (Πανήγυρη Έκθεση) - Πόλη Αθήνα Μουσείο — 11-30.5.94
9) Ευρωπαϊκή Πολιτισμικά Κρίσεις (Σεπτέμβριος '95) - Πόλη Πάφος — 19-25.9.95
10) Μεσόγειος '96 - Ιστορία Δημοτικής Πινακοθήκης Λεμεσού με ενθάρρυνση του ΕΚΑΤΕ — 29.6.96 - 31.8.96
11) Μαλόντα Γιορτή Τέχνη καθηγητών - Σύνταγμα ΕΚΑΤΕ — 4-12.96 - 8.1.97

Αρχεία Ε.ΚΑ.ΤΕ.

Συμμετείχε στις εκθέσεις του Ε.ΚΑ.ΤΕ. το 1984 και το 1987, ενώ το 2004 έλαβε μέρος στην επετειακή Παγκύπρια Έκθεση εικαστικών τεχνών Κύπρου που οργάνωσε το Ε.ΚΑ.ΤΕ.[1] με το έργο «Στοχασμός».
Έλαβε μέρος σε 35 ομαδικές εκθέσεις μέχρι το τέλος του 1997.

Έργα του βρίσκονται στη Μεγάλη Βρετανία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες, Ελβετία, Μεξικό, Ιταλία, Ιαπωνία, Λίβανο, Βουλγαρία, Κύπρο.

Ομαδικές εκθέσεις

1. Ετήσια έκθεση ΕΚΑΤΕ 1964 -2004 (15 – 29 Νοεμβρίου) Πύλη Αμμοχώστου, Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη, αρ. 12

Προσκλήσεις σε ατομικές εκθέσεις

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ — INVITATION

Προσκαλείσθε στα εγκαίνια έκθεσης έργων ζωγραφικής του
ΑΡΜΑΝΔΟΥ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ
Την Έκθεση θα ανοίξη την Τετάρτη 28 Νοεμβρίου 1984 στις 7.30 μ.μ.
στην ΓΚΑΛΕΡΥ ΧΙΛΤΟΝ
ο Πρόεδρος της Αρχής Κρατικών Εκθέσεων
κ. ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Διάρκεια έκθεσης: 28/11 — 2/11/84
Ωρες επισκέψεων καθημερινά: 9.30 π.μ. — 1 μ.μ. 4 — 10 μ.μ.

You are invited to the opening of the exhibition of paintings of
ARMAND JOSEPHIN
The opening will take place on Wednesday 28 November 1984 at 7.30 p.m
at the HILTON GALLERY
by the Chairman of the State Fairs Authority
Mr. COSTAS CONSTANDINIDES
Duration of exhibition: 28/11 — 2/12/84
Visiting hours daily: 9.30 a.m. — 1 p.m. 4 — 10 p.m.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ — INVITATION

Προσκαλείσθε στα εγκαίνια έργων ζωγραφικής (ακουαρέλλας) του
ΑΡΜΑΝΔΟΥ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ
την Τετάρτη, 17 Δεκεμβρίου 1986, στις 7.30 μ.μ.
στην Γκαλερύ Χίλτον.
Την έκθεση θα ανοίξει ο έντιμος Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων
κος Ρόης Νικολαΐδης

Διάρκεια έκθεσης: 17 — 20.12.86
Ώρες επισκέψεων: καθημερινώς 9.30 π.μ. - 10.00 μ.μ.

You are invited to the opening of an exhibition of paintings (water colours) by
ARMAND JOSEPHIN
on Wednesday, 17 December 1986, at 7.30 p.m.
at the Hilton Gallery.
The exhibition will be opened
by the Honourable Minister of Communications & Works
Mr. Rois Nicolaides

Duration of exhibition: 17 — 20.12.86
Visiting hours: daily 9.30 a.m. - 10.00 p.m.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ - INVITATION

Προσκαλείσθε στα εγκαίνια έργων ζωγραφικής του
ΑΡΜΑΝΔΟΥ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ
την Τετάρτη, 5 Απριλίου 1989, στις 7.30 μ.μ.
στην Γκαλερύ Χίλτον.
Την έκθεση θα ανοίξει ο Χαράκτης Χαμπής

Διάρκεια έκθεσης: 5-8.4.89
Ώρες επισκέψεων: καθημερινώς 9.30 π.μ. - 10.00 μ.μ.

You are invited to the opening of an exhibition of paintings by
ARMAND JOSEPHIN
on Wednesday, 5 April 1989, at 7.30 p.m.
at the Hilton Gallery.
The exhibition will be opened by Engraver Hambis

Duration of exhibition: 5-8.4.89
Visiting hours: daily 9.30 a.m. - 10.00 p.m.

Ο Αρμάνδος ως αερομοντελιστής

1 **Το αερομοντέλο «Μιράντα»**
Λευκωσία. 8.6.48

Οι ρίζες του αερομοντελισμού πηγάζουν από την εποχή του Λεονάρντο ντα Βίντσι, ο οποίος δοκίμαζε μοντέλα των διάφορων εφευρέσεών του, σε κλίμακα, συμπεριλαμβανομένου του ορνιθόπτερου. Σχεδόν όλοι οι πρωτοπόροι της αεροναυτικής, όπως οι αδελφοί Ράιτ, Σάμουελ Λάνγκλεϊ και άλλοι, χρησιμοποιούσαν μοντέλα αεροσκαφών για να δοκιμάσουν τα σχέδια των πτητικών μηχανών τους. Οι γίγαντες της αεροναυτικής ακόμα και σήμερα δοκιμάζουν τα πρωτότυπά τους υπό μορφή αερομοντέλων, για να κατανοήσουν πώς συμπεριφέρονται προτού προχωρήσουν στην κατασκευή του πρωτότυπου.

Ο αερομοντελισμός ως χόμπι ξεκίνησε να εμφανίζεται δειλά στις αρχές του εικοστού αιώνα στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα πρώτα αερομοντέλα ήταν ελεύθερης πτήσης (free flight), δηλαδή χωρίς να μπορεί ο χειριστής τους να τα ελέγξει κατά την πτήση, και, ως επί το πλείστον, τα πρώτα αερομοντέλα ήταν ανεμόπτερα, γιατί δεν υπήρχαν κινητήρες αρκετά μικροί που να παρέχουν ώθηση σε τέτοιες μικρές πτητικές μηχανές. Με την πάροδο του χρόνου και την άνθηση του αερομοντελισμού, εταιρείες ξεκίνησαν την παραγωγή μηχανών και συναρμολογούμενων κιτ για τους λάτρεις του είδους, για να μπορούν να κατασκευάζουν τα δικά τους αερομοντέλα στο σπίτι.

Με τη ραγδαία εξέλιξη του αερομοντελισμού μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τα αερομοντέλα πλέον έγιναν τηλεκατευθυνόμενα, με τον χειριστή να τα ελέγχει με ασφάλεια από το έδαφος. Ο χειρισμός ενός αερομοντέλου και ενός αληθινού αεροσκάφους δεν διαφέρει και πολύ. Βασίζονται στους ίδιους κανόνες της φυσικής.

Ο αερομοντελιστής, για να κατασκευάσει ένα αερομοντέλο, χρειάζεται να έχει την ικανότητα να κατασκευάζει αεροσκάφη, να δίνει προσοχή στις λεπτομέρειες, να γνωρίζει τον τρόπο λειτουργίας ενός κινητήρα εσωτερικής καύσης, να καταλαβαίνει από ηλεκτρολογικά, να έχει πολλή υπομονή, και μετά την επιτυχή κατασκευή ενός αερομοντέλου, να έχει τη δυνατότητα ελέγχου της πτήσης από απόσταση. Είναι, δηλαδή, ένα χόμπι πολυδιάστατο.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, όπως συχνά του άρεσε να αφηγείται, ήρθε πρώτη φορά σε επαφή με τον συναρπαστικό κόσμο των αερομοντέλων, όταν, ως νεαρός μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, μια μέρα, καθώς ποδηλατούσε στον χώρο της Αγγλικής Σχολής στη Λευκωσία, είδε έναν αξιωματικό της ΡΑΦ να πετά ένα αερομοντέλο ελευθέρας πτήσης. Ο Αρμάνδος γοητεύτηκε αμέσως από τον συναρπαστικό αυτό κόσμο. Ο Άγγλος τού είχε δώσει τον έλικα του αεροσκάφους μετά που έπεσε, τον οποίο φύλαγε ως θησαυρό όλη του τη ζωή. Ήταν αδύνατο να μην δοκιμάσει να κατασκευάσει και ο ίδιος το δικό του αερομοντέλο.

Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ένας πρωτοπόρος αερομοντελιστής

Λουκής Λουκαΐδης,
αερομοντελιστής,
φίλος του Αρμάνδου Τζιοζεφέν

2 **Εδώ πετάω το αερομοντέλο «Μιράντα»**
Λευκωσία. 8.6.48

3 **Στη «Χωράφα»**, Λευκωσία. 13.2.52

4 **Στο γκολφ κλαμπ,** Λευκωσία, 24.2.52

Ο Αρμάνδος, στα πρώτα βήματά του στον αερομοντελισμό, περί το 1948, κατασκεύαζε μοντέλα ελευθέρας πτήσης με έλικα, ο οποίος είχε την ώθηση από λάστιχα τα οποία περιστρέφονταν γύρω από ένα σταθερό σημείο και τον έλικα. Αυτό παρείχε αρκετή δύναμη στον έλικα να παραγάγει ώθηση για να κρατήσει το μοντέλο στον αέρα και μετά να επιστρέψει στο έδαφος σαν ανεμόπτερο. Κύριος παράγοντας για την επιτυχή πτήση του αερομοντέλου είναι η σωστή και ακριβής κατασκευή. Το παραμικρό σκέβρωμα ή η μετατόπιση βάρους προκαλεί άστατη πτήση και συνήθως καταλήγει σε καταστροφή του μοντέλου. Ο Αρμάνδος, που είχε και καλλιτεχνική φλέβα, σχεδίασε το δικό του αερομοντέλο, το οποίο και κατασκεύασε με την ονομασία «MIRANDA» (βλ. φωτ. 1 και 2).

Ο Αρμάνδος, μετά που κατασκεύασε διάφορα τέτοια αερομοντέλα, κατάφερε και αποταμίευσε χρήματα και αγόρασε τον πρώτο του εξειδικευμένο κινητήρα εσωτερικής καύσης. Η Κύπρος, ως αγγλική αποικία, έκανε εισαγωγές από την Αγγλία, όπου ο αερομοντελισμός ήταν πολύ διαδεδομένος. Πιο συγκεκριμένα, για το χόμπι αυτό, εισάγονταν αρκετά κιτ και κατασκευαστικά υλικά. Η δεκαετία του 1950 ήταν για τον Αρμάνδο χρυσή, ιδιαίτερα όσον αφορούσε το χόμπι του αερομοντελισμού. Οι κατασκευές του πλήθυναν και τα μοντέλα του γίνονταν όλο και πιο αξιόλογα. Όλα είχαν έναν κοινό παρονομαστή: τις μηχανές εσωτερικής καύσης (βλ. φωτ. 3).

Οι Κύπριοι «αερομοντελιστές» τότε ήταν λιγοστοί και οι πτήσεις γίνονταν είτε σε ανοικτούς χώρους (η Λευκωσία άλλωστε τότε δεν ήταν πυκνοκατοικημένη) ή, με άδεια των αρχών, σε αεροδρόμια ή ακόμα και στο Nicosia Golf Club (βλ. φωτ. 4). Τα μοντέλα αυτά ήταν ακόμα ελευθέρας πτήσης. Συνεπώς, από την ώρα που τα άφηνε ελεύθερα ο ιδιοκτήτης τους, αυτά πετούσαν μόνα τους. Πολύ συχνά ο Αρμάνδος περιέγραφε πως έτρεχε πίσω από το αερομοντέλο με το ποδήλατο για να μην το χάσει.

Από τα μέσα του 1950 και μετά, τα Σαββατοκύριακα, ο Αρμάνδος, καλοσυνάτος και προσιτός όπως ήταν, καθώς και πολύ οργανωτικός, οργάνωνε τους πρώτους αερομοντελιστές προκειμένου να πετούν στο αεροδρόμιο Τύμπου (βλ. φωτ. 5). Αυτά ήταν και τα πρώτα χρόνια του οργανωμένου αερομοντελισμού στην Κύπρο, και ο Αρμάνδος υπήρξε καθοριστικός κρίκος στη μετέπειτα εξέλιξη του χόμπι, ενώ η συμβολή του παρέμεινε σημαντική μέχρι και τα τελευταία του χρόνια.

Το προφίλ του αερομοντελιστή απαιτεί τελειομανία και πληθώρα γνώσεων στον τομέα των κατασκευών, της μηχανολογίας, της ηλεκτρολογίας και των φυσικών επιστημών (θεωρία των πτήσεων). Ο Αρμάνδος από νωρίς εξελίχθηκε σε άριστο μοντελιστή, όντας και καλλιτέχνης. Τα αερομοντέλα του ήταν καλοστημένα και ολοκληρωμένα στην εντέλεια, με προσεγμένα χρώματα. Ένα πρόσθετο ατού του ήταν η αγάπη του και για τη φωτογραφία, πράγμα που σήμαινε ότι όλα τα αερομοντέλα του «πόζαραν» σε πληθώρα φωτογραφιών. Περαιτέρω, ο Αρμάνδος ήταν ο μόνος μοντελιστής που γνώρισα που κρατούσε log-αρχείο καταγρα-

5 **Στο αεροδρόμιο Τύμπου**
Λευκωσία. 24.2.52

7 **Ο Αρμάνδος με το πρώτο του τηλεχειριστήριο** 1973

8 **Τηλεκατευθυνόμενο αερομοντέλο** 1973

φής για κάθε αερομοντέλο, όπως γίνεται με τα αληθινά αεροσκάφη. Κατέγραφε πότε κατασκευάστηκε, πότε αγοράστηκε, τα χρώματα με τα οποία βάφτηκε, ποια μηχανή χρησιμοποιήθηκε, και, φυσικά, πόσες πτήσεις πραγματοποιήθηκαν.

Ο Αρμάνδος, ως λάτρης που ήταν της αεροπορίας, πάντοτε ήθελε να κατασκευάσει ένα υπό κλίμακα αντίγραφο του Dehavilland DH82 Tiger Moth, ενός διπλάνου που έβλεπε να πετά η ΡΑΦ στη Λευκωσία, όταν ήταν μικρός. Το κατάφερε αυτό το 1965, όταν κατασκέυασε ένα Tiger Moth με άνοιγμα φτερού 33 ίντζες, μικρό για τα σημερινά δεδομένα, αλλά τότε ήταν ένα προσωπικό επίτευγμα γι' αυτόν (βλ. φωτ. 6). Συνέχιζε με γοργούς ρυθμούς την κατασκευή πολλών απίστευτων αερομοντέλων και τη δεκαετία του 1960.

Περί το τέλος της δεκαετίας του 1960, με την έλευση του τηλεκατευθυνόμενου αερομοντελισμού, ο αερομοντελισμός αλλάζει μορφή ανά το παγκόσμιο. Αυτό σημαίνει ότι ο κατασκευαστής μπορεί πλέον να ελέγξει την πτήση του αερομοντέλου από το έδαφος με τηλεχειριστήριο και να εκτελεί πτήσεις όπως ένα κανονικό αεροσκάφος. Όμως, η αγορά τηλεχειριστηρίου ήταν ένα πρόσθετο και μεγάλο κόστος για τον αερομοντελιστή. Ο Αρμάνδος αγόρασε το πρώτο τηλεχειριστήριό του από έναν Αμερικάνο αερομοντελιστή που τότε ήταν στην Κύπρο και ο οποίος τον εκπαίδευσε σχετικά (βλ. φωτ. 7). Ο Αρμάνδος πήρε στα χέρια του το πηδάλιο του πρώτου του τηλεκατευθυνόμενου αερομοντέλου το 1973 (βλ. φωτ. 8). Μια νέα εποχή για τον αερομοντελιστή Αρμάνδο είχε αρχίσει.

Τον ίδιο καιρό ιδρύεται και η Αερολέσχη Κύπρου και ο αερομοντελισμός υπάγεται πλέον οργανωμένα σε αυτήν. Ακούραστο μέλος της, ο Αρμάνδος βοηθά στη διάδοση του αερομοντελισμού ανάμεσα σε νέα μέλη. Επίσης, οργανώνεται και το πρώτο αερομοντελοδρόμιο στη Λακατάμεια, πλησίον του στρατιωτικού αεροδρομίου και του οικήματος της αερολέσχης. Ο Αρμάνδος, ως πρωτοπόρος, έχει πάντοτε το εργαστήριό του ανοικτό για άλλους αερομοντελιστές προκειμένου να διδάξει την τέχνη της κατασκευής αερομοντέλων. Ένας εξ αυτών και ο πατέρας μου και στη συνέχεια εγώ. Ο Αρμάνδος πάντα κατάφερνε να περάσει την αγάπη και το μεράκι του σε οποιονδήποτε. Τον θυμάμαι στο εργαστήριό του, έναν γνήσιο καλλιτέχνη, με τα εργαλεία του συγυρισμένα και ταξινομημένα, πάντοτε πρόθυμος να μοιραστεί τα μυστικά του.

Τα αερομοντέλα εξελίσσονται λόγω της τηλεκατεύθυνσης και γίνονται πιο μεγάλα και πολύπλοκα, καθώς γεννιούνται ακροβατικά αεροπλάνα και αεροπλάνα υπό κλίμακα (αντίγραφα αληθινών).

6 Υπό κλίμακα αντίγραφο του Dehavilland DH82 Tiger Moth, με άνοιγμα φτερού 33 ίντζες
1965

9 Αεροπλάνο Kwik Fly

10 Gangster 63

11 **Υδροπλάνο Taxi Hydro**

Ο Αρμάνδος κατασκευάζει νέα αριστουργήματα, όπως το Kwik Fly (βλ. φωτ. 9), αεροπλάνο σχεδιασμένο από τον Αμερικανό παγκόσμιο πρωταθλητή Phil Kraft, με το οποίο ο σχεδιαστής κέρδισε τους παγκόσμιους αγώνες ακροβατικών, καθώς και τη μεγάλη του αγάπη, το Gangster 63 (βλ. φωτ. 10). Ο Αρμάνδος και το Gangster συνδέθηκαν πάρα πολύ, αφού το πετούσε ανελλιπώς πέραν των 30 χρόνων. Επίσης, δοκιμάζει και νέα είδη αεροπλάνων, όπως υδροπλάνα, με την κατασκευή του Taxi Hydro (βλ. φωτ. 11), και προχωρεί και σε εξολοκλήρου σχεδιασμό δικών του μοντέλων, όπως το Triton (βλ. φωτ. 11β).

Ο Αρμάνδος, πλέον αναπόσπαστο μέλος της αερολέσχης, μυεί αρκετούς νέους αερομοντελιστές και αναπτύσσει δράση ως εκπαιδευτής πτήσεων και πιλότος δοκιμής νέων αερομοντέλων. Παρών κάθε Σάββατο στο μοντελοδρόμιο Λακατάμειας, απαθανατίζει πάντοτε την ατμόσφαιρα με τη φωτογραφική του μηχανή. Επίσης, διοργανώνονται και οι πρώτοι αγώνες αερομοντελισμού στην Κύπρο, όπου διαπρέπει συνεχώς (βλ. φωτ. 12, σελ. 146).

Τη δεκαετία του 1980, ο Αρμάνδος γνωρίζει δυο Αμερικανούς αξιωματούχους της πρεσβείας των ΗΠΑ στη Λευκωσία, οι οποίοι πετούσαν τηλεκατευθυνόμενα ανεμόπτερα. Δεν άργησε και ο ίδιος να μυηθεί και

11β **Υδροπλάνο Triton**

12 Οι πρώτοι αγώνες αερομοντελισμού στην Κύπρο

16 Υπό κλίμακα αντίγραφο ASH26

13 Εδώ πετάω το «AMIGO»
Λόφος του Κάρη, Νήσου. 4.9.91

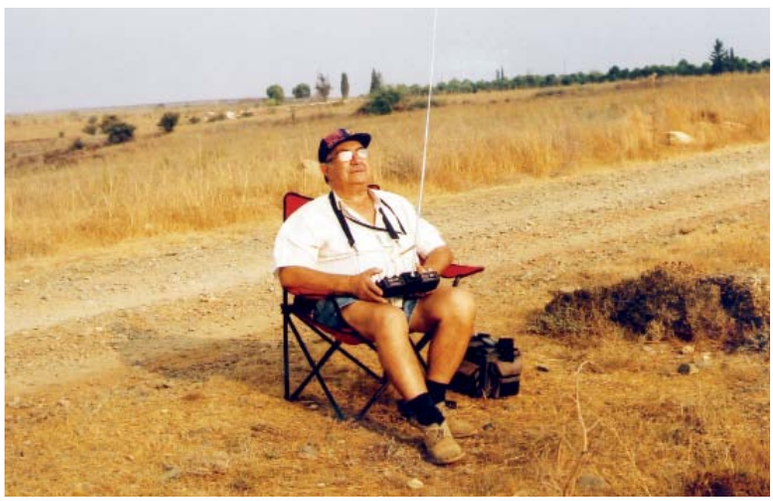

17 Ο Αρμάνδος πετάει το ανεμόπτερο

14 Ο Προμηθέας, ο Darin και εγώ, μαζί με αερομοντέλα.
Λόφος του Κάρη, Νήσου. 4.9.91

18 Παππούς και εγγονός

σε αυτό το κεφάλαιο του αερομοντελισμού. Κατασκευάζει διάφορα μοντέλα ανεμοπτέρων από γερμανικά, αμερικάνικα και αγγλικά σχέδια. Τα ανεμόπτερα, σε αντίθεση με τα αεροπλάνα με κινητήρα, απογειώνονται από πλαγιά και μένουν στον αέρα μόνο με το ανοδικό ρεύμα αέρα που προκαλεί η πλαγιά ή λόγω ανοδικών θερμικών ρευμάτων αέρα. Επιπλέον, ένα τηλεκατευθυνόμενο ανεμόπτερο απαιτεί πολύ πιο λεπτό και ακριβή χειρισμό από ένα μηχανοκίνητο αεροπλάνο και αποτελεί μεγαλύτερη πρόκληση για τον χειριστή κατά την πτήση.

Ο Αρμάνδος άρχισε να πετά ανεμόπτερα με φίλους στο ύψωμα «Κάρης» στη Νήσου, ένας χώρος που πληρούσε τις προδιαγραφές για αερομοντελιστική αεροπλοΐα (βλ. φωτ. 13 και 14). Η περιοχή σύντομα κηρύχτηκε στρατιωτική και η πτήση ανεμοπτέρων μεταφέρθηκε στον Άγιο Ιωάννη Μαλούντας. Οι κατασκευές των ανεμοπτέρων του Αρμάνδου ήταν άρτιες, όπως όλα τα αερομοντέλα του. Κατά την κατασκευή, πάντοτε προσπαθούσε να μειώσει το βάρος και να κάνει το ανεμόπτερο όσο πιο αεροδυναμικό μπορούσε (βλ. φωτ. 15, σελ. 149). Το μεγάλο του καμάρι ήταν το υπό κλίμακα αντίγραφο ASH26 (βλ. φωτό 16), το οποίο είχε άτρακτο από ανθρακονήματα και αποτελούσε την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Η ανεμοπορία για τον Αρμάνδο διήρκησε μέχρι τα τελευταία του αερομοντελιστικά χρόνια, καθώς δεν έχανε ευκαιρία να πετάξει τα ανεμόπτερά του (βλ. φωτ. 17).

Το 1994 ιδρύεται η Λέσχη Αερομοντελιστών Λευκωσίας (ΛΕΑΛΕ), με το νέο αερομοντελοδρόμιο στο χωριό Κοτσιάτης, στη Λευκωσία. Ο Αρμάνδος, πάντοτε παρών, πετά τις νέες δημιουργίες του. Ως παππούς, μεταδίδει τον αερομοντελισμό και στον εγγονό του Στέφανο (βλ. φωτ. 18). Ο Στέφανος ποζάρει σε πολλές φωτογραφίες με τις δημιουργίες του περήφανου παππού του. Ο Αρμάνδος συνεχίζει να είναι ενεργό μέλος της ΛΕΑΛΕ, να κατασκευάζει ακατάπαυστα και να πετά τα αερομοντέλα του. Επίσης, επιτυγχάνει να ολοκληρώσει το μακροβιότερό του έργο αερομοντελισμού, ένα διπλάνο της ΡΑΦ με την ονομασία Hawker Tomtit (βλ. φωτ. 19). Το μοντέλο αυτό ήταν μισοτελειωμένο στο εργαστήριο του για πάνω από 20 χρόνια. Το διαμάντι του στέμματος για τον Αρμάνδο πλέον, είναι αυτό που κλείνει και τον κύκλο των κατασκευών αερομοντέλων. Ως το είχε η μοίρα, θα ήταν και το μοναδικό αερομοντέλο του που δεν πέταξε ποτέ.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ο αερομοντελιστής, έγραψε σχεδόν από μόνος του τις σελίδες του αερομοντελισμού στην Κύπρο. Αερομοντελιστές υπήρξαν αρκετοί, όμως πολύ λίγοι παρέμειναν μέχρι το τέλος. Δεν υπάρχει περίπτωση κάποιος να ασχολήθηκε με το χόμπι αυτό και να μην άκουσε το όνομα Αρμάνδος Τζιοζεφέν. Είχε φίλους σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου, οι οποίοι πάντοτε εκφράζονται με τα καλύτερα λόγια για τον άνθρωπο αυτόν. Για όλους εμάς τους παλαιότερους αερομοντελιστές που είχαμε την τιμή να γνωρίσουμε τον Αρμάνδο και να μοιραστούμε τους ίδιους αιθέρες, πέραν από τις γνώσεις που μας μετέδωσε, θα θυμόμαστε πάντοτε το ακούραστο πνεύμα του, τα αστεία του και το απέραντο χαμόγελο που είχε όταν πετούσε τα αερομοντέλα του. Κλείνω το αφιέρωμα με την τελευταία μας πτήση στον Άγιο Ιωάννη Μαλούντας (βλ. φωτ. 20).

19 **Υπό κλίμακα αντίγραφο του διπλάνου της ΡΑΦ Hawker Tomtit**

20 **Λουκής Λουκαΐδης και Αρμάνδος Τζιοζεφέν, η τελευταία πτήση στον Άγιο Ιωάννη Μαλούντας**

WONDERLAND

15 Ανεμόπτερο
Sagitta 900

Είπαν και έγραψαν

Το περίγραμμα μιας γνωριμίας

Κώστας Σερέζης
Δημοσιογράφος και συγγραφέας

Τώρα που κοιτάζω πάνω από 60 χρόνια πίσω, τότε που πρωτογνώρισα τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν λίγο πριν το τέλος της δεκαετίας του 1960, με σκοπό να αντλήσω μνήμες για να διατυπώσω μια άποψη για τον άνθρωπο, τον χαρακτήρα και το έργο του, σπεύδω από την αρχή να διατυπώσω τη γνώμη πως υπήρξε ένα άτομο που είχε τα στοιχεία του homo universalis. Είχε, με άλλα λόγια, μια καθολική αντίληψη πολλών πραγμάτων, εν πολλοίς διαφορετικών μεταξύ τους, προπάντων όμως είχε ενδιαφέροντα, πολλά και διάφορα, που τα εξυπηρέτησε με τις ικανότητες και τα προτερήματά του, πρωτίστως για τη δική του ευχαρίστηση και ψυχαγωγία. Ένιωθε σε κάθε του προσπάθεια την ψυχική πληρότητα που νιώθει ένας δημιουργικός άνθρωπος και έβλεπε τη χαρά του να εξακοντίζεται όταν, με ό,τι έκανε, εισέπραττε την ευχαρίστηση και τον έπαινο των άλλων, όχι μόνο των φίλων. Δεν λειτουργούσε με την προσεγμένη ψυχρότητα του επαγγελματία αλλά με το αυθόρμητο συναίσθημα του ερασιτέχνη, του εραστή, δηλαδή, της τέχνης και, κατ' επέκταση, της ζωής. Γιατί έτσι κινήθηκε και έδρασε, όσο οι δυνάμεις που είχε του επέτρεπαν να αναπτύξει τις τάσεις και τα ενδιαφέροντά του.

Η γνωριμία μας ξεκίνησε από το γεγονός ότι ήταν συμμαθητής στο Παγκύπριον Γυμνάσιον και φίλος του ξάδελφού μου Γεωργίου Ι. Νικολαΐδη (1933-2014), που ήταν ευρύτατα γνωστός ως «Κόκος», με το κοινότοπο δηλαδή υποκοριστικό του ονόματός του που συνηθίζεται στην Κύπρο, ο οποίος είχε πολλές δραστηριότητες σε κοινωφελή και κοινωνικά έργα ως υψηλόβαθμο στέλεχος της εταιρείας «Ιωάννου και Παρασκευαΐδης» και ως Κυβερνήτης, επί χρόνια, για την Ελλάδα και την Κύπρο, της Λέσχης Lions και ως Διεθνής Σύμβουλος της κεντρικής διεύθυνσης των Lions (International Director του Lions Club International) που εδρεύει στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ήταν τότε που η Κύπρος μόλις είχε αποκτήσει την ανεξαρτησία της. Νέοι, με τον αέρα της νιότης να μην μας αφήνει στιγμή αδρανείς, εκδηλώναμε την αγάπη για τον τόπο με εκδρομές για να τον γνωρίσουμε καλύτερα ύστερα από τη λαίλαπα του απελευθερωτικού αγώνα· μαθητεύαμε στην ελευθερία στην έκφραση με συζητήσεις χωρίς πρόγραμμα στις μετρημένες λέσχες που υπήρχαν τότε, οι οποίες συγκέντρωναν νέους ανθρώπους με ανησυχίες, όπως ήταν το Field Club, κάτω από το μεσαιωνικό τείχος, πλάι στην Πύλη της Πάφου, όπου, παράλληλα με τους τενίστες, συχνάζαμε εκεί με φίλους και, αδέσμευτοι από αγκυλώσεις, ανταλλάσσαμε γνώμες μελετώντας τις εξελίξεις. Από την άλλη, αναζητούσαμε τη χαρά μέσα από τη μουσική, τον ρυθμό στα βήματα του ευρωπαϊκού χορού, την κοινωνικότητα στις τακτικές εξόδους στα λίγα κέντρα της εποχής εκείνης, με καλή μουσική από ξένες κυρίως ορχήστρες και με κορίτσια να χρωματίζουν με την παρουσία τους αισιόδοξα τις παρέες μας, φίλες κυρίως, μερικές από τις οποίες έγιναν αργότερα σύντροφοι ζωής σε κάποιους από μας, όπως η Μαίρη, η αδελφή του Αρμάνδου, που έγινε γυναίκα του Κόκου.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν το 1959

Θυμάμαι τον Αρμάνδο, σαν παλιά φωτογραφία από άλμπουμ, ζωσμένο με το ακορντεόν, να το έχει αγκαλιά σαν ερωμένη, βυθισμένο σε σκέψεις, με κείνη την αφηρημάδα που έχουν οι άνθρωποι όταν είναι αφοσιωμένοι σε κάτι. Ακουμπισμένο στο στήθος, το ανοιγόκλεινε με πάθος, κρατώντας έντονα τον ρυθμό με το πόδι, ενώ η ασημένια σε μορφή αλυσίδας «ταυτότητα» που είχε στο δεξί του χέρι συμμετείχε στον ρυθμό, γιατί χτυπούσε κι αυτή με την κίνηση του χεριού στο μέταλλο του οργάνου. Πάντα κομψός, με αγγλοσαξονικές προτιμήσεις στο ντύσιμο, είχε το ύφος δανδή, με την καλή σημασία του όρου, αλλά κι έναν εγωισμό, που δύσκολα επέτρεπε στον άλλον να τον θίξει· απόλυτος, χωρίς, εντούτοις, να είναι εριστικός.

Πριν από το ακορντεόν είχε μυηθεί σε άλλα μουσικά όργανα από τα γυμνασιακά του χρόνια με καθηγητές από το σχολείο. Αρχικά έμαθε να παίζει πιάνο και αμέσως μετά φλάουτο, συμμετέχοντας έτσι στο μουσικό σύνολο που υπήρχε στο Παγκύπριον Γυμνάσιον, ένα σχολείο περιωπής, από τα καλύτερα τότε σ' όλον τον ελληνισμό. Εκεί ανέπτυξε το μουσικό του αισθητήριο και είχε ένα αυτί περίπου ισάξιο ειδικού στα μουσικά θέματα. Τον βοήθησαν, επίσης, οι οικογενειακές του καταβολές. Η μητέρα του ήταν μια δυναμική γυναίκα αρμενικής καταγωγής, με κάποιο ταλέντο στη ζωγραφική όταν φοιτούσε στη Σχολή Καλογραιών. Ο πατέρας του ήταν Λατίνος με καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη, καθολικός, άνθρωπος ευγενικός, χαμηλών τόνων, ο οποίος έπαιζε βιολί. Αυτουνού ο πατέρας, παππούς του Αρμάνδου, είχε κάνει μουσικές σπουδές στη Γαλλία και υπήρξε μαέστρος. Όλα αυτά ήταν ένα θετικό φορτίο από το παρελθόν για τον Αρμάνδο, που δεν θα ήταν αρκετό αν ο ίδιος δεν διέθετε μια εκ βαθέων αγάπη για τη μουσική, η οποία μετεξελίχθηκε σε διάφορα στάδια.

Τότε ήταν εμποτισμένος με αποκλειστικά διεθνή ακούσματα. Λάτρευε τον Νατ Κινγκ Κόουλ με τη ρομαντική, βελουδένια φωνή. Ανάμεσα στις άλλες προτιμήσεις του περιλαμβάνονταν ο Φρανκ Σινάτρα, ο Έλβις Πρίσλεϊ, ο Πολ Άνκα, ο Πατ Μπουν, παρόλο που θεωρούσε πως το μέταλλο της φωνής του δεν είχε το αναγκαίο συναίσθημα. Δεν θυμάμαι αν είχε ιδιαίτερη αγάπη στους Μπιτλς, παρόλο που είχε τραγούδια τους στην τεράστια δισκοθήκη που είχε δημιουργήσει. Από την ιταλική μουσική ο Ρενάτο Καροσόνε ήταν στην επικαιρότητα. Τις ιδιαίτερες προτιμήσεις του συγκέντρωναν τα γνωστά συγκροτήματα της Λατινικής Αμερικής, όπως το «Τρίο Λος Πάντσος», το «Τριο Λος Ίντιος» και οι «Λος Παραγουάιος», τους οποίους, όταν ήρθαν στην Κύπρο, πήγαμε να τους ακούσουμε στο κέντρο «Σιαντεκλέρ», κορυφαίο της νυχτερινής Λευκωσίας με εξαιρετικά συγκροτήματα σε θέαμα και μουσική. Όταν αντιλήφθηκαν την αγάπη που είχαμε για τις μελωδίες και τους ρυθμούς της Λατινικής Αμερικής και ειδικά για τα τραγούδια τους, αυτό έκανε τον Λούις Αλμπέρτο ντελ Παρανά, πρώτο ερμηνευτή του συγκροτήματος, να παραμείνει για λίγο στο τραπέζι μας, κι από τη συνάντηση αυτή διατηρώ στο αρχείο μου, με προσωπική αφιέρωσή του, τον δίσκο τους που περιλάμβανε το δημοφιλές τραγούδι «Πεπίτα ντελ Μαγιόρκα».

Αρμάνδος Τζιοζεφέν, Ανδρέας Χρυσοχός και Γιώργος Αντωνιάδης

Ο Αρμάνδος αδιαφορούσε μάλλον για την ελληνική δισκογραφία, γιατί δεν του άρεσαν οι εκτελέσεις από τεχνικής πλευράς αλλά ούτε και ως ακούσματα κινούσαν τότε το ενδιαφέρον του. Ελάχιστες ήταν οι εξαιρέσεις, ανάμεσα σ' αυτές και ο Τώνης Μαρούδας. Έδειχνε, αντίθετα, ενδιαφέρον στα ελληνικά φωνητικά συγκροτήματα για τη μελωδία που διέθεταν. Άρχισε κάπως να αλλάζει γνώμη όταν φιλοξένησα τη γνωστή παρέα στη Λεμεσό, λίγους μήνες πριν εγκατασταθώ, τον Δεκέμβριο του 1959, μόνιμα στη Λευκωσία και άκουσε την περίφημη ορχήστρα του Σπάρτακου στο «Κύμα», κάτω από πανύψηλους ευκάλυπτους, πλάι στο κύμα, ένα κέντρο υψηλής αισθητικής που άφησε εποχή. Θυμάμαι ακόμη τη θετική εντύπωση που έκανε σε όλους μας η Νάνα Μούσχουρη, όταν την πρωτακούσαμε στο «Κάπου υπάρχει η αγάπη μου» του Μάνου Χατζιδάκι, που βραβεύτηκε στο Φεστιβάλ Τραγουδιού της Θεσσαλονίκης. Τόσο γοητευτήκαμε από τη φωνή, τη δροσιά και την ευγένεια της ερμηνείας της, και από το τραγούδι βέβαια, από όσα γενικά συναποτελούσαν το κάτι άλλο σε ό,τι επικρατούσε ως τότε, ώστε αυτό μας ώθησε να πάμε μερικές φορές βράδυ στη Λάρνακα, όπου υπήρχε καλή λήψη ήχου από το ΕΙΡ σε σύγκριση με τη Λευκωσία που είχε παράσιτα, για ν' ακούσουμε κάποια τραγούδια της από το ελληνικό ραδιόφωνο. Εικόνες μιας εποχής, που φάνταζε ανέμελη, λίγο πριν τη διακοινοτική ρήξη.

Στη Λεμεσό, μέρος της παρέας στο σπίτι του Κώστα Σερέζη, που είναι ακουμπισμένος στην κολόνα.
Αριστερά με τα άσπρα ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν και δεξιά ο Κόκος Νικολαΐδης. Κάτω αριστερά η Μαρούλα Νικολαΐδου, νυν Αντωνιάδου, και πίσω η άλλη αδελφή του Κόκου, Νία Νικολαΐδου. Κάτω μια φίλη και δεξιά η Μαίρη Τζιοζεφέν, νυν Νικολαΐδου, γυναίκα του Κόκου και αδελφή του Αρμάνδου

Το οικογενειακό σπίτι του Αρμάνδου, καινούργιο και άνετο με τα μέτρα που υπήρχαν τότε, ήταν στο πιο βόρειο τμήμα του Τράχωνα, ελάχιστα χιλιόμετρα από το κέντρο της Λευκωσίας. Ένα μόνο γεφυράκι χώριζε τον δρόμο του σπιτιού του από τα πρώτα σπίτια του Κιόνελι. Στα όρια του τουρκοκυπριακού αυτού χωριού άγγιζε και η νέα συνοικία Κέρμια που δημιούργησε η Τράπεζα Κύπρου σε μια υποδειγματική προσπάθεια ανάπτυξης γης. Κτίστηκαν κιόλας τα πρώτα αξιοπρόσεκτα σπίτια κι ένα μοντέρνο συμπαθητικό κτήριο, όπου λειτουργούσε το νυχτερινό κέντρο «Ντόλφιν» με χειμερινή αίθουσα και θερινές εγκαταστάσεις στο πίσω μέρος του κτηρίου, μ' έναν ωραίο φοίνικα να υψώνεται πάνω από τη στέγη σε μια υπέρκομψη αυλή κι ένα συντριβάνι πάντα σε λειτουργία, διαχέοντας γύρω τον ήρεμο ήχο του τρεχούμενου νερού. Οι πιο πολλοί από μας εκεί πρωτοχορέψαμε. Μια από τις καλύτερες ορχήστρες που δούλεψαν στο «Ντόλφιν» ήταν των Ιταλών «Λος Καμπαλέρος». Επτά μουσικοί, όλοι μια κοψιά, ψηλοί, χαμογελαστοί και συμπαθείς, άψογοι στη μελωδία, τραγουδούσαν αυτά που αποτελούσαν τις επιτυχίες της εποχής, αληθινοί «ιππότες» της μουσικής. Γρήγορα έγιναν τακτικοί επισκέπτες του Αρμάνδου, πήγαιναν συχνά στο σπίτι του για να μιλήσουν και ν' ακούσουν μουσική. Σ' έναν ντόπιο και τους φίλους του βρήκαν τη συνεννόηση, την επαφή και την οικειότητα που αναζητούν συνήθως οι ξένοι που δουλεύουν μακριά από την πατρίδα τους.

Οι "Λος Καμπαλέρος" στο "Ντόλφιν" της Λευκωσίας το 1960

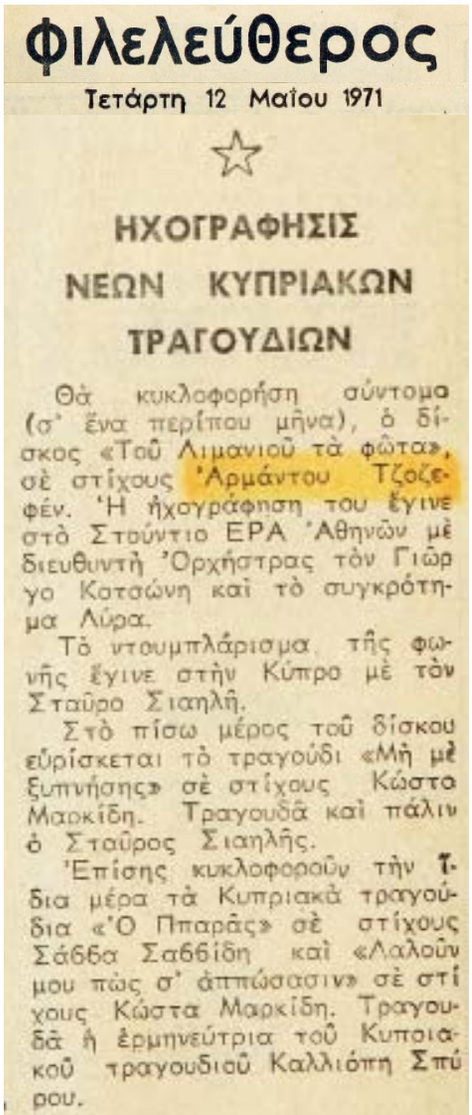

φιλελεύθερος

Τετάρτη 12 Μαΐου 1971

ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΝΕΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Θὰ κυκλοφορήση σύντομα (σ' ἕνα περίπου μῆνα), ὁ δίσκος «Τοῦ Λιμανιοῦ τὰ φῶτα», σὲ στίχους Ἀρμάντου Τζοζεφέν. Ἡ ἠχογράφηση του ἔγινε στὸ Στούντιο ΕΡΑ Ἀθηνῶν μὲ διευθυντὴ Ὀρχήστρας τὸν Γιῶργο Κοτσώνη καὶ τὸ συγκρότημα Λύρα.

Τὸ ντουμπλάρισμα τῆς φωνῆς ἔγινε στὴν Κύπρο μὲ τὸν Σταῦρο Σιαηλῆ.

Στὸ πίσω μέρος τοῦ δίσκου εὑρίσκεται τὸ τραγούδι «Μὴ μὲ ξυπνήσης» σὲ στίχους Κώστα Μαρκίδη. Τραγουδᾶ καὶ πάλιν ὁ Σταῦρος Σιαηλῆς.

Ἐπίσης κυκλοφοροῦν τὴν ἴδια μέρα τὰ Κυπριακὰ τραγούδια «Ὁ Πηαρᾶς» σὲ στίχους Σάββα Σαββίδη καὶ «Λαλοῦν μου πῶς σ' ἀπιώσασιν» σὲ στίχους Κώστα Μαρκίδη. Τραγουδᾶ ἡ ἑρμηνεύτρια τοῦ Κυπριακοῦ τραγουδιοῦ Καλλιόπη Σπύρου.

Κυπριακή Επιθεώρηση, Σεπτέμβριος 1955, No9, Παράσταση στο σανατόριο Αθαλάσσας

Αυτό ήταν το κλίμα και η περιρρέουσα ατμόσφαιρα που ζήσαμε σε μια περίοδο που τίποτα δεν προδίκαζε τη συνέχεια, όπως και οι προσλήψεις στον χώρο της ελαφράς μουσικής μέσα στο οποίο ωρίμασε ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν. Κράτησε τρία μόνο χρόνια και αμέσως μετά τα πράγματα άλλαξαν ριζικά. Τον Δεκέμβριο του 1963 ξέσπασαν οι ταραχές που οδήγησαν στην «πράσινη γραμμή». Η γειτονιά του Αρμάνδου ήταν ένα κομμάτι μόνο της ευρύτερης περιοχής που τέθηκε υπό τον έλεγχο των Τουρκοκυπρίων. Ο ίδιος έχασε το σπίτι του με όλα τα υπάρχοντα που είχε η οικογένειά του. Μαζί και τις συλλογές του. Όταν του επιτράπηκε να πάει μόνο μια φορά στο σπίτι του και να πάρει ό,τι μπορούσε, ζήτησε, για μεγαλύτερη ασφάλεια, να πάει μαζί του και ο Μπιλ, ο Άγγλος σύζυγος της αδελφής της θείας Αθηνάς, της μητέρας του Κόκου. Το σπίτι είχε λεηλατηθεί μόνο μερικώς. Ο Αρμάνδος πήρε τότε τη βάρκα του που ήταν στην αυλή, την έδεσε πίσω από το αυτοκίνητό του και τη φόρτωσε με ό,τι προσωπικό είχε, πρώτα και κύρια με τα μουσικά του όργανα και τους δίσκους του.

Τα πράγματα δεν άλλαξαν μόνο στην κοινωνία. Άλλαξαν και μέσα μας. Μεγαλώσαμε λίγο ακόμα ηλικιακά αλλά κυρίως μέσα από τα γεγονότα. Μας έπαιρνε περισσότερο χρόνο η δουλειά, ο καθένας στον χώρο του. Αραιώσαμε εξ ανάγκης τις επαφές. Ο Αρμάνδος πήρε γυναίκα του την Τζιοζεφίνα, το γένος Τοφή με καταγωγή από τη Λεμεσό, καθολική κι αυτή, δυναμική, πρακτική και οργανωμένη, με καλή θέση στη δημόσια υπηρεσία. Ανάλογη θέση είχε και ο ίδιος. Έδεσε έτσι με τον οραματικό μουσικό χαρακτήρα του Αρμάνδου και τον βοηθούσε οργανωτικά στις επιλογές του.

Ξαφνιάστηκα, ωστόσο, όταν έμαθα πως ασχολείτο με τη σύνθεση τραγουδιών στην κυπριακή διάλεκτο. Ο άνθρωπος ο οποίος αναζητούσε τις μουσικές του συγκινήσεις στον χώρο του πιο απαιτητικού διεθνώς τραγουδιού καταδύθηκε στην ψυχή του τόπου για να συνθέσει χαρές και καημούς στο κλίμα του χωριού και της πόλης, της Μεσαορίας και των ορεινών περιοχών, στη γλώσσα που πρωτομίλησε, στην τοπική λαλιά της καθημερινότητας, που φέρνει στη μνήμη την ιδιοτυπία, το ηχόχρωμα, τους ρυθμούς και τον ψυχισμό της κυπριακής ζωής. Στις 19 Μαρτίου του 1969 σχολίασα πληροφοριακά ως εξής στις «Επικαιρότητες», την τακτική εβδομαδιαία συνεργασία που είχα με την εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*:

«Στην κίνηση που άρχισε να δημιουργείται γύρω από το κυπριακό τραγούδι έρχεται τώρα να προστεθεί ένας καινούργιος συνθέτης. Πρόκειται για τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν, έναν καθολικό Λευκωσιάτη, που παράλληλα με τη ζωγραφική και τη φωτογραφία, με τις οποίες ασχολείται ερασιτεχνικά αλλά με άριστα αποτελέσματα, από χρόνια καταγίνεται το ίδιο δημιουργικά και με τη μουσική. Ενδιαφέρεται κυρίως για την ελαφρά ευρωπαϊκή μουσική και εκτός των άλλων συνθέσεών του, έχει γράψει και μερικά κομμάτια για σόλο ακορντεόν. Εντούτοις ασχολήθηκε κάποτε, συγκεκριμένα το 1954, και με τη μουσική επένδυση κυπριακών επιθεωρήσεων. Τον τελευταίο χρόνο καταπιάστηκε συστηματικά με τη σύνθεση κυπριακών τραγουδιών. Έχει ετοιμάσει μέχρι τώρα εννέα τέτοια τραγούδια πολλά από τα οποία παρουσίασε με τους τακτικούς συνεργάτες του σε διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Ήδη ηχογράφησε

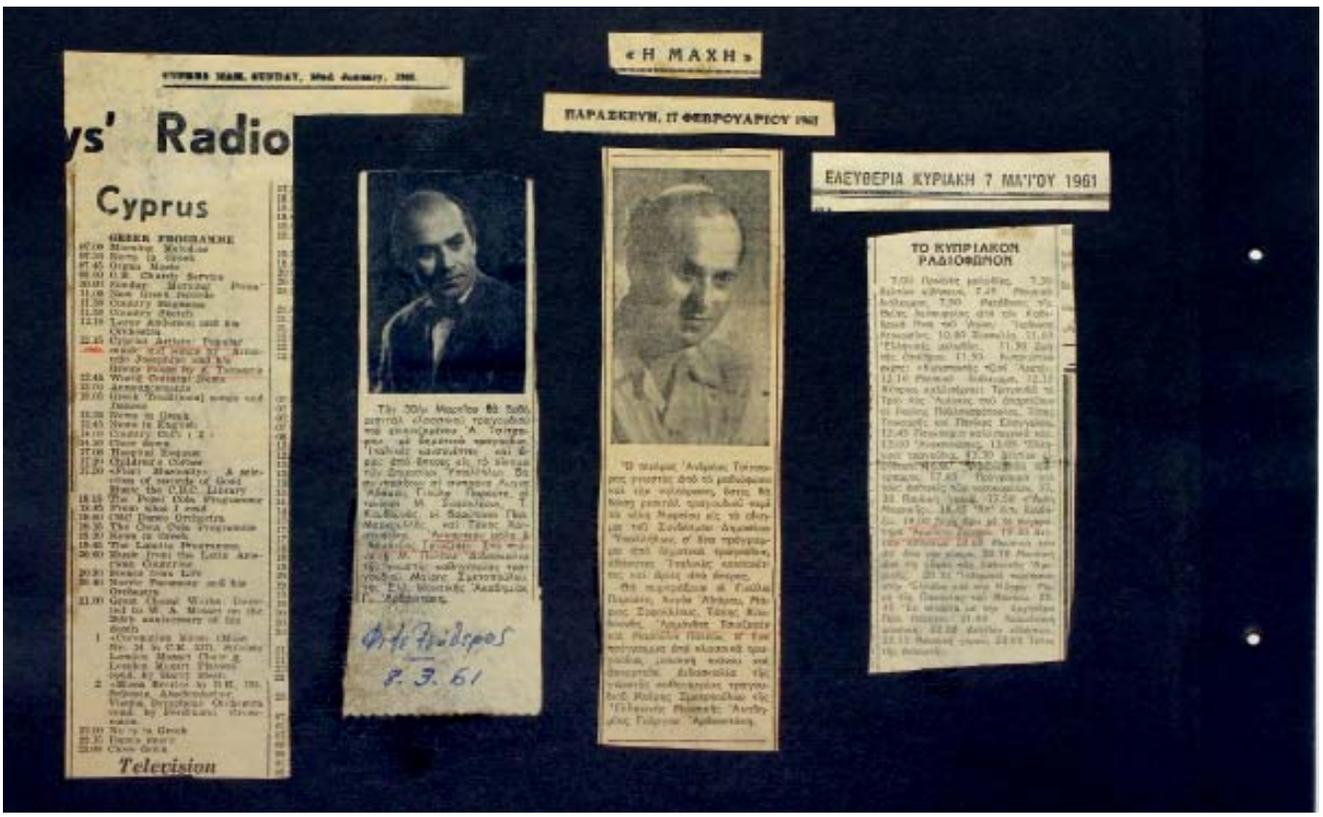

για το ραδιόφωνο έξι δικά του τραγούδια που θα μεταδοθούν την 1η Απριλίου. Εξάλλου στο τηλεοπτικό πρόγραμμα «Μουσική Παρέλαση» θα παρουσιαστούν πέντε τραγούδια σε μια εκτέλεση στην οποίαν παίρνει μέρος και ο ίδιος».

Πρώτοι βασικοί ερμηνευτές των τραγουδιών του ήταν η Καλλιόπη Σπύρου, κλασική πλέον ερμηνεύτρια κυπριακών τραγουδιών αρχίζοντας από τον Αχιλλέα Λυμπουρίδη, και ο διακεκριμένος ηθοποιός και τραγουδιστής Μάρκος Γεωργίου, που ήταν και ο στιχουργός μερικών τραγουδιών του Αρμάνδου Τζιοζεφέν. Τραγούδια του ερμήνευσαν επίσης η Λένα Χριστοφόρου, ο Χρήστος Σίκκης, η Αρετή Κασάπη και άλλοι.

Την ίδια χρονιά συμμετέχει στον πρώτο διαγωνισμό σύνθεσης κυπριακού τραγουδιού που προκήρυξε το ΡΙΚ. Παρουσίασα τα αποτελέσματα στις 8 Οκτωβρίου του 1969 στις «Επικαιρότητες»: «Η κριτική επιτροπή στην οποία ήταν, μεταξύ άλλων, ο Θέμης Χριστοδούλου, ο Κώστας Μόντης, ο Αρά Βορσγκανιάν και ο Μιχαλάκης Γιασεμίδης, επέλεξε 53 από τις πολλές συνθέσεις που υποβλήθηκαν. Στην τελική φάση προωθήθηκαν 8 από τα οποία τα 2 ήταν του Αρμάνδου Τζιοζεφέν, ο οποίος πήρε το πρώτο βραβείο τραγουδιού με στίχους στην κυπριακή διάλεκτο που έγραψε ο Σάββας Σαββίδης. Τίτλος του «Ο ππαράς». Στο σκεπτικό της βράβευσης αναφέρθηκε ότι η επιτροπή έδωσε την κύρια σημασία στη μουσική και μετά στους στίχους».

«ΧΑΡΑΥΓΗ», Πέμπτη, 20 Μαρτίου 1969

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΜΑΝΤΟ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ

Όπως γράψαμε ήδη, ή τηλεόραση θά παρουσιάσει κύριο ένα νέο συνθέτη κυπριακών τραγουδιών, τόν Άρμάντο Τζιοζεφέν. Τά τραγούδια του θά ἑρμηνεύσουν ἡ Καλλιόπη Σπύρου καί ὁ Μάρκος Γεωργίου. Στή φωτογραφία, ὁ συνθέτης — μέ τό ἀκκορντεόν — μέ τούς συνεργάτες του. Ἐπίσης ὁ κιθαρίστας Βάσος Μαυρουδής.

«ΤΑ ΝΕΑ» — ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΙΟΥΝΗ 1978

Καλλιόπη Σπύρου καί Χρ. Μάρκου στό Λονδίνο

Με πρόσκληση Κυπριακών παροικιακών Οργανώσεων της Αγγλίας οι Κύπριοι τραγουδιστές Καλλιόπη Σπύρου και Χριστάκης Μάρκου, θα επισκεφθούν το Λονδίνο, τον ερχόμενο Ιούλη και θα δώσουν σειρά συναυλιών για τη Κυπριακή παροικία.

Θα συνοδεύονται από λαϊκή ορχήστρα με επικεφαλής τον μουσικό και συνθέτη Αρμάνδο Τζιοζεφέν και τους Δημήτρη Χ'' Δημητρίου και Βάσο Μουρουβή ενισχυμένη και με άλλους μουσικούς από Κυπρίους του Λονδίνου.

Οι Κύπριοι Καλλιτέχνες θα παρουσιάσουν ένα πλούσιο πρόγραμμα από λαϊκά τραγούδια κυπρίων συνθετών, Κυπριακά δημοτικά καθώς και αγωνιστικά τραγούδια Κυπρίων επί της συνθετών.

Τόσο οι τραγουδιστές όσο και οι μουσικοί με την πολύχρονη πείρα-τους στο τραγούδι και τη μουσική, φιλοδοξούν να παρουσιάσουν ότι καλύτερο για τους ξενητεμένους αδελφούς-μας.

Η επίσκεφ(αυτή και οι συναυλίες, που εντάσσονται στα πλαίσια της διατήρησης των πολιτιστικών, ψυχικών και αγωνιστικών δεσμών της Κύπρου με τους ξενητεμένους Κυπρίους, προβλέπεται, ότι θα σημειώσουν μεγάλη επιτυχία.

Όλες οι εισπράξεις από τις συναυλίες θα διατεθούν υπέρ του Ταμείου των Κυπριακών οργανώσεων.

Έτσι άρχισε η πορεία του Αρμάνδου Τζιοζεφέν στο κυπριακό τραγούδι στο οποίο από δω και πέρα αφοσιώθηκε περισσότερο. Η αξιολόγηση της προσφοράς του είναι έργο των ειδικών. Διέθετε αναμφίβολα αρκετά εφόδια και μεράκι. Άφησε τις διεθνικές του τάσεις, τις οποίες κράτησε σαν γνώσεις και πολύτιμες εμπειρίες, και δημιούργησε ένα έργο με τοπικά χαρακτηριστικά. Αυτό συνιστά ειλικρίνεια και αυθεντικότητα. Έτσι μόνο μπορεί να είναι κάτι γνήσιο, όταν βασίζεται στέρεα στα βιώματα του χώρου ζωής του δημιουργού, στην παράδοση, όταν αυτή αποτελεί εφαλτήριο για ανανέωση, στην ιστορία, στις λαχτάρες και στις συνήθειες του τόπου.

Αν και η ειδικότητα του μουσικού είναι ό,τι πιο πολύ ταιριάζει για να συνοδεύει το όνομά του, εντούτοις είχε πολλές άλλες δραστηριότητες που τον χαρακτήριζαν εξίσου έντονα. Με αφορμή τη βάρκα που αποτέλεσε τη φαρδιά κιβωτό που τη γέμισε με τα προσωπικά του αντικείμενα και τα έσωσε από την κατακλυσμιαία τουρκική βουλιμία και αρπακτικότητα, συνεχίζω μ' ένα έλασσον θέμα για να συνδέσω την αφήγηση με τα προηγούμενα, γιατί αυτό το ταπεινό πλεούμενο μαρτυρά την αγάπη του για τη θάλασσα. Τα καλοκαίρια τα περνούσε οικογενειακά στην παραλία του Βαβυλά, ένα ψαροχώρι δυτικά της Κερύνειας, με πλούσια αποθέματα αχινών. Δεν έχω δει πουθενά τόσα όστρακα από αχινούς όσο στους βραχώδεις βυθούς του Βαβυλά, δυο βουτιές από τις ακτές. Του άρεσε η φυσική ζωή, και η θάλασσα, πέρα από την ευεξία που αναδίδει η θέα και η επαφή μαζί της, του έδινε τη δυνατότητα να ικανοποιεί και το μεράκι του με τη συλλογή οστράκων. Εκεί ήταν στο στοιχείο του. Μεθοδικός κι εδώ, κι ενημερωμένος. Κάποτε είχαμε πάει μαζί στην ωραία αμμώδη και εκτεταμένη παραλία της Αγίας Ειρήνης, βόρεια της Μόρφου και νότια από το ακρωτήρι του Κορμακίτη, για συλλογή οστράκων, που είναι και δική μου αδυναμία, όπως και του συνώνυμου εγγονού μου, μια διαπίστωση κληρονομικότητας που υπάρχει και σε τέτοιου είδους λεπτομέρειες. Βρήκα τότε ένα κοχύλι, σε αναγνωρίσιμη για μένα μορφή, λεπτό όμως, σαν από χαρτί με πτυχώσεις, κι αυτό ήταν το παράξενο. Δεν διέφυγε των γνώσεων του Αρμάνδου. Μου το επεσήμανε στα αγγλικά. Ήταν ένας ακέραιος από κάθε ζημιά nautilus (ναυτίλος), ο οποίος, σε διάφορα μεγέθη και σε απίθανα χρώματα και σχήματα, στη γνωστή σκληρή μορφή που έχουν τα κοχύλια αυτά λόγω του μάργαρου, θεωρείται σημαντικός στον χώρο της παλαιοντολογίας και της ωκεανογραφίας. Παρατήρησε μάλιστα ότι ο ναυτίλος που βρήκα στην εύθραυστη μορφή του είναι πολύ σπάνιος. Η συλλογή οστράκων δεν ήταν η μόνη. Είχε κι άλλες με διάφορα αντικείμενα, πράγμα που αποδεικνύει την ευαισθησία του, μια αγάπη για την ομορφιά, και την ψυχοσύνθεση του νοικοκύρη, με το να διασώζει πράγματα που, κατά τη γνώμη του, άξιζαν τον κόπο. Αρετές που ταιριάζουν σε άτομα που ασχολούνται με τη μουσειολογία. Αναπλήρωνε τις όποιες ελλείψεις του, γιατί είχε αυτογνωσία, με αναγνώσματα, ακόμη και με μελέτες. Είχε την αδυναμία και τη δύναμη, αν θέλετε, του τελειομανή, με ό,τι καταπιάστηκε.

Αξιολογώντας τις επιδόσεις του θα σταθώ στη ζωγραφική. Κι εκεί η επιμονή και η προσήλωσή του τον έφεραν σε αποτελέσματα που ξεπερνούν εκείνα του ερασιτέχνη, τον οποίον διακρίνει κυρίως ο ναϊφισμός,

η αφελής δηλαδή διατύπωση, η οποία, όταν ξεπερνά την αδεξιότητα κι έχει ψυχή, κάνει αξιόλογο έναν ναΐφ ζωγράφο. Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν δεν ήταν ναΐφ. Με εφόδια τα μαθήματα που πήρε από τον ζωγράφο Αδ. Διαμαντή στο Παγκύπριον Γυμνάσιον, άρχισε να ζωγραφίζει από νωρίς και σε σύντομο χρονικό διάστημα έφερε αποτελέσματα που κινούσαν το ενδιαφέρον. Θεματολογία του στην αρχή ήταν τα τοπία και οι νεκρές φύσεις, χρησιμοποιώντας το λάδι και την ακουαρέλα. Σε προχωρημένη ηλικία δεν δίστασε να πάει στην Περούτζια της Ιταλίας για να αποκτήσει κι άλλα προσόντα και να ειδικευτεί στη χαρακτική, όπου διακρίθηκε εκεί ως μαθητής. Συστηματικός όπως ήταν και με υπομονή, αναζητούσε τη βελτίωση, την ανάπτυξη και ανάδειξη της όποιας ικανότητας πίστευε ότι είχε. Επίμονος πάντα, παρουσίασε κατά τη σταδιοδρομία του τη ζωγραφική του σε αρκετές ατομικές εκθέσεις και συμμετείχε σε πολλές ομαδικές, βρίσκοντας ανταπόκριση στους φιλότεχνους.

Προτού ασχοληθεί με όλα αυτά, υπήρξε καλός φωτογράφος και δεν εγκατέλειψε αυτή την αγάπη, γιατί δεν ήταν μόνο γνώστης των τεχνικών μιας φωτογραφικής μηχανής, πράγμα που του επέτρεπε να έχει άρτια αποτελέσματα, είχε επίσης την ικανότητα να είναι συνθετικά άψογα τα θέματα που φωτογράφιζε.

Μια άλλη επίδοση που δείχνει το εύρος των ενασχολήσεών του ήταν τα μοντέλα αεροπλάνων τα οποία συναρμολογούσε ο ίδιος και πήγαινε στο Διεθνές Αεροδρόμιο της Λευκωσίας και σε άλλους ελεύθερους χώρους και τα δοκίμαζε με τη χαρά μικρού παιδιού, ελέγχοντας τις πτήσεις τους με τηλεχειριστήριο. Μοιάζει κάτι σαν παιγνίδι, ωστόσο προϋπέθετε δεξιότητες και αρκετή τεχνογνωσία. Ένα παιγνίδι όχι μόνο για παιδιά, με προοπτική ανάπτυξης και άλλων εφαρμογών. Άλλωστε από μικρός ήθελε να σπουδάσει αεροναυτικός μηχανικός. Η γυμνασιακή επιθυμία που δεν πραγματοποιήθηκε λόγω αντικειμενικών δυσκολιών έγινε το χόμπι ενός μεγάλου, που διέθετε αρκετό χρόνο για να το χαρεί, σε μινιατούρες μεν, αλλά με την προσέγγιση επαγγελματία.

Με την επιλογή των πιο σημαντικών δραστηριοτήτων του, στο μέτρο που μπόρεσα να τις αξιολογήσω μέσα από την γνωριμία που είχα μαζί του και αξιοποιώντας διάφορα προσωπικά στοιχεία, έδωσα κάτι από τον χαρακτήρα του ανθρώπου που ήταν και η ατμόσφαιρα μιας μεταβατικής αλλά πάντοτε ανήσυχης εποχής. Αν ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν ζούσε μεταξύ του 15ου και 16ου αιώνα, θα έμοιαζε σαν να ξέκοψε από το περιβάλλον της λαμπερής αναγεννησιακής Φλωρεντίας κι έζησε στην επαρχιακή ατμόσφαιρα της Κύπρου, που ήταν απομακρυσμένη από τους χώρους των εξελίξεων, περικυκλωμένη πάντοτε από κινδύνους. Κι αυτό γιατί δημιούργησε ένα πολύμορφο έργο σαν «συνολικός» άνθρωπος, λόγω της ποικιλίας των ενδιαφερόντων του, και σαν «καθολικός» δημιουργός, όπως λέγεται σε ανάλογες περιπτώσεις, με γενικές ιδιότητες και με αξιοπρόσεκτες ικανότητες που του επέτρεψαν να πραγματοποιήσει τις επιδιώξεις του. Είχε τον τύπο του κλασικού αναγεννησιακού ανθρώπου, ο οποίος, αν ζούσε στην εποχή εκείνη των μεγάλων δημιουργών, θα ήταν μέσα στην ευρύτερη ανωνυμία που κάλυπτε τους ελάσσονες δημιουργούς, θα κέρδιζε όμως την επωνυμία του τόπου όπου γεννήθηκε και έζησε.

Ο Αρμάνδος Τζοζεφέν μεθαύριο στο «Χίλτον»

ΕΝΑΣ από τους πιο γνωστούς αυτοδίδακτους ζωγράφους εκθέτει από μεθαύριο Τετάρτη στη γκαλερί του ξενοδοχείου ΧΙΛΤΟΝ. Συγκεκριμένα ο Αρμάνδος Τζοζεφέν — πολύ γνωστός και από τις συνθέσεις του κυπριακών τραγουδιών — θα παρουσιάσει 67νέο του έργο μαζί με τις 2 του Δεκεμβρη. Την έκθεση θα εγκαινιάσει μεθαύριο στις 7.30 το βράδυο Πρόεδρος της Αρχής Κρατικών Εκθεσιών κ. Κώστας Κωνσταντινίδης.

Ο Αρμάνδος Τζοζεφέν

Ο καλλιτέχνης είναι γνωστός σαν κατεξοχήν συνθέτης κυπριακού τραγουδιού και είναι τιμημένος με τέσσερα πρώτα βραβεία συνθέσεων σε διαγωνισμούς του ΡΙΚ και του Δήμου Λεμεσού. Με αυτή του την ιδιότητα έκανε περιοδικές στο Λονδίνο και τη Τμβετική Ένωση «Ο πόρος», «Η Λαϊκοτραγούδι» και «Ένα κορφί πυροβόλων» είναι τρία από τις πιο γνωστές συνθέσεις του.

Η σχέση του με τη ζωγραφική άρχισε στα θρανία του Γυμνασίου όπου ο Αρμάνδος είχε καθηγητή τον Αδαμάντιο Διαμαντή.

Πολύ πρόσφατα ο αγαπημένος του δάσκαλος του εκπόνησε τρία σχέδια του εκείνης της εποχής τα οποία κόσμο φυλαγμένα. Τα πλάνητα του Αρμάνδου είναι ολοφάνερο από κάτι τα μαθητικά σχέδια. Ιδιαίτερο εκφραστικό κάνει ένα σχέδιο που δείχνει τους συμμαθητές του στο θρανίο. Πολλή κίνηση, εκφραστικότητα στη μαθητική μορφή και τοπικά ήρθε ένα ο χαρακτήρας το πρώτο αυτό δείγμα του ταλέντου του Αρμάνδου.

Πίνακες του εκτέθηκαν για πρώτη φορά στο Ζάππειο Μέγαρο σε Πανελλήνια μαθητική έκθεση. Από τότε εξέθεσε πολλές φορές σε ομαδικές εκθέσεις και είχε και την πρώτη του ατομική το 1980 στη γκαλερί του ΧΙΛΤΟΝ. Έργα του βρίσκονται σε διάφορες ιδιωτικές συλλογές στην Αγγλία, Ελβετία και Κύπρο.

Από το πολύ του έργο μπορεί κάποιος να ξεχωρίσει το έργο «Κρυστό», φτιαγμένη το 1966 με ανοιχτή μελάνη δυτικής, καθώς επίσης και ένα παλαιότερο αφίσα με λάδι που απεικονίζει τα πλοάρια «λιμανιού» στο λιμάνι της Λεμεσού του 1963. Πολλή ζωντανά χαρακτηρίζει τα δυο αυτά έργα, χαρακτηριστικό της αγάπης με την οποία προσέγγισε το θέμα του ο καλλιτέχνης.

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ

Από την εντελώς πρόσφατη δουλειά του Αρμάνδου Τζοζεφέν διακρίνουμε ότι μένει πιστός στην αποκόλληση τοπίων της πατρίδας μας. Ένα θέμα που σιγανά του είδα αλλά και την πλουσιότητα του φιλοτεχνεί κυπριακού κοινού. Τοπία της Αγίας Νάπας με τομοναστήρι, με και το Λιμανάκι του Μόρφου, Αγίων Τριμιθιάς, του Πετρόμου Λιοπετρίου και μια ολόκληρη σειρά τοπία από την περιοχή Αναλιόντα είναι μερικά από τα νέα έργα του που θα δείξει σε μεθαύριο η έκθεση.

Στα τελευταία έργα του πρόσεξαν ότι θα σπλοκόηκαν περισσότερο στην εκφραστική του έκφραση και πετυχαίνει καλύτερα αποτελέσματα. Το πινέλο και η σπάτουλα είναι τα ίδια χρήσιμα στον καλλιτέχνη ο οποίος και εργάζεται με επιτυχία και με τα δυο.

Ανάμεσα στη νέα του δουλειά ξεχώρισα ένα έργο που τα τιτλοφορεί «Τοπίο στο Αρεδιού». Όπως σε κάθε μουσική κομμάτι υπάρχουν μερικές νότες που σε αγγίζουν περισσότερο, το ίδιο και με το «τοπίο στο Αρεδιού» ο Αρμάνδος Τζοζεφέν κάτω αυτή τη νότα.

"Είναι ένα κάτοικο χωρίς στο πρώτο πλάνο με αυστηρές γραμμές στο περιγράμματα του και με ίσκιο κατεύθυνση πουθενά δεν τα μπόρεσα ν' ανιχνεύσω σε άλλη την ελαφάνια του πίνακα. Στο βάθος είναι το χωριό πνιγμένο στο πράσινο — πολύ πολύ με τα διάφορα πρασινάκια δουλειά του ο καλλιτέχνης και πάνω από το χωριό στέκει περήφανος ο λόφος του Αρεδιού κεφαλοκλεμένος με φυστικιά χρώματα και μια αίσθηση μουσικής ποίησης. Τα λιά βουνά στο βάθος και ο ουρανός με τα ροζ σύννεφα αλκεληρώνουν μια πολύ ωραία σύνθεση — την καλύτερη που είδα στον Αρμάνδο!

Από τα 67 έργα της έκθεσης τα 15 περίπου είναι ακουαρέλλες σε συνδυασμό με πενάκι.

Αν πρέπει να αναφερθεί κάτι στο τέλος είναι ότι έχουμε μπροστά μας ένα πολύπλευρο καλλιτέχνη με ιδιοτελείς ευαισθησίες στις διάφορες δραστηριότητες του. Οι συλλογές του από σστρακα είναι ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον θέαμα και χαίρεσαι πραγματικά την σχέση και τις γνώσεις του Αρμάνδου γι' αυτό τον πάσο πλούσιο, μυστηριώδη και συνάμα σγνωστο μας όμορφο κόσμο. Η ευλάβεια με την οποία πιάνει στο χέρι του το κάθε δείγμα οστράκου είναι χαρακτηριστική του πόσο είναι δεμένος με τον κόσμο αυτό. Τα θέματα των οστράκων είναι όνειρο!

Η εκκοσμική δραστηριότητα του Αρμάνδου Τζοζεφέν τον οδήγησε σε καλλιτεχνικούς κύκλους και τον ένταξε στον Σύλλογο Αυτοδιδάκτων Ζωγράφων που ιδρύθηκε πριν δυο χρόνια στον τόπο μας. Γιάρα ο καλλιτέχνης έχει εκλεγεί στη θέση του Πρόεδρου αυτού του Οργάνου. Πρέπει να βοηθήσουμε ο καθένας όπως μπορεί για να προβάλουμε την Τέχνη και τους καλλιτέχνες — λέει ο Αρμάνδος Τζοζεφέν και συμφωνούμε απόλυτα μαζί του. Πρέπει να βοηθήσουμε...

Δυο έργα του Αρμάνδου Τζοζεφέν. Πάνω: Δρόμος στα Λεύκαρα και κάτω: Στην Περιστερώνα.

Εφημερίδα *Χαραυγή*, 26.11.84

Ο πολυτάλαντος Αρμάνδος Τζιοζεφέν

Ανδρέας Κάραγιαν
Εικαστικός

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν ήταν από τους τελευταίους gentlemen, μια πολυσχιδής και πολυτάλαντη προσωπικότητα. Η κοινότητα των Λατίνων επί αποικιοκρατίας ανθούσε. Μορφωμένοι και ευγενικοί άνθρωποι κατελάμβαναν υψηλά αξιώματα, επειδή οι Άγγλοι τούς εκτιμούσαν και τους είχαν εμπιστοσύνη. Οι Άγγλοι έφτιαξαν δρόμους, έφεραν τάξη, ένα σύγχρονο νομικό σύστημα, ταχυδρομεία και έναν ευρωπαϊκό τρόπο ζωής και προπαντός ασφάλεια. Μέσα σε αυτό το κλίμα άνθησε μια αστική τάξη στα γράμματα και στις τέχνες. Ο Αρμάνδος συμπληρώνει την τετράδα Κάνθος, Διαμαντής, Ασπρόφτας, Οικονόμου, που έδωσαν το στίγμα τους, ρεαλιστικό και ρομαντικό, στο κυπριακό τοπίο. Η μεγάλη του αγάπη για τη ζωγραφική οδεύει παράλληλα με την αγάπη για την μουσική. Τον θυμάμαι πάντα καλοντυμένο και ευθυτενή, έναν γοητευτικό άνδρα με το λευκό Rover του, να συναντιόμαστε κάπου κάπου στον δρόμο -ήμασταν γείτονες- και να με προσκαλεί να δω κάποιους από τους τελευταίους του πίνακες. Δίπλα του πάντα η σύζυγός του η Ζοζεφίν, να ζούνε και οι δυο σε έναν μαγευτικό κόσμο, απόμακρο και ιδιωτικό, στο όμορφο σπίτι τους. Παραθέτω ένα απόσπασμα αναφοράς που είχα γράψει παλιά:

«Στέκομαι σήμερα μπροστά σε αυτό το άχαρο τοπίο. Το διασχίζει ένας τεράστιος δρόμος· βρέχει σιωπηλά, μουντά. Παλιά ήταν ένα μεγάλο χωράφι. Ήταν χαρά Θεού να το βλέπεις ν' αλλάζει χρώματα, τα χορτάρια να ξεπετάγονται και οι κίτρινες μαργαρίτες να γελάνε ανέμελα στον ήλιο. Το σπίτι του Αρμάνδου και της Ζοζεφίν ήταν απέναντι, ισόγειο, χαμηλό, μυστηριώδες. Κανείς μας δεν ήξερε τι γινόταν εντός, πλην του ότι ο Αρμάνδος ακουγόταν να παίζει στο πιάνο Σοπέν και Ντεμπυσύ. Μετά το θάνατο της Ζοζεφίν, τυχαίως εισέβαλα στον κόσμο τους, έναν κόσμο μαγευτικό, με τους πίνακες του Αρμάνδου στους τοίχους και παντού προθήκες με συλλογές από χιλιάδες αντικείμενα μαζεμένα με αγάπη, κοχύλια, μουσικά όργανα, μαντολίνα, λαούτα, μικροσκοπικές μηχανές για αεροπλανάκια, μια μεγάλη φωτογραφία της Ζοζεφίν νέας και ωραίας. Στο σαλόνι, με τον ήπιο φωτισμό, τα ψηλά δέντρα του κήπου εμπόδιζαν το έντονο φως να εισέλθει, ήταν μια προθήκη με πορσελάνες, κατάλοιπα της αποικιοκρατικής αίγλης. Τα πιάτα έφεραν τη φωτογραφία της βασίλισσας Ελισάβετ, ανάμεσα σε δύο λιοντάρια. Κάτω από ένα επιβλητικό στέμμα ήταν γραμμένο EIIR και με πιο μικρά γράμματα Coronation June 2nd 1953. Δίπλα ήταν τα φλιτζάνια με τη φωτογραφία της, που μας μοίρασαν στο δημοτικό για να πίνουμε γάλα. Σήμερα, το σπίτι έχει γκρεμιστεί. Μαζί του χάθηκαν οι ήχοι του πιάνου και οι κίτρινες χαμογελαστές μαργαρίτες.»

Οι αναμνήσεις μου με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν

Κύπρος Κυπριανού
Φυσικός και ζωγράφος

Τον Αρμάνδο τον γνώρισα το 1980 στην Πύλη Αμμοχώστου της Λευκωσίας, κατά τη διάρκεια μιας ομαδικής έκθεσης ζωγραφικής στην οποία συμμετείχαμε και οι δύο. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και για σειρά ετών, είχαμε εβδομαδιαίες συναντήσεις στο εργαστήρι γυμνού του γλύπτη Χρίστου Συμεωνίδη στον Στρόβολο και κατόπιν στο οίκημα του ΕΚΑΤΕ, που ήταν τότε κοντά στην Παλαιά Ηλεκτρική.

Τακτικοί θαμώνες ήταν τότε ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, ο εξαίρετος ζωγράφος Άντης Ιωαννίδης, οι αρχιτέκτονες Μελέτης Αποστολίδης και Νέαρχος Κληρίδης, ο γλύπτης Χρίστος Συμεωνίδης, εγώ, ο φυσικός Κύπρος Κυπριανού, ο φυσικός του English School Αντώνης Στεφάνου, ο ζωγράφος Λαζαρής Αργυρού, σπάνια ο αρχιτέκτονας Χαρίλαος Δίκαιος και ένας-δυο άλλοι. Ο Αρμάνδος χρησιμοποιούσε περισσότερο το κάρβουνο και κάποτε το παστέλ πάνω σε λευκό χαρτί.

Σε μια από τις συνηθισμένες συναντήσεις μας μετά από τη ζωγραφική, ο Λαζαρής Αργυρού έφερε αγρέλια από την Αγροκηπιά, τα τηγάνισε και τα σέρβιρε. Μετά, ο Αρμάνδος έπαιξε αξέχαστες μελωδίες στο ακορντεόν του. Ήταν η πρώτη φορά που έβλεπα τον Αρμάνδο ως μουσικό ολκής. Πραγματικά θαύμασα την καταπληκτική δεξιοτεχνία του, τη μουσικότητά του καθώς και την ευρύτητα του ρεπερτορίου του, αφού μας έπαιζε ό,τι του ζητούσαμε. Εκεί έκανα και τη διαπίστωση ότι ο Αρμάνδος ο μουσικός υπερτερούσε του καλλιτέχνη της ζωγραφικής.

Τον Ιούλιο του 1987 είχα εγγραφεί στην Ακαδημία των Καλών Τεχνών στην Perugia της Ιταλίας για έναν μήνα συμμετοχής σε θερινό εργαστήρι γυμνού και σε μια σειρά μαθημάτων για την τεχνική της χαλκογραφίας. Όταν επέστρεψα, ενημέρωσα τον Αρμάνδο, ο οποίος ενδιαφέρθηκε αμέσως και έτσι τον επόμενο Ιούλιο βρεθήκαμε μια παρέα έξι ατόμων στην Ακαδημία της Perugia. Ήμαστε εγώ και ο Αρμάνδος μετά συζύγων, ο Αντώνης Στεφάνου και ο μαθηματικός Γιώργος Χατζησάββας. Ο Αρμάνδος βραβεύθηκε σε μια ειδική τελετή από τον δήμαρχο της Perugia για την επίδοσή του στη τεχνική της χαλκογραφίας.

Οι εβδομαδιαίες συναντήσεις μας συνέχισαν στο οίκημα του ΕΚΑΤΕ. Κατά το έτος 1997 ή 1998 ο Αρμάνδος έπαψε να συμμετέχει στις συναντήσεις μας.

Ο Αρμάνδος ως άνθρωπος ήταν απόλυτα άκακος, καλοσυνάτος, πρόθυμος να εξυπηρετήσει τον συνάνθρωπό του, τυπικός, ευγενικός και πάντοτε ευδιάθετος και ορεξάτος για τη ζωή. Είχε και μια αθώα αφέλεια, σχεδόν παιδική, που μπορούσε εύκολα να προκαλέσει σ' έναν

φίλο του τη διάθεση για πείραγμα. Ο Αρμάνδος, από τη φύση του, δεν μπορούσε ποτέ να υποφέρει από πλήξη! Ο τρόπος ζωής του ήταν συνδεδεμένος με τα καλλιτεχνικά και τα άλλα ενδιαφέροντά του που ήταν πραγματικά εντυπωσιακά!

Επιδιδόταν στη ζωγραφική, με θέμα περισσότερο την κυπριακή τοπιογραφία, με υλικά το λάδι, το κάρβουνο, το παστέλ και την υδατογραφία. Η πραγματική δύναμη του Αρμάνδου στη ζωγραφική, κατά την άποψή μου, δεν είναι τόσο στο λάδι ή το σχέδιο με κάρβουνο αλλά στην υδατογραφία, όπου η τεχνική του είχε μια εντυπωσιακή μαεστρία.

Έπαιζε με αριστοτεχνικό τρόπο το ακορντεόν και μπορούσε να αυτοσχεδιάσει μελωδίες εύκολα. Είχε και το χάρισμα του μουσικού συνθέτη. Συνέθεσε και κυκλοφόρησε πολλά κυπριακά τραγούδια με επιτυχία. Από ό,τι γνωρίζω, έχει επίσης συνθέσει και διάφορα βαλς και ταγκό, τα οποία όμως παραμένουν ανέκδοτα.

Είχε πολύ στέρεες γνώσεις για τον αερομοντελισμό. Στην αυλή της οικίας του, κοντά στη Θεολογική Σχολή Λευκωσίας, είχε το εργαστήρι του, όπου κατασκεύαζε τα μοντέλα αεροπλάνων, τα οποία πετούσε στο ειδικό αεροδρόμιο αερομοντέλων κοντά στο χωριό Κοτσιάτης. Τον είχα επισκεφθεί μια μέρα το 2007, αν δεν με απατά η μνήμη μου, με τον εντεκάχρονο ανιψιό μου, για να μας αξιολογήσει ένα μικρό αερομοντέλο που φτιάξαμε. Τον βρήκαμε να εργάζεται πάνω σε ένα αερομοντέλο με άνοιγμα φτερών περίπου δύο μέτρα, το οποίο κατασκεύαζε για τον εγγονό του. Η καλοσύνη και η ευγένεια του Αρμάνδου έκανε εντύπωση στον μικρό μου ανιψιό που, στον γυρισμό μας, συνέχεια επαναλάμβανε: «Τι καλός άνθρωπος! Τι καλός άνθρωπος!»

Ένα άλλο στοιχείο που συνέθετε την προσωπικότητα του Αρμάνδου ήταν το αστείρευτο πηγαίο χιούμορ του. Μπορούσε, επίσης, ανά πάσα στιγμή να πει ένα σωρό ανέκδοτα, τα οποία ήταν απολαυστικά, με τον πλούσιο και παραστατικό αφηγηματικό τρόπο του.

Γι' αυτό, θα διηγηθώ ένα δικό του ανέκδοτο που τυγχάνει ακόμη να θυμάμαι:

«Σε μια κατάμεστη αίθουσα επρόκειτο να δοθεί μια σημαντική διάλεξη. Στις πρώτες θέσεις του ακροατηρίου καθόταν ένας μικροσκοπικός Ιάπωνας. Δίπλα του καθόταν ένας σοβαροφανής κύριος ο οποίος σε κάποια στιγμή γύρισε, κοίταξε τον Ιάπωνα και τον ρώτησε με κάποια ειρωνεία και επίπλαστη οικειότητα:

-Speaky Englishee?

Ο Ιάπωνας τον κοίταξε αλλά δεν απάντησε. Σε λίγο, ο παρουσιαστής έκανε μια σύντομη εισαγωγή και κάλεσε στο βήμα τον σημαντικό ομιλητή της διάλεξης. Ο Ιάπωνας σηκώθηκε, ανέβηκε στο βήμα και με εξαιρετική ευφράδεια έδωσε τη διάλεξη στα Αγγλικά. Όταν τέλειωσε, ακολούθησε ένα ξέφρενο χειροκρότημα. Ο Ιάπωνας κατέβηκε από το βήμα και κάθισε στη θέση του.

Σκουντώντας ελαφρά με τον αγκώνα του τον σοβαρό κύριο που καθόταν δίπλα του τον ρώτησε:

-Likey speechee?»

Τα αστεία του Αρμάνδου ουδέποτε ήταν χοντροκομμένα. Απεναντίας, ήταν πάντα πνευματώδη και γλαφυρά.

Μετά το εγκεφαλικό επεισόδιο που έπαθε, όταν πια παρέμενε συνέχεια στο σπίτι του, τον επισκεπτόμουν κάπου κάπου. Θυμούμαι ότι, για να τονώσω τη μνήμη του και για να τον κάνω να νιώσει αυτοπεποίθηση, τον ρωτούσα διάφορες ερωτήσεις για τις αρχές που ισχύουν στην πτήση ενός αερομοντέλου. Παρίστανα λίγο τον αδαή και ο Αρμάνδος, με τη συνηθισμένη προθυμία του, έβρισκε τον παλιό του εαυτό. Μου έκανε εντύπωση το ευρύ φάσμα των γνώσεών του. Μπορεί να μη γνώριζε τις μαθηματικές εξισώσεις, αλλά εμπειρικά γνώριζε για την απώλεια στήριξης ενός αεροπλάνου, τις αεροτομές, τις γωνίες πρόσπτωσης και προσβολής, το αεροδυναμικό κέντρο, τη γεωμετρία αναφοράς του αεροσκάφους και για ένα σωρό άλλες πρακτικές γνώσεις σχετικές με την κατασκευή και συναρμολόγηση ενός αερομοντέλου. Διέθετε επίσης μια αξιοζήλευτη συλλογή από σπάνιες μηχανές, τις οποίες διατηρούσε σε περίοπτη θέση στο σπίτι του.

Όταν πια, λόγω γήρατος, μετακόμισε σε έναν οίκο ευγηρίας πίσω από τον Ιππόδρομο, αν και διατηρούσε ακόμη τις διανοητικές του ικανότητες, ήταν όμως πιο σιωπηλός και το βλέμμα του πιο στωϊκό.

Σε κάποια στιγμή μού εκμυστηρεύτηκε:

«Εδώ μέσα είναι σκέτη άρνηση.»

Και με εκείνο το χιούμορ που τον διέκρινε συμπλήρωσε:

«Κάποτε, ένας Άγγλος γλίστρησε από το μπαλκόνι του στον εικοστό όροφο. Καθώς έπεφτε στο κενό και προσπερνούσε τον δέκατο όροφο, αναστέναξε: So far, so good!»

Δημοσιεύματα

«ΜΑΧΗ» ΣΕΛΙΣ 8 ΚΥΡΙΑΚΗ, 1 Μαρτίου, 1970

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 2848

Ὁμιλοῦν οἱ καλλιτέχνες μας

ΑΡΜΑΝΤΟ ΤΖΟΖΕΦΕΝ

«Δέν ξεχωρίζω τὴν καλὴ μουσικὴ ἀπὸ τὸ εἶδος της, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ποιότητα

Τῆς συνεργάτιδός μας ΜΑΙΡΗΣ ΙΓΝΑΤΙΟΥ

ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ τῶν σημερινῶν μας «Ὁμιλοῦν οἱ καλλιτέχνες μας» παίρνει σήμερα ἐπάξια τὴν θέση του τὸ κυπριακὸ μουσικὸ ταλέντο, ὁ Ἀρμάντο Τζόζεφεν. Καὶ ἡ στερεότυπη, μὰ τόσο συνηγορικὴ ἐρώτηση γιὰ νὰ μποῦμε στὸ θέμα μας, πάει ἀμέσως:

—Πότε πρωτοκαρφίσατε τὸ τραγοῦδι καὶ πῶς φθάσατε ὥστε νὰ εἶστε σήμερα:

1970

ΤΑ ΝΕΑ

ΤΡΙΤΗ, 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1970

Ὁ Ἀρμάντο Τζοζεφέν μὲ τὴν γνωστὴ ἑρμηνεύτρια Κυπριακῶν Τραγουδιῶν Καλλιόπη Σπύρου καὶ τὸν κιθαρίστα του.

• Πρὶν ἀπὸ δυὸ ἑβδομάδες ἐπέστρεφε στὴν Κύπρον ὁ γνωστὸς Κύπριος μουσικοσυνθέτης Ἀρμάντο Τζοζεφέν. Ὡς γνωστόν, ὁ Ἀρμάντο Τζοζεφὲν εἶχε πάει τὸν περασμένο μῆνα στὴν Ἀθήνα μὲ σκοπὸ νὰ γυρίση σὲ δίσκους τὰ τραγούδια «Πλάστη πού ζιής στόν Οὐρανό» καὶ τὸ «Ἴντα πού φταίεις».

Τὰ τραγούδια αὐτὰ ἐπρόκειτο νὰ κυκλοφορήσουν μόνο στὴν Κύπρο, ἀλλὰ τελικὰ ὁ δίσκος θὰ κυκλοφορήση ὑπὸ τῆς «Λύρα Ζότιακι» ἐπὶ πανελληνίου βάσεως. Ὅπως μᾶς εἶπε καὶ ὁ ἴδιος ὁ μουσικοσυνθέτης, αὐτὸ ὑπῆρξε γι' αὐτὸν μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία.

Ἄλλωστε αὐτὸς ἦτο καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπισκέψεως του στὰς Ἀθήνας.

Προχθὲς συμπλήρωσε καὶ τὸ τελευταῖο του Κυπριακὸ τραγοῦδι «Ἡ Καλλού» σὲ στίχους Κώστα Μαρκίδη.

Καὶ ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἑξῆς θὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὸ ἐλαφρὸ λαϊκὸ τραγούδι.

Τοῦ εὐχόμαστε καλὴ ἐπιτυχία, λοιπόν.

• Ὁ Θίασος «Ἐλεύθερη Λαϊκὴ Σκηνὴ» ἀρχίζει αὔριον τὶς παραστάσεις τοῦ ἔργου «Ὁ Διάβολος καὶ ἡ οὐρά του». Τὸ ἔργο θὰ ἀνεβάση ὁ θίασος ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου «Ἀπόλλων».

• Ὁ Θίασος Δημήτρη Παπαδημήτρη, ἔδωσε χθὲς τὴν «πρώτη» τῆς πολιτικοσατυρικῆς ἐπιθεωρήσεως «Τζεῖνος παπᾶς, τζεῖνος τατᾶς».

Μ. ΙΓΝΑΤΙΟΥ

«ΧΑΡΑΥΓΗ», ΤΡΙΤΗ, 27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1978

Ἀναχώρησαν τὴν Κυριακή

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΙ ΧΡ. ΜΑΡΚΟΥ ΓΙΑ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Οἱ Κύπριοι τραγουδιστές Καλλιόπη Σπύρου καὶ Χριστάκης Μάρκου ἀναχώρησαν τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ γιὰ τὸ Λονδῖνο.

Μαζί τους εἶναι καὶ οἱ μουσικοὶ Ἀρμάνδος Τζιαζιφέν, Δημητρόκης Χ'' Δημητρίου καὶ Βάσος Μαυρουδής.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ οἱ Κύπριοι καλλιτέχνες προσκλήθηκαν ἀπὸ κυπριακὲς παροικιακὲς ὀργανώσεις τῆς Ἀγγλίας γιὰ σειρὰ συναυλιῶν ποὺ θὰ δοθοῦν γιὰ τὴν Κυπριακὴ παροικία τοῦ Λονδίνου.

Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἐπρογραμματίσθηκαν 5 συναυλίες σὲ διάφορες περιοχὲς τοῦ Λονδίνου. Ἡ πρώτη συναυλία θὰ δοθεῖ τὴν 1η καὶ ἡ τελευταία τὴν 12η τοῦ Ἰουλίου.

Στὴ φωτογραφία μας τὰ μέλη τοῦ συγκροτήματος.

«ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ» ΔΕΥΤΕΡΑ, 12 Ἰουνίου 1978

Σὲ σειρὰ ἐμφανίσεων στὴν Κυπριακὴ Παροικία

ΚΑΤΑΧΕΙΡΟΚΡΟΤΗΘΗΚΕ ΣΤΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΤΟ "ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ"

ΛΟΝΔΙΝΟ, [illegible]

Ἡ Καλλιόπη Σπύρου σὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐμφάνισή της... σὲ ἕνα κλίμα ἀπὸ ἀφοσίωση στὴ τέχνη της ἐμπνεόμενο μὲ ἀπαράμιλλη ἐκφραστικὴ ἱκανότητα ἑρμηνεύει ἀπὸ τὴν Βόσνια, τὴν «Πλατεία [illegible]» κ.λ.π. καὶ ἀξιώνει τὴ ἐνθουσιώδη χειροκροτήσεις τῶν θεατῶν.

Μὲ τὴ σειρὰ τοῦ ὁ Χρ. Μάρκου ἀναγνώριζε τοὺς θεατὲς μὲ τὸ τραγούδια του καὶ τὶς μελῳδίες τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀφοσίωσή τους καὶ ἀποδείκνυε ἀξιοθαύμαστη γνωριμία τῶν τραγουδιῶν.

Τὴν συναυλία στὴ Χέρφορντ Τάουν Χὶλ παρακολούθησε ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως Χέρφορντ, ὁ κ. Θ. Ἀρμενόπουλος πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀποικίας, ὁ κ. Κ. Γεωργίου διευθυντὴς τῆς Παροικιακῆς Χορωδίας, ὁ κ. Χρ. Ζαβός τοῦ συνεταιρισμοῦ ΑΚΕΛ, ὁ κ. Χρ. Κωστάκος πρόεδρος τῆς ΕΚΕΚΑ, ὁ κ. Κωνσταντῖν Χ'' Παναγῆ ἐκπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου Κυπρίων Β. Λονδίνου, ὁ κ. Ἀνδρέας Μυριῆ πρόεδρος τοῦ Σπιτιοῦ Ἕλληνα τοῦ γέρου κλπ.

Σημαντικὴ στὴ συναυλία αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ παρουσία τοῦ γνωστοῦ Κύπριου καλλιτέχνη Ἀνδρέα Νικολᾶ ποὺ παρουσίασε τὸ πρόγραμμα καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ.

Τὸ συγκρότημα ἀπὸ τοὺς δύο ἐξαιρετικοὺς Καλλιόπη Σπύρου καὶ Χριστάκη Μάρκου ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀρμάνδο Τζιαζιφὲν σκοπέτα καὶ κιθάρα τῆς ὀρχήστρας, στὸ κοντραμπάσο Δημήτριο Χ'' Δημητρόκη — κιθάρα καὶ Βάσο Μαυρουδῆ — κιθάρα.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ συγκροτήματος ἀπὸ Λονδίνο ἔγινε κατόπιν πρόσκλησης ἀντιπροσώπων Ἑνώσεις Κυπριακῆς Ὀρχήστρας Νεολαίας ΕΚΟΝ καὶ Συνδέσμου Κυπρίων Γιουτόν. Κοντὰ στὸν Λόρντ Ἕλιν τὴν ἀποκλειστικὴ ἀντιπροσωπεία τῆς ΕΚΟΝ χορηγεῖ ἀντιπροσωπεία πικελικοῦ γράμμα.

Ὁ πολίτης τῆς Κύπρου ἀξιον τοῦ ἀγαπητοῦ ἀπὸ ἀστρα καὶ ἀπὸ μεγάλοδόξο ἀπολαμβάνει στὶς 16ης Ἰουλίου τοῦ ἐρχόμενου ἡ Συνεταιριστικὴ Ἑταιρεία Κυπρίων ἀπὸ Τόρκιμπου Σουάτ.

Ἡ Καλλιόπη Σπύρου μὲ τὴ συνοδεία τοῦ ΑΧ'' Δημητρόκη στὴ πόλιν ἐμπνεόμενοι ἀπὸ ἀστικοὶ σκόπιμα τοῦ Σουάτ ἀξιοθαύμαστα τραγούδια ἀνεφέλκυστα ἀνεφέλκυστα καὶ ἀξιόλογα ἀξιόλογα καὶ ἀνεπιφύλακτα.

Στὴ φωτογραφία τὸ «Συγκρότημα Κυπριακοῦ Τραγουδιοῦ».

ΜΙΚΗΣ Χ'' ΝΕΟΦΥΤΟΥ

1978

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν ζωγραφίζει την αγάπη του για την Κύπρο

ΟΓΝΩΣΤΟΣ ζωγράφος και συνθέτης Αρμάνδος Τζιοζεφέν εκθέτει από σήμερα μέχρι τις 2 Δεκεμβρίου έργα του στην Γκαλερί του ξενοδοχείου «ΧΙΛΤΟΝ». Πρόκειται για τη β΄ ατομική έκθεση του καλλιτέχνη η οποία περιλαμβάνει 49 λάδια και 18 ακουαρέλες δημιουργιά των τελευταίων τεσσάρων χρόνων.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟ

Την πρώτη επαφή με το κοινό ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν την είχε το 1950 με την ευκαιρία της έκθεσης που οργάνωσε ο Διαμαντής με έργα μαθητών του στο Ζάππειο και την οποία είχαμε πρόσφατα την ευκαιρία να δούμε στην Πύλη Αμμοχώστου. Ανάμεσά τους και πέντε ακουαρέλες απ΄ τα μαθητικά χέρια του Αρμάνδου Τζιοζεφέν ο οποίος μέχρι τα '50 ζωγράφιζε, όπως ομολογεί ο ίδιος, μάλλον σπασμωδικά. Η έκθεση εκείνη ανανέωσε το ενδιαφέρον του και υπήρξε το έναυσμα για μιαν πιο συγκεκριμένη και μεθοδική καλλιτεχνική δημιουργία.

ΧΑΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΗΝ ΚΕΡΜΙΑ...

«Μέχρι το 1963, θυμάται ο κ. Τζιοζεφέν, είχα έτοιμους 51 πίνακες σε λάδι τους οποίους σκόπευα να παρουσιάσω σε μιαν πρώτη ατομική έκθεση. Δυστυχώς δεν πρόλαβα. Τα γεγονότα των Χριστουγέννων του 1963 χάσαμε το σπίτι μας στην Κέρμια και μαζί χάθηκαν όλα μου τα έργα, εκτός από ελάχιστα που δεν μου είχε παραδώσει ο κορνιζοποιός. Αυτό ήταν μεγάλη απογοήτευση για μένα. Για εφτά ολόκληρα χρόνια, δεν ξανάπιασα πινέλο στα χέρι μου...

Μετά από χρόνια ένα απ΄ αυτά βρέθηκε στα χέρια κάποιου φίλου [illegible] το αγόρασε από Άγγλο...

Σκηνή από την Κυθρέα...

Οι επίμονες παροτρύνσεις φίλων ξανάδωσαν στον Αρμάνδο Τζιοζεφέν το κουράγιο να ξαναρχίσει να ζωγραφίζει. «Χρειάστηκε πολύς καιρός, ομολογεί, να ξαναβρώ την παλιά μου φόρμα, να ελευθερώσω τον καλλιτεχνικό μου αυθορμητισμό».

ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΓΥΡΩ ΤΟΥ...

Η νέα δουλειά του ζωγράφου είναι μια σειρά από τοπία της Κύπρου. Το γαλήνεμα της φύσης π΄ αγκαλιάζει τον ποταμό στο Λεοπέτρι, το λίκνισμα μιας φαροβάρκας στο λιμανάκι της Αγίας Νάπας, το παιχνίδισμα της σκιάς μιας καμάρας χωριάτικου σπιτιού κάνουν τον καλλιτέχνη να σταθεί το καβαλέτο και ν΄ αποτυπώνει τις ομορφιές μιας στιγμής.

«Δε ζωγραφίζω σε στούντιο, λέει. Πάντα επιτόπου. Δουλεύοντας επιτόπου έχεις ευαυτίσου όλα τα στοιχεία της φύσης: τον άνεμο, τη βροχή, τον ήλιο, νιώθεις την παρουσία των πραστικών κι αναγκάζεσαι να δουλεύεις πιο γρήγορα. Αυτό κάνει τη δουλειά πιο αυθόρμητη, πιο εμπρεσιονιστική. Η προσπάθεια μου είναι να πλησιάσω τον εμπρεσιονισμό με λιγότερες πινελιές και μαχαιριές της σπάτουλας...».

Η ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΒΗΜΑ...

Οι ακουαρέλες της έκθεσης αποτελούν πάντρεμα υδατογραφίας και γραμμικού σχεδίου δίνοντας εντύπωση γκραβούρας. Η χαρακτική είναι που θ΄ απασχολήσει τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν στις νέες του αναζητήσεις. Ήδη με βάση ένα σκίτσο του 1961 έναν φαρά στο Βαρώσι, έχει προχωρήσει στη χαρακτική με μιαν epreure d' artiste πολύ εύγλωττη για τη μελλοντική του επίδοση στον τομέα αυτό της τέχνης.

Η μεγάλη αγάπη του Αρμάνδου Τζιοζεφέν είναι η Κύπρος. Είτε συνθέτει, είτε ζωγραφίζει, αυτή δονεί τις ευαίσθητες χορδές της καλλιτεχνικής του έφεσης. Η λόγω επαγγέλματος συχνή επαφή του με την ύπαιθρο και τους ανθρώπους της (ο κ. Τζιοζεφέν είναι τεχνικός του Τμήματος Υδάτων) φορτίζει τους δεσμούς του με τη γη και την ομορφιά της.

ΝΟΡΑ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ

Εφημερίδα *Σημερινή*, 28.11.84

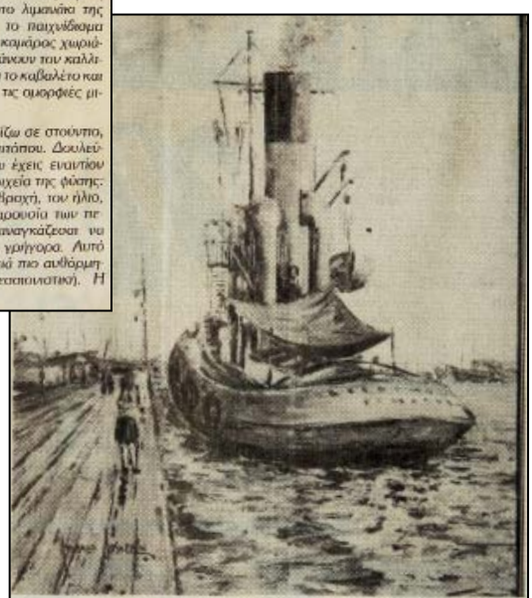

Η «Δεισδαιμόνα» το ρυμουλκό στο λιμάνι της Αμμοχώστου σε πίνακα μιας άλλης εποχής του ζωγράφου...

1984

1985

Η ζωγραφική του Α. Ζ. Τζοζεφέν

Σημείωμα του κ. ΔΩΡΟΥ ΧΡΙΣΤΗ

Μέσα στην πληθώρα των σημερινών ζωγράφων της Κύπρου και των πολλών εκθέσεων, εκθέσεις όπως αυτή του Αρμάντου Ζοζεφέν που είχαμε την τύχη να δούμε πρόσφατα στο Χίλτον, αποτελούν παρήγορα σημεία πως εξακολουθούν να παραμένουν ακόμα στον από πάσης πλευράς, διαφθαρμένο τόπο μας, καλλιτέχνες που σέβονται την Τέχνη και εκθέσεις που σέβονται το κοινό τους.

Στον τόπο μας η Τέχνη κατάντησε να γίνει μια ελεεινή θεατρίνα, προσλεγμένη με λόγους φτηνοσέβια, πιστή εικόνα της γενικότερης πνευματικής μας κακοδαιμονίας. Στον τομέα της ζωγραφικής οι πλείστοι των καλλιτεχνών γίνονται κακοτέχνες και παράγουν σωρεία έργων σε βάρος της ποιότητας, χάριν της εύκολης δόξας και του εύκολου χρηματισμού, στηριζόμενοι στην ελλειψη αποκαθαρτικής κριτικής.

Σ' αυτούς ευτυχώς, δεν υπάγεται ο Αρμάντο Τζοζεφέν. Είναι ένας αυθάρμητος καλλιτέχνης, που εκφράζεται με το σχέδιο και το χρώμα όπως εκφράζεται με τη μουσική στις συνθέσεις του, με τον τρόπο που ο ίδιος νοιώθει.

Είχα την τύχη να παρακολουθήσω από την αρχή την εξέλιξη της δουλειάς του. Δεν ανήκα σ' αυτούς που εκτιμούσαν την τέχνη του. Του καταλογίζαμε έλλειψη προσδου στην αφομοίωση των δεδομένων των κάποτε μεταλλαγών της ζωγραφικής. Είχα την ελλειψη σωστής προσπτικής του δογματισμό κι ήμουν τότε μακριά από αυτό που ονομάζεται ιδιωτικές συμφορείες, με μιαν ευτυχη προσήλωση σε μια «δεσμευμένη αμαυροποίηση» που εμπόδιζε τη θέα στη μύηση της Τέχνης, στο σύνολο της συμφοράς της.

Τώρα ξέρω πως ο Αρμάντο Τζοζεφέν είναι ένας γνήσιος καλλιτέχνης. Το θέμα της ζωγραφικής του είναι το τοπίο, και μάλιστα αποκλειστικά τα Κυπριακά. Είναι ένα θέμα που σύγχε πολλούς ζωγράφους μας, ποτέ όμως τόσο άμεσα. Στον Αρμάντο Τζοζεφέν η Κυπριακή υπαιθρος βρίσκεται σε στενή συνάφεια με τη ζωή του.

Ανεξαρτήτως του ότι από επαγγελματικής απόψεως είναι υπηρεσιακός υπ' εποφή με τη φύση, όλες τις ελεύθερες του ώρες τις περνά στην Κυπριακή υπαιθρο. Θα πάει να μελετήσει το τοπίο πρώτα, για να το ζωγραφίσει ύστερα, στο χωριό που είναι πλησιέστερα προς τη Λεμεσόν. Εξ, κατ' επανάληψη, ζωγραφίσει τοπία του Πολεμεταρίου, του Πέρα Χωριού, Αρεβιού, των Αγίων Τριμιθιάς, του Ανολιόντα, σπίτα του Μπουρού, των Περάτων Ορεινής.

Η τέχνη του Τζοζεφέν ενώ σεβαστικά στηρίζεται στο τοπίο, δημιουργεί τόνους μουσικής, όπως φαίνεται καθαρά από πολλούς πίνακες του, είτε είναι ελιές που χορεύουν, είτε είναι πρασινόδεσε φυλλωμάτων ελιών, που παίζοντας σ' όλη την κλίμακα των τόνων του πράσινου, μεταλλάζουν στο μάτι τους χρωματικούς τους ρυθμούς, ανάμεσα σ' ένα βρομάκι που φιδοσέρνεται αδηγώντας το μάτι σ' ένα αγκάλιασμα εφαπτόμενων, με κεραμιδένιες, κοκκινίζουσες στέγες.

Αυτή η αρμονία, που είναι η μαθητεία στη μουσική του καλλιτέχνη, είναι διάχυτη στο έργο του. Όπως δεν είναι δέσμιος στο θέμα καθαυτό, ανακαλύπτει ή και μεταπλάθει με την ελεύθερη φαντασία του, χρωματικές αποχρώσεις ή σχηματικές πινιλίες που προσδίδουν την προσωπική του ευαισθησία στο έργο.

Χρωματικοί τόνοι και σχήματα με αφορμή το τοπίο, δημιουργούν τόνους μουσικής. Μ' αυτό το πνεύμα είναι ζωγραφισμένες όλες ανεξαιρέτα οι βάρκες του. Εδώ υπάρχει ο πορεμβατικός ρόλος του κόκκινου χρώματος, με την φιδιά που χρησιμοποιείται ο πολυχρωματισμός της θάλασσας, εκεί που τα νερά γεμουνεύει με τη βάρκα.

Σαν κάθε γνήσιος καλλιτέχνης ο Τζοζεφέν ξέρει να βλέπει και να συλλαμβάνει τις αρμονίες που υπάρχουν ή και υπαβάλλονται από τοπία. Κάποτε θυσίασε ένα ολόκληρο απόγευμα για να μετοικίσει στο κατυναβάτσο μια βάρκα, που του κατέστρεφε την εντύπωση, σ' ένα τοπίο του ποταμού του Λιοπετρίου.

Σ' αυτή τη ζωγραφική υπάρχει πλούτος στους χρωματικούς συνδυασμούς, με μια γλυκύτητα που αποστρέφεται τα χοντροκαμμένα κατασκευάσματα. Οι λίγες υδατογραφίες του έχουν τη γλυκύτητα μινιατούρας.

Από την αγάπη της θάλασσας, έγινε γνώστης των χρωματικών μυστικών του ψυχού στοιχείου, όπως δείχνει η σειρά των θαλασσογραφιών του. Αυτά που θεωρεί του κεντρίζει, εκτός από το θαλασσινό τοπίο με τις βάρκες τους, και τη γραφικότητα του ποταμού του Λιοπετρίου, είναι τα χωριάτικα σπίτι με τις καμάρες της σολής και τα πολλεμικά κοντόνο πατροπαράδοτο φεσόρνο του. Πολλές φορές ζωγραφίζει δρόμους του χωριού ή το χωριό πιο πάνω από μακριά σαν σκόπη μέσα σ' ένα κάμπο, με τα βουνά στο βάθος. Ξέρει να βλέπει στα θέματα αυτά, πράγματα και λεπτομέρειες που ένα συνηθισμένο μάτι δεν είναι σε θέση να δει. Αυτό σεβαρά και τα τοπία, τις χρωματικές λωρίδες των κάμπων, τα δέντρα και προπαντώς τα ελιόδεντρα και τους κορμούς τους.

Αυτά όλα είναι σταχτιά της αρμονίας του. Γιατί ο Αρμάντο Τζοζεφέν και σαν Ζωγράφος και σαν Συνθέτης και πρόσωπο σαν Ανθρωπος είναι μια μουσική φυσιογνωμία, κατορθώνει να διατηρεί την προσωπική του αρμονία ανάμεσα από τη δυσαρμονία μέσα στη οποία είναι υπηρεσιακός να κυκλοφορήσει. Αυτή είναι κι η μεγαλύτερη δικαίωση του, το μεγάλο έπαθλο, στον τομέα της Τέχνης.

ΔΩΡΟΣ ΧΡΙΣΤΗΣ

Εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, 13.1.85

1986

Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν

ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ Α. ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ

Οπτική περιδιάβαση της Κύπρου με το πινέλο

Εγιναν την περασμένη Τετάρτη στην γκαλερύ του ξενοδοχείου Χίλτον τα εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Αρμάνδου Τζιοζεφέν η οποία θα είναι ανοικτή μέχρι αύριο.

Εγκαινιάζοντας την έκθεση ο υπουργός Συγκοινωνιών είπε ανάμεσα σ' άλλα για τον καλλιτέχνη:

Στα τριάντα τόσα χρόνια που ασχολείται με τη ζωγραφική, ο Αρμάνδος σημείωσε εξελικτικά σταθερά βήματα στην τέχνη και είχε την μεγάλη ικανοποίηση να εκθέσει το έργο του σε πολυάριθμες ομαδικές εκθέσεις στην Κύπρο και το εξωτερικό και σε τρεις ατομικές εκθέσεις του.

Είχε επίσης την ευτυχία να δει το έργο του να καταξιώνεται και να κοσμεί διάφορες συλλογές στην Κύπρο, την Αγγλία , την Ελβετία, το Λίβανο και την Ολλανδία.

Ο Τζιοζεφέν δεν είναι μονολιθικός, ούτε καλουπιάζεται. Δεν είναι προσηλωμένος σε δόγματα και ρεύματα και δεν επηρεάζεται από τις εκάστοτε διαφοροποιήσεις και μόδες στην αντίκριση της τέχνης.

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν σαν ζωγράφος αντλεί τα θέματα του από τη φύση και γενικά από το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, κινείται και αναπνέει. Ζωγραφίζει πάντα επί τόπου, Ετσι το έργο του είναι πάντα ζωηρό και πηγαίο και κοιτάζοντας το ζεις μαζί του την πραγματική ατμόσφαιρα του κυπριακού τοπίου, του χωριού, των παλιών κτιρίων και κάστρων, των δέντρων και των καταγάλανων ακτών μας. Γενικά θάλεγε κανένας πως η νέα του έκθεση αποτελεί μια οπτική περιδιάβαση της Κύπρου με το πινέλο της ακουαρέλας.

Το άπλετο κυπριακό φως, η αρμονία, η διαφάνεια και το δέσιμο των χρωμάτων, ο λυρισμός και η καθαρότητα στην έκφραση είναι τα κύρια στοιχεία που διακρίνει κανένας αβίαστα στο έργο που έχουμε μπροστά μας.

Ταυτόχρονα όμως, κάθε πίνακας έχει και μια μουσικότητα που δεν είναι ούτε επίπλαστη ούτε τυχαία. Και τούτο γιατί ο δημιουργός έχει ανεξάντλητο απόθεμα συναισθημάτων αλλά και καλλιτεχνικών ερεθισμάτων.

Θα πρέπει νάναι κοινό μυστικό ότι ο Αρμάνδος, εκτός από τη ζωγραφική, έχει καθιερωθεί και σε ένα άλλο εξίσου σημαντικό καλλιτεχνικό τομέα, τη μουσική . Είναι ήδη καταξιωμένος συνθέτης και εκτελεστής κυπριακών διαλεκτικών μοτίβων , με τέσσερα πρώτα βραβεία από παγκύπριους διαγωνισμούς στο ενεργητικό του, με συμμετοχές σε φεστιβάλ στο εξωτερικό και με δικούς του δίσκους που κυκλοφορούν στην Κύπρο, την Ελλάδα και αρκετές χώρες του εξωτερικού.

Εφημερίδα *Αλήθεια*, 19.12.86

Σήμα κατατεθέν το όνομα Αρμάνδος Τζιοζεφέν στο στενό καλλιτεχνικό χώρο της Κύπρου, εμπλουτίζει για τρεις περίπου γενεές τα καλλιτεχνικά του τόπου, τη σύνθεση, τη ζωγραφική, την κλασσική μουσική! Ο παππούς του ήταν αυτός που ίδρυσε την πρώτη φιλαρμονική της Αστυνομικής Δύναμης της Κύπρου, γύρω στα 1900, ενώ ο ίδιος είναι συνθέτης, ζωγράφος και χαράκτης όπως διαφάνηκε από τη συζήτηση μας επ' ευκαιρία της έκθεσης ζωγραφικής που γίνεται αυτές τις μέρες στο «Χίλτον» και θα διαρκέσει μέχρι τις 20 του μηνός.

ΤΡΕΙΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ, ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΙΣ ΟΜΑΔΙΚΕΣ

-Αρμάνδο, πόσες ατομικές έχεις κάνει μέχρι σήμερα;

—Τρεις. Αυτή που γίνεται αυτές τις μέρες είναι η τρίτη.

-Σε ομαδικές πόσες φορές έχεις λάβει μέρος;

— Έλαβα μέρος σε δεκατέσσερις ομαδικές εκθέσεις τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Κύπρο. Ιδιαίτερη σημασία για μένα είχε η έκθεση ταλαντούχων μαθητών του Παγκυπρίου Γυμνασίου των χρόνων 1925—1949. Διοργανώθηκε τότε με πρωτοβουλία του ζωγράφου Αδαμάντιου Διαμαντή στο Ζάππειο μέγαρο Αθηνών το 1950.

-Με πόσα έργα έλαβες μέρος, τότε;

—Με πέντε ακουαρέλλες. Η ίδια έκθεση επαναλήφθηκε το 1984 στην Πύλη Αμμοχώστου. Τώρα η συλλογή αυτή της έκθεσης είναι ιδιοκτησία της Μορφωτικής Υπηρεσίας του υπουργείου Παιδείας.

«ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ...»

-Βρήκες ενθάρρυνση από την οικογένεια σου για τις καλλιτεχνικές ενασχολήσεις σου;

—Ο πατέρας μου είχε μια εσφαλμένη εντύπωση για τη μουσική. Δεν τη θεωρούσε σοβαρή ασχολία. Έτσι δεν με ενθάρρυνε. Παρ' όλα αυτά άρχισα να παίρνω μια μουσική μόρφωση και έγινα εκτελεστής στο ακορτεόν.

«ΑΡΧΙΣΑ ΝΑ ΣΥΝΘΕΤΩ»

—Σιγά - σιγά άρχισα να συνθέτω για δική μου ευχαρίστηση γιατί παράλληλα δούλευα και στην κυβέρνηση. Μέχρι το 1968 άρχισα να επιδίδομαι σοβαρά στην κυπριώτικη σύνθεση».

Έτσι ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν άρχισε να δίνει τα πάντα δροσερά και επίκαιρα τραγούδια του, παρμένα από την κυπριώτικη πραγματικότητα. Δεν υπάρχει άνθρωπος στην Κύπρο σήμερα που να μη ξέρει τη «Μουζουρού» που γράφτηκε το 1954, η «Λωξαντρού» το 1971, και ο κατάλογος πάει λέγοντας, γεμάτος διακρίσεις και βραβεία...

Εφημερίδα *Αλήθεια*, 14.12.86

ΠΟΛΥΒΡΑΒΕΥΜΕΝΟΣ

Το 1968 [illegible] μαθήματα [illegible] και το 1969 ήρθε η πρώτη βράβευση. Το πρώτο [illegible] «Ο πνιγμένος [illegible] πρώτο βραβείο. Κατά τον ο κατάλογος των βραβευμένων και συνεχίζει [illegible]. Βραβεία [illegible] για τα αξιοσημείωτα [illegible] με τις «Δίκες Κεμαλιών». Τα [illegible] διαγωνισμό η «αλήθεια» [illegible] ένα τεμάχιο [illegible] και τον [illegible] μεγάλο δίσκο απ' αγγελιά [illegible] ένα [illegible] Κύπρου της Αγγλίας.

Ζωή: Πότε άρχισες να ζωγραφίζεις συστηματικά;

— Αρχισα να ζωγραφίζω συστηματικά από το 1956 όχι ακριβώς [illegible] Αρχίσαμε συνεργασία με τα περιοδικά. Δύο [illegible] οι ζωγράφοι που [illegible] ασχολήθηκα [illegible] με τα κυπριακά [illegible]. Ο Γιανούλης Χαράλαμπος και ο Λάκης Δυβαρούλας.

-Θα μπορούσες να διαλέξεις ανάμεσα στις δύο αγάπες σου, τις ζωγραφική και τη σύνθεση;

Η ΤΩΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ

— Θα [illegible] τα δύο εξίσου. Για μένα το ένα [illegible]

—Πόσες [illegible] 70 έργα, ακουαρέλλες.

-Ασχολείσαι αποκλειστικά με την ακουαρέλλα;

— Οχι, μέχρι τώρα ασχολούμουν με το λάδι αλλά [illegible] η ακουαρέλλα πρέπει να [illegible].

-Έχεις πιστέψει αυτή την ανανέωση;

—Νομίζω ναι. Ήταν ένα πολύ δύσκολο στα [illegible] δεν κατάλαβε. Στο μέλλον [illegible] τεχνικής τα φαίνεται [illegible].

-Ασχολείσαι [illegible] με τη ακουαρέλλα;

— [illegible] δύο χρόνια να [illegible] με τα χρώματα.

Εφημερίδα *Αλήθεια*, 14.12.86

1986

ΑΡΜΑΝΔΟΣ ΤΖΙΟΖΕΦΕΝ

Υπηρετεί με το ίδιο πάθος Ζωγραφική και Μουσική

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΝΟΙΞΕ, την περασμένη Τετάρτη, το βράδυ, στο ΧΙΛΤΟΝ, έκθεση ζωγραφικής του γνωστού καλλιτέχνη Αρμάνδου Τζιοζεφέν.

Ο Τζιοζεφέν ανήκει στην ομάδα των Κυπρίων καλλιτεχνών που υπηρετούν την τέχνη με αφοσίωση, αλλά και με απλότητα. Σαν μουσικός και σαν αυτοδίδακτος ζωγράφος επιδιώκει μόνιμα την καλλιτεχνική πληρότητα, αναζητώντας συνεχώς κάποιες νέες μορφές έκφρασης.

Με τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν είχαμε μια σύντομη συνομιλία — με την ευκαιρία της έκθεσής του — γύρω από την καινούργια του δουλιά, που παρουσιάζει αυτές τις μέρες, στο ΧΙΛΤΟΝ.

Και πρώτα του ζητήσαμε να

μας πει μερικά λόγια για την έκθεσή του.

«Θα ήθελα πρώτα, λέει ο καλλιτέχνης, να κάνω μια εισαγωγή, πριν απαντήσω στο ερώτημά σου. Πιστεύω, ότι κάθε καλλιτέχνης πρέπει να ανανεώνεται, είτε θεματογραφικά είτε στα μέσα με τα οποία δουλεύει. Δεν μπορεί συνεχώς να παρουσιάζεται ο ίδιος. Αφήνω το ότι κάθε ζωγράφος πρέπει να νιώθει αυτή την ανάγκη, αυτή την πρόκληση. Στα πλαίσια αυτής της ανανέωσης οργανώνω την τωρινή μου έκθεση. Παρουσιάζω 70 ακουαρέλλες· τα λάδια τα έχω αφήσει στην πάντα. Ηθελα να παρουσιαστώ σαν ένας νέος Αρμάνδος, όχι ο Αρμάνδος με τα λάδια του».

ΤΟΠΙΑ ΑΠ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

«Με την ακουαρέλλα ασχολούμαι από πολύ παλιά, αλλά όχι συστηματικά. Συστηματικά ασχολήθηκα μόνο τα τελευταία δυο χρόνια, μετά τη δεύτερη ατομική μου έκθεση, το Νοέμβριο του 1984.

»Τα θέματά μου τα αντλώ, συνήθως, από τον τόπο μας. Είναι εικόνες από τη ζωή της Κύπρου, από το χωριό, τη θάλασσα, τη ψαράδικη και την αγροτική ζωή, την ύπαιθρό μας, απ' όλη την ελεύθερη Κύπρο. Σ' αυτά τα δυο χρόνια έχω περιοδεύσει όλο το νησί, με μοναδικό σκοπό να μεταφέρω μια ποικιλία τοπίων στους πίνακές μου. Γι' αυτό η τωρινή έκθεσή μου είναι μια περιήγηση της ελεύθερης Κύπρου με το πινέλο της ακουαρέλλας. Θα δείτε στα έργα μου τοπία από τη Νήσου και το Κτήμα, την Πέτρα του Ρωμιού και τη μαρίνα της Λάρνακας, το Τρόοδος και το Κίτι, τον Αναλυόντα και τον Κοτσιάτη».

Τον Αρμάνδο από τα μαθητικά του χρόνια τον τράβηξε η ζωγραφική και πήρε τα πρώτα και μοναδικά μαθήματα ζωγραφικής από τον καθηγητή του ζωγράφο Διαμαντή. Παράλληλα, όμως, με τη ζωγραφική, διακρίνεται για ένα δεύτερο πάθος ο Αρμάνδος. Για τη μουσική. Τον ρωτούμε τί αντιπροσωπεύει η ενασχόληση με τις δυο αυτές τέχνες.

«Στις δυο αυτές τέχνες, απαντά ο καλλιτέχνης με φανερή έκφραση ικανοποίησης, έχω αφιερώσει, κυριολεκτικά, όλη μου τη ζωή. Από μαθητής γράφω και παίζω μουσική κι από μαθητής ζωγραφίζω. Μην πιστέψετε, ότι μπορεί ένας να φτάσει κάπου στην τέχνη, να γίνει αυτό που λέμε φτασμένος καλλιτέχνης, μέσα σε δυο -τρία χρόνια».

— Πώς θα σχολιάζατε το επίπεδο και την απήχηση που έχει η ζωγραφική στον τόπο μας τα τελευταία χρόνια, ρωτούμε, στη συνέχεια, τον Αρ-

1989

Από τη μουσική στην Τέχνη

Ο γνωστός και εξαίρετος μουσικοσυνθέτης Αρμάντο Τζαζεφέν, ο οποίος από το 1951 μπήκε στο στίβο της μουσικής με το πρώτο του τραγούδι «Μπραμέκο Λουλουδί», ένα ρομαντικό και όμορφο τραγούδι επηρεασμένο από την εποχή εκείνη το 1951 και μας έδωσε από τότε μέχρι σήμερα αρκετά δείγματα καλής και εξαίρετης δουλειάς του στον τομέα της μουσικής. Αποκαλύπτουμε σήμερα ότι διαπρέπει και στον τομέα της Τέχνης.

Γίνε στις 28 Ιουλίου στο Μέγαρο του Δημαρχείου της Περούτζια Ιταλίας ένα πολύ μεσαιωνικό πολύπτυχο τελετή λήψεως μαθημάτων της Ακαδημίας κατά την οποίαν ο Αρμάντο Τζαζεφέν πήρε το πρώτο βραβείο για την αξιογραφία ψηφιδόλιθο, δίπλωμα και ένα βιβλίο για την λαϊκή αρχιτεκτονική της Ούμπριας συνοδευόμενα από τις θερμές χειραψίες των δημάρχου, Πρύτανη και τους καθηγητές.

Ο ίδιος ο Τζαζεφέν μας μίλησε σχετικά με τις δραστηριότητες του και την γνωριμία του με την Περούτζια την όμορφη πόλη της Ιταλίας.

– Πώς έτυχε κ. Αρμάντο να γνωρίσετε την πόλη αυτή της Ιταλίας και να φοιτήσετε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών εκεί;

Με στις ώρες Εγώ από καιρό παράλληλα με την σύνθεση και το τραγούδι ασχολούμουν με την τέχνη. Όπως κάθε καλλιτέχνης νοιώθει κατά καιρούς την ανάγκη ανανέωσής του, έτσι κι εγώ ένοιωσα την ανάγκη ν' ασχοληθώ με κάτι άλλο εκτός από το τσίπο και την θαλασσογραφία, σε μια προσπάθεια να ξεφύγω από τον συνηθισμένο εαυτό μου. Τότε σκεφτόμουν ότι θα ασχολούμαι με το χαρακτικό με σκοπό να επεκταθώ και στην ανθρωπόμορφη φιγούρα, το γυμνό.

Σ' αυτή την κρίσιμη καμπή της δημιουργικής μου αβεβαιότητας και αναζήτησης στον εικαστικό μου κόσμο, σι συγκυρίες τα έφεραν βάλτα να ακούσω όλως τυχαία για την Ακαδημία Καλών Τεχνών της Περουτζίας στην οποία ελειτουργούσαν καλοκαιρινές τάξεις ακαδημαϊκού επιπέδου με εντατικά προγράμματα, μεταξύ άλλων, για αξιογραφία (χαρακτικό και γυμνό).

– Καλά πως έτυχε να βρεθείτε «μαθητής» στην Ακαδημία της Περούτζας;

Με μόνο μερικά τηλεφωνήματα που έκανα άμεσως μόλις εμάθα για την Ακαδημία αποφάσισα να φύγω τον Ιούνιο του 1988 και να βρεθώ «μαθητής» πιά της Ακαδημίας. Εκεί γνώρισα την Περούτζια μια πόλη όνειρο στην οποία ζει και δουλεύει ένας φοιτητής, ο οποίος απολαμβάνει ένα ολόκληρο κόσμο πνευματικής τροφής που πιστεύω βοήθησε κάθε πνευματικό άνθρωπο που θέλει να ζει για πάντα εκεί.

– Βάσις, κ. Αρμάντο επηρεαστήκατε καθόλου από αυτή την περίφημη πόλη όπως μας την περιγράφετε;

Βεβαίως και επηρεάστηκα γιατί είναι πόλη που διατηρεί σήμερα ένα καθαρά μεσαιωνικό χαρακτήρα και μοιάζει με ένα αλοζώντανο ανοικτό μουσείο που σφύζει από ιστορία και Τέχνη. Ομολογώ πως το όνομα της Περούτζια έχει γίνει πια αναπόσπαστο μέρος του εαυτού μου και η γνωριμία μου με την πόλη αυτή θα αφήσει ανεξίτηλα σημάδια πάνω στην εικαστική μου δουλειά για πάντα. Το γεγονός ότι ζούσα και ανέπνεα τέχνη καθημερινώς σε δύο καλοκαίρια εφοδιάστηκα και απέκτησα την δύναμη που χρειάζεται κάποιος, ώστε να φιλοτεχνήσει 151 γυμνά και 8 αξιογραφίες.

– Μπορείτε να μας αναφέρετε λίγα λόγια για την Ακαδημία των Καλών Τεχνών.

Η Ακαδημία αυτή ιδρύθηκε 1573, από τους Οράτιο Αλφόνι και Ντομένικο Σόξι και της εδόθη το όνομα του Πιέτρο Βανούτσι ο οποίος δεν είναι κανένας άλλο παρά ο διάσημος ζωγράφος της Αναγέννησης Περουτζίνο. Μαζί με το Ινστιτούτο Τέχνης, η σχολή στεγάζεται από την αρχή του αιώνα σ' ένα μονοστήρι το οποίο αποτελεί μέρος του οικοδομικού συγκροτήματος του καθεδρικού ναού του Σαν Φρανσίσκο Αλ Πρι το στη βόρεια πλευρά της παλιάς πόλης.

Η σχολή σήμερα διαθέτει μια από τις μεγαλύτερες συλλογές του κόσμου προπλασμάτων των μεγάλων γλυπτών 500 περίπου τον αριθμόν όπως του Μιχαήλ Αντζελο, Κανόβα, Θορβαλτσεν, Νιάνι και άλλων, καθώς και την δική του πινακοθήκη με έργα κυρίως του 19ου αιώνα που ανήκουν στους Καρράτσι, Κασπάρε, Σενιζ, Ρόσσι και άλλων.

Αξιόλογη είναι επίσης η συλλογή σκίτσων και χαρακτικών που διαθέτει η σχολή και που ανάγονται στον 16ο μέχρι τον 19ον αιώνα.

Φυσικά αυτά που ανέφερα για την Σχολή είναι λίγα ακόμη γιατί για την περιγραφή της ολόκληρη θα χρειαζόταν πάμπολλες σελίδες.

– Ποιά είναι τα μελλοντικά σας σχέδια με την Τέχνη κ. Αρμάντο;

Τα μελλοντικά μου σχέδια είναι να εκθέσω όλη μου την δουλειά που έκανα στην Περούτζια, στο κυπριακό φιλότεχνο κοινό.

Ο καλλιτέχνης με το έργο και τα μοντέλα του.

Εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, 29.11.89

1991

Ακουαρέλλες Αρμάνδου Τζοζεφέν

Με την ευκαιρία του 24ου Εθνικού Συνεδρίου των Λάσιων Ελλάδος - Κύπρου ο κυβερνήτης Κόκος Ι. Νικολαΐδης θα ανοίξει έκθεση του γνωστού τοπογράφου Αρμάνδου Τζοζεφέν στις 10 Απριλίου και ώρα 7,30 μ.μ. στη γκαλερί του Χίλτον.

Στην έκθεση του αυτή (έκτη) ο καλλιτέχνης θα παρουσιάσει 71 τοπία της ελεύθερης Κύπρου σε ακουαρέλλα που μας μεταφέρουν στην Πάφο, Αγία Νάπα, Μαλούντα, Τρόοδος και αλλού.

Η έκθεση θα διαρκέσει από τις 10 Απριλίου μέχρι τις 14 του ίδιου μήνα.

Μέρος των εσόδων θα διατεθεί για την ανέγερση του Λασιωτικού Βραφανηπασιμικού Σταθμού.

Σε σημείωμα του στο πρόγραμμα της έκθεσής ο κ. Κ. Ι. Νικολαΐδης γράφει για τον Τζοζεφέν.

«Ο Αρμάνδος Τζοζεφέν αντλεί τα θέματα του από την κυπριακή ύπαιθρο και έχει καθιερωθεί σαν ένας από τους τοπογράφους της ιδιαίτερης πατρίδας μας. Επίμονα εδώ και αρκετά χρόνια αποδίδει με τη διαφάνεια της ακουαρέλλας τη φυσιογνωμία του κυπριακού τοπίου και μια Κύπρο που χάνεται ολοένα και περισσότερο από την τεχνολογική επαφή μας.

Η σχέση του για την ύπαιθρο εκφράζεται από την επαφή που έχει καθημερινά με το βουνό, τη θάλασσα και τις πεδιάδες του τόπου μας λόγω της εργασίας του ως Ανώτερος Επιθεωρητής Εργων στο Τμήμα Υδάτων.

Αυτή είναι ήδη ατομική του έκθεση. Δουλεύει με ακουαρέλλα, λάδι, πεννάκι και άλλα μέσα. Το 1988 και 1989 παρακολούθεί μαθήματα στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Perugia, με εξειδίκευση στο γυμνό και τη χαρακτική. Το 1989 του απονέμεται εκεί το πρώτο στη χαρακτική. Τα δύο βραβευμένα έργα του βρίσκονται στη συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης και της Πινακοθήκης της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Perugia.

Ο ίδιος λέει ότι ένιωσε την ανάγκη μιας ανανέωσης της δουλειάς του γι' αυτό και παρακολούθησε τα μαθήματα στο γυμνό και τη χαρακτική, κάτι που είναι εντελώς διαφορετικό απ' ότι έκανε ως τότε. Δείγματα αυτής της νέας δουλειάς του θα εκθέσει πολύ σύντομα.

Ο Αρμάνδος Τζοζεφέν παραμένει ένας από τους λίγους καλλιτέχνες που ζωγραφίζει επί τόπου και σε του φυσικού. Η ζωγραφική διαδικασία που ακολουθεί αρχίζει από τις μελέτες, τα προσχέδια και τα σκίτσα για να καταλήξει στην τελική μορφή του έργου που θέλει να αποδώσει.

Η τελευταία δουλειά του απεικονίζει με εξαίρετο τρόπο τον χαρακτήρα της Κυπριακής γης και μέσα από το σύγχρονο πετυχαίνει να αποδώσει κάτι από τη ψυχή του τόπου μεταδίδοντας σε όσους είναι ευαίσθητοι να πάρουν τα μηνύματα του, την αίσθηση του κινδύνου που είναι δυνατόν να επέλθει σε μια οικολογική καταστροφή. Στα έργα του ο Αρμάνδος Τζοζεφέν δίνει κάτι από τον διάχυτο λυρισμό που υπάρχει στο κυπριακό τοπίο και κάτι από τις πλούσιες χρωματικές αντιθέσεις του και αποδίδει ταυτόχρονα με δεξιοτεχνία το έντονο μεσογειακό φως.

Οι συνθέσεις του βασίζονται στις τοπικές αξίες των χρωμάτων και όχι στην υφή του χρώματος που χρησιμοποιεί κάθε φορά. Σ' αυές τις συνθέσεις οι ψυχροί· και οι θερμοί· τόνοι έχουν μια σωστή τοποθέτηση σε ένα αρμονικό σύνολο.

Μια τυπική ακουαρέλλα του Τζοζεφέν

Εφημερίδα *Πρωινά Νέα*, 5.4.91

Δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο - Εφημερίδες

Κυπριακή Επιθεώρηση / Cyprus Review
Σεπτέμβριος 1955 / September 1955, Vol. XI, No9, Παράσταση στο σανατόριο Αθαλάσσας / Performance at Athalassa Sanatorium.

Ο Φιλελεύθερος, 8.3.1961

Μάχη, 17.2.1961

Ελευθερία, 7.5.1961

Ο Φιλελεύθερος, 19.3.1969, «Νέα Κυπριακά Τραγούδια»

Χαραυγή, 20.3.1969, «Τραγούδια του Αρμάντο Τζιοζεφέν»

Μάχη, 1.3.1970, «Ομιλούν οι καλλιτέχνες μας, Αρμάντο Τζιοζεφέν»

Τα Νέα, 27.10.1970

Ο Φιλελεύθερος, 12.5. 1971, «Ηχογράφησις Νέων Κυπριακών Τραγουδιών»

Τα Νέα, 4.6.1978

Χαραυγή, 27.6.1978 «Καλλιόπη Σπύρου και Χρ. Μάρκου για συναυλίες στο Λονδίνο»

Δημοκρατία, 12.6.1978, «Καταχειροκροτήθηκε στη Βρεττανία το Συγκρότημα κυπριακού τραγουδιού»

Χαραυγή, 26.11.1980, «Έκθεση Ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Ο Φιλελεύθερος, 25.11.1984, «Έκθεση Ζωγραφικής του Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Χαραυγή, 26.11.1984, «Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν μεθαύριο στο Χίλτον»

Σημερινή, 28.11.1984, «Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν ζωγραφίζει την αγάπη του για την Κύπρο»

Cyprus Weekly, 23-29.11.1984, «Josephin at the Hilton»

Ο Φιλελεύθερος, 13.01.1985, Χρίστη Δώρου, «Έκθεση Ζωγραφικής του Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Ο Αγών, 3.6.1986, «Ομαδική έκθεση Κυπρίων ζωγράφων»

Ο Φιλελεύθερος, 11.12.1986, «Έκθεση Ζωγραφικής του Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Αλήθεια, 14.12.1986, «Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Ελευθεροτυπία, 15.12.1986, Βλάχου Α. «Ποτέ δεν φαντάστηκα ένα Αρμάνδο που να μη ζωγραφίζει ή να μην παίζει μουσική»

Φιλελεύθερος, 16.12.1986, Χρίστη Δώρου, «Στιγμές με το ζωγράφο Αρμάνδο Τζιοζεφέν», Συνέντευξη

Ο Αγών, 16.12.1986, Χρίστη Δώρου, «Μυήθηκα στο λυρισμό της Κυπριακής Υπαίθρου», Συνέντευξη

Χαραυγή, 19.12.1986, «Αρμάνδος Τζιοζεφέν, Υπηρετεί με το ίδιο πάθος ζωγραφική και Μουσική, πρέπει να υπάρχει αντικειμενική κριτική»

Αλήθεια, 19.12.1986, «Οπτική περιδιάβαση της Κύπρου με το πινέλο»

Cyprus Weekly, 17-23.02.1989, «Josephin at the Hilton»

Ελευθεροτυπία, 30.03.1989, «Έκθεση Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Cyprus Weekly, 31.3-06.04.1989, «Hiltonian Art»

Τα Νέα, 2.4.1989 «Έκθεση Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Σημερινή, 30.8.1989, «Ο Αρμάνδος Ζοζεφέν και το πρωτείο του»

Ο Φιλελεύθερος, 29.11.1989, «Από τη μουσική στην Τέχνη»

Απογευματινή, 4.4.1991, «Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Ο Φιλελεύθερος, 5.4.1991, «Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν 10-24 Απριλίου»

Χαραυγή, 5.4.1991

Τα Πρωινά Νέα, 5.4.1991, «Ακουαρέλλες Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Αλήθεια, 10.4.1991, «Έκθεση Αρμάνδου Τζιοζεφέν στο Χίλτον»

Ο Αγών, 10.4.1991, «Έκθεση ζωγραφικής Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Ο Φιλελεύθερος, 10.4.1991, «Έκθεση ακουαρέλλας Αρμάνδου Τζιοζεφέν»

Σημερινή, 7.2.1993, «Και δεύτερος πίνακας του Αρμάνδου Τζιοζεφέν στο Δήμο Έγκωμης»

Χαραυγή, 5.4.1994, «Έκθεση Αρμάνδου Τζιοζεφέν στο Χίλτον»

Σημερινή, 5.12.1996, «Μελέτες γυμνού στο ΕΚΑΤΕ»

Εκδήλωση «Τραγούδι, ζωγραφική και αερομοντελισμός - μια γιορτή για τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν»

Σπίτι των Λατίνων, 18.9.2019

Η Αντιπρόσωπος της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, κα Αντωνέλλα Μαντοβάνη

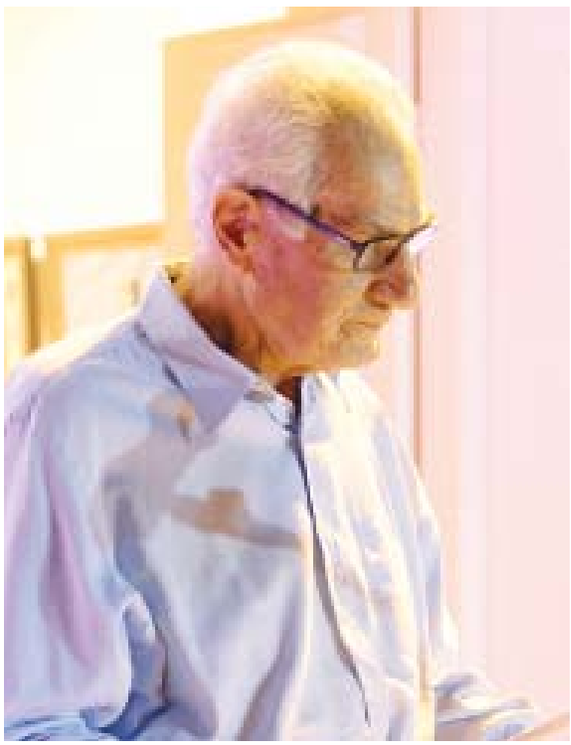

Ο κ. Τάκης Χατζηδημητρίου

Η κα Αθηνά Βιολάρη

Η κα Πάολα Τζιοζεφέν

Εκδήλωση με τίτλο «Τραγούδι, ζωγραφική και αερομοντελισμός - μια γιορτή για τον Αρμάνδο Τζιοζεφέν» διοργανώθηκε από την Αντιπρόσωπο της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων κα Αντωνέλλα Μαντοβάνη και την κα Πάολα Τζιοζεφέν, στις 18 Σεπτεμβρίου 2019, στο «Σπίτι των Λατίνων», στην οδό Οθέλλου 9 στη Λευκωσία (πλησίον Πύλης Αμμοχώστου).

Μια βραδιά αφιέρωμα στον πολυτάλαντο Λατίνο Αρμάνδο Τζιοζεφέν που ανέδειξε τις διάφορες πτυχές του έργου του: ζωγράφος, συνθέτης, μουσικός, αερομοντελιστής.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλάμβανε το μουσικό συγκρότημα του Μιχάλη Χατζημιχαήλ που ερμήνευσε συνθέσεις του Αρμάνδου Τζιοζεφέν, έκθεση ζωγραφικής με έργα του, καθώς επίσης και αερομοντέλα κατασκευασμένα από τον ίδιο.

Στην εκδήλωση μίλησαν:
- η Αντιπρόσωπος της Θρησκευτικής Ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων κα Αντωνέλλα Μαντοβάνη
- ο κ. Τάκης Χατζηδημητρίου μίλησε για την προσωπικότητα του Αρμάνδου Τζιοζεφέν
- ο κ. Χαμπής Τσαγγάρης απηύθυνε λίγα λόγια για τον ζωγράφο και χαράκτη Αρμάνδο
- η κα Αθηνά Βιολάρη μίλησε για το μουσικό έργο του Αρμάνδου Τζιοζεφέν
- ο κ. Λουκής Λουκαΐδης παρουσίασε την προσφορά του Αρμάνδου Τζιοζεφέν στην ανάπτυξη του αερομοντελισμού στη Κύπρο,
- η κόρη του Αρμάνδου Τζιοζεφέν, κα. Παόλα Τζιοζεφέν ευχαρίστησε τους ομιλητές και παρευρισκόμενους.

Η εκδήλωση χρηματοδοτήθηκε από το Σχέδιο Στήριξης Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων Θρησκευτικών Ομάδων των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας και ήταν ανοικτή για το κοινό.

Χορηγός επικοινωνίας ήταν το ΡΙΚ.

Το μουσικό σχήμα του Μιχάλη Χατζημιχαήλ ερμήνευσε συνθέσεις του Αρμάνδου Τζιοζεφέν

Σάββας Στεφάνου, Χαμπής Τσαγγάρης, Μιχάλης Χατζημιχαήλ

Αντωνέλλα Μαντοβάνη , Τάκης Χατζηδημητρίου,
Πάολα Τζιοζεφέν, Κάτια Χατζηδημητρίου

22
K1786
K1786